

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hastane ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği

EVLİLİK BİRLİĞİ İLİŞKİSİ SÜRECİNDE AİLE İÇİ ŞİDDETİN
ROLÜNE İLİŞKİN KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA

Yüksek Lisans
Serkan KOÇ
125500100

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yağmur ÖZYER

İstanbul, 2015

Bu alışmamı

Gücumeye güç, umuduma umut katan

Sevgili Annem Müzeyyen KOÇ' a

Armağan ediyorum.

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hastane ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği

**EVLİLİK BİRLİĞİ İLİŞKİSİ SÜRECİNDE AİLE İÇİ
ŞİDDETİN ROLÜNE İLİKİN KAVRAMSAL BİR
ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan: **Serkan KOÇ**

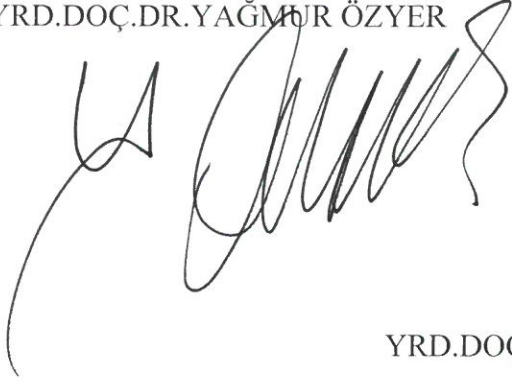
T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

15/12/2015

Enstitümüz *İşletme* Anabilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **125500100** numaralı **Serkan KOÇ** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Evlilik Birliği İlişkisi Sürecinde Aile İçi Şiddetin Rolüne İlişkin Kavramsal Bir Çalışma**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 02.12.2015 tarih ve 2015/21 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48. maddesi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında oyçokluğu/oybirliği ile Kabul/Red veya Düzeltme kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR.YAĞMUR ÖZYER

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. EBRU GÖZÜKARA

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. ALPER DEĞERLİ

KABUL VE ONAY

Serkan KOÇ tarafından hazırlanan “Evlilik Birliği İlişkisi Sürecinde Aile İçi Şiddetin Rolüne İlişkin Kavramsal Bir Çalışma” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Hastane ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

(Danışman)

Üye:

Üye:

Üye :

Üye:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Evlilik Birliği İlişkisi Sürecinde Aile İçi Şiddetin Rolüne İlişkin Kavramsal Bir Çalışma” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

[Tarih ve İmza]

Öğrencinin Adı SOYADI

ONAY

Tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

Öğrencinin Adı SOYADI

ÖZET

EEVLİLİK BİRLİĞİ İLİŞKİSİ SÜRECİNDE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ROLÜNE İLİŞKİN KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA

Serkan KOÇ

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yağmur ÖZYER

Kasım, 2015- 155 sayfa

Bu araştırmanın genel amacı, eşler arasındaki aile içi şiddet ve evlilik birliğine etkilerinin değerlendirilmesine ilişkin kadınların görüşlerini belirlemektir.

Araştırmanın verileri, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, görüşme yapılan kadınlar evlilikleri sırasında eşlerinden çeşitli biçimlerde şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Evlilik sırasında kadının küçük görülmesi, hizmetçi gibi davranılması, başkalarının önünde hakarete maruz bırakılması, farklı düşünmesine izin verilmemesi, parasız bırakılması, duygularına saygı gösterilmemesi, mallarının elinden alınması ya da zarara uğratılması sıklıkla belirtilen diğer sorunlardır.

Anahtar Kelimeler: Boşanma, Aile İçi Şiddet/ Ev İçi Şiddet, Evlilik Birliği

ABSTRACT

A CONCEPTUALLY STUDY ON THE ROLE OF VIOLENCE IN FAMILY DURING THE RELATIONSHIPS IN MARRIAGE UNION

Serkan KOÇ

Master's Thesis, Institute Of Social Sciences

Supervisor: Asistant Prof. Dr. Yağmur ÖZYER

November, 2015- 155 Page

The aim of study was to determine the effect of domestic violence in family from women's perspective.

In this study, all informations are collected after interview with woman.

Woman participants in those interview indicated that they have been under domestic violence in many different ways. Woman not only face through phsical violence from their spouses, but also they suffer from mental abuse, verbal humiliation front of others, treated like a servant, not allowed to think differently, not allowed to have any savings.

Key Words: Divorce, Domestic Violence, Matrimonial Unity

ÖNSÖZ

Şiddet; insan yaşamının her alanında görülebilen, dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Çalışmamızın amacı eşler arasındaki aile içi şiddet ve evlilik birliği ilişkisi üzerine etkilerini ortaya koymaktır.

Bu çalışmada şiddet üzerine konuşmaktan daha az utanç verici olduğunu düşündükleri için kadınlara karşı yönlendirilmesi uygun görülmüştür.

Araştırmanın başlangıcından bugüne kadar geçen süre içerisinde çok değerli emeğini, enerjisini, zamanını, bilgisini, sabrını ve rehberliğini esirgemeyen ve her zaman saygıyla hatırlayacağım değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yağmur ÖZYER' e, en içten duygularıyla şükranlarımı sunarım.

Araştırmanın veri toplama sürecinde, beni ..... kabul eden ve araştırma grubunu oluşturan kadınlara ulaşmamda her türlü yardım ve desteklerini gördüğüm Sayın Avukat .....'a , Sayın Avukat.....'a ve araştırmanın asıl kahramanları olan, araştırmanın onlar-sız söz konusu olamayacağı, benimle görüşmeyi kabul eden 8 kadının her birine, yardımlarından ötürü sonsuz teşekkür ederim.

Görüş ve önerilerini her zaman büyük bir samimiyetle paylaşan değerli meslektaşlarım, Sosyal hizmet uzmanları, Yrd. Doç. Dr. Neşe ŞAHİN TAŞĞIN'a ve Doç. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU' ya teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamıza değerli katkılarda bulunan Sayın Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU' ya teşekkürü bir borç bilirim. Yardımlarını hep hatırlayacağım arkadaşım Kâmil ENGİN' e de ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımın her sürecinde olduğu gibi bu süreçte de beni yalnız bırakmayan aileme içten teşekkürlerimi sunarım.

İSTANBUL, 2015

Serkan KOÇ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
TABLolar LİSTESİ	VII

1.BÖLÜM

EVİLİK BİRLİĞİ

1.1. EVİLİK BİRLİĞİ KAVRAMI, ÖNEMİ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	1
1.1.1. Evlilik Birliği Kavramı.....	1
1.1.2. Evlilik Birliğinin Korunmasının Önemi.....	2
1.1.3. Evlilik Birliğinin Eşlere Yüklediği Yükümlülükler ve Ortak Hak...6	
1.1.3.1. Birliğin Mutluluğunu Sağlama Yükümlülüğü	7
1.1.3.2. Sadakat Gösterme Yükümlülüğü	7
1.1.3.3. Çocukların Bakımı Yükümlülüğü.....	8
1.1.3.4. Evlilik Birliğinin Giderlerine Katılma Yükümlülüğü.....	8
1.1.3.5. Meslek veya İş Seçiminde Özen Gösterme Yükümlülüğü	9
1.1.3.6. Yardım ve Dayanışma Yükümlülüğü	9
1.1.3.7. Ortak Konutu Seçme Hakkı.....	10
1.1.3.8. Birlikte Yaşama Hakkı	10
1.1.3.9. Evlilik Birliğini Birlikte Yönetme Hakkı	11
1.1.3.10. Evlilik Birliğinin Temsili Hakkı	11
1.2. BOŞANMA KAVRAMI, ÖNEMİ VE SONUÇLARI	11
1.2.1. Boşanma Kavramı ve Önemi	12
1.2.1.1. Boşanma Konusundaki Yaklaşımlar	16
1.2.1.2. Boşanmanın Dayandığı İlkeler	19
1.2.2. Boşanma Kararının Sonuçları	22

1.3.6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN	31
1.3.1. 6284 Sayılı Kanunun Amacı	31
1.3.2. 6284 Sayılı Kanunun Uygulanması İçin Gerekli Şartlar	32
1.3.2.1. Aile İçi Şiddetin Varlığı	33
1.3.2.2. Aile içi Şiddete İlişkin Yapılacak Bildirim	34
1.3.2.3. Aile İçi Şiddete İlişkin Koruyucu Tedbir Kararları.....	35
1.3.2.4. Aile İçi Şiddete ilişkin Önleyici Tedbir Kararları	36

2.BÖLÜM

ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDET

2.1.Şiddet Kavramı	38
2.2.Şiddetin Çeşitleri.....	38
2.3.Aile İçi Şiddet	40
2.3.1.Aile içi Şiddetin Nedenleri.....	40
2.3.2.Aile İçi Şiddetin Çeşitleri	42
2.3.3.Kadına Yönelik Şiddet	43
2.4. Kadın Ve Ekonomik Şiddet	46

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1 Araştırmanın Modeli	51
3.2. Veri Toplama Aracı	52
3.3. Çalışma Grubu	54
3.4. Verilerin Analizi	56
3.5. Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Hikâyeleri.....	56

4.BÖLÜM

SONUÇ	119
KAYNAKÇA	124
EKLER	131

KISALTMALAR LİSTESİ

AKKKŞÖDK	: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
AKKKŞÖDKİUY	: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmelik
ATE	: Adli Tıp Enstitüsü
c	:cilt
çev	:Çeviren
EBE	: Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İBBS	: İstatistik Bölge Birimleri Sınıflaması
KDV	: Kadın Dayanışma Vakfı
KEİG	: Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
m	: madde
md	: Madde
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb	: ve benzeri
vd	: ve devamı
vs	: vesaire

TABLÖLÄR LİSTESİ

TABLO 1.1. TEMEL EVLENME GÖSTERGELERİ.....	28
TABLO 1.2. BOŞANMA SAYISI VE KABA BOŞANMA HIZI, 2012-2013.....	29
TABLO 1.3. EVLİLİK SÜRESİNE GÖRE BOŞANMALAR, 2012-2013	30
TABLO 3.1. GÖRÜŞME TAKVİMİ.....	55

1.BÖLÜM

EVLİLİK BİRLİĞİ

1.1.EVLİLİK BİRLİĞİ KAVRAMI, ÖNEMİ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Bu bölümde; evlilik birliği, evlilik birliğinin korunmasının önemi, evlilik birliğinin eşlere yüklediği yükümlülükler ve ortak haklar ile ilgili bilgiler incelenecektir.

1.1.1. Evlilik Birliği Kavramı

Evlilik birliği kavramını tanımlamak her ne kadar güç ise de aile, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur, bütün medeniyetlerin ve toplumun yapıtaşısıdır. Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin insan yaşamında vazgeçilmez bir önemi vardır. İnsanın ihtiyaçlarını karşılayabileceği doğal yer kendi ailesidir. Bireyin yaşamından doyum sağlaması, bireysel fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun bir kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanmaktadır (Nazlı, 2014: 16). Yani ilk çağlardan günümüze kadar önemini yitirmeyen aile evrensel bir kurumdur. Evlilik bağıyla kurulur. Çünkü bir topluma kazandırılacak gelecek kuşakların niteliğini belirlemede toplumun çekirdeği olan ailenin büyük önemi vardır.

“Evlilik” kavramı, “aile” kavramına göre daha belirgin bir kavramdır. “Aile” bir grup veya örgüt, “evlilik” ise, karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla yaptıkları bir “sözleşme”dir. Evlilik, kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan toplumsal yönden “devletin” kontrol, hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimidir. Eşlerin ve çocukların hak ve yükümlülükleri yasalarla olduğu kadar, toplumsal kurallar, gelenekler, inançlarla da belirlenmiştir (Özgüven, 2000: 19).

Toplum, en küçük sosyal ünite olan ailelerin bir araya gelmesinden oluşmuştur. Bu demektir ki, insan topluluklarının çekirdeği ailedir. Yapısı ve işlevleri zamanla büyük değişikliğe uğramış olan aile, insanlık tarihinin ilk zamanlarından itibaren var olmuştur. İlk dönemlerde toplumda diğer kurumlar henüz oluşmadığından, bu kurumların yapacağı görevler aile tarafından karşılanmaktaydı. Zamanla devlet, okul, din kurumu, çeşitli ekonomik kurumlar, sağlık kurumlarının oluşmasıyla ailenin görevlerinde azalma olmuştur. Bununla birlikte ailenin rolü her dönemde önemini korumuştur. Değişen şartlar ailenin işlevlerinde farklılık yaratmıştır. Önceleri bireylerin bütün ihtiyaçları aile tarafından karşılanırken, günümüzde aile toplumun varlığını sürdürebilmesi için zorunlu olan neslin devamı, çocukların yetiştirilmesi ve yuvanın maddesel ve ruhsal ihtiyaçlarının karşılanması görevini üstlenmiştir. Özellikle düzeni koruyan sosyal mekanizmalar aile içinde korunup sürdürülmektedir (Uçar, 2003: 31).

Aile, içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak, onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını, kısacası ekinini(kültürünü) yansıtır. Bunun yanında özel bir iç yapısı ve kendine özgü bir işleyişi vardır. Bu bakımdan, toplumla sürekli alışveriş içinde bir kuruluş olarak çalışır (Yörükoğlu, 2013: 125).

Sonuç olarak karakterler ve davranışlar insanların içinde yaşadığı aile ortamında şekillenmektedir. Ailedeki bireylerin davranış ve ilişkileri ne kadar düzenli ise topluma kazandırılacak gelecek kuşaklarda o denli düzenli ve sağlıklı olmaktadır.

1.1.2. Evlilik Birliğinin Korunmasının Önemi

Nişanlıların, evlendirme memuru huzurunda açıklayacakları evlenme iradeleriyle oluşan ve kendine özgü özellikler taşıyan bir sözleşme olan evlenmeyle, eşler arasında oluşan evlilik birliği, toplum için taşıdığı önem nedeniyle devlet tarafından özel koruma altına alınmış ve devlete, aileyi koruma görevi verilmiştir (Ayan, 2004: 21). Evlenme ile oluşan aile kurumunun sıhhatli bir şekilde hayat boyu devamında hem o aileyi oluşturan fertlerin hem de toplu-

mun menfaati vardır. Ancak, bu evlilik birliğinin çeşitli nedenlerle başarısızlığa uğraması ve eşlerin hayat boyu birlikte yaşama amaçlarını kaybetmeleri ihtimali de her zaman vardır. Bu gibi durumlarda evlilik birliğine “boşanma” yolu ile son vermek mümkün olmalıdır (Çakın,2007: 13).

Toplumun gelişmesi, ilerlemesi, barış ve dirlik içinde yaşaması sağlıklı ailelerin varlığına bağlıdır. Ailelerde oluşan düzen bozukluğu toplumun gerilemesi sonucunu doğurmaktadır. Otoriter aile yapısı, özgür bireyler yetiştirmekten çok itaatkârlığı ön plana çıkarttığı için “izleyiciler” yetiştirir. Aile içi iletişim olanaklarının varlığı ve demokratik tutumlar ise hem kişiliğin gelişmesi, hem de düşünce özgürlüğü için en temel ortamı oluşturur. Aile, toplumun siyasal yapısını da etkiler. Otoriter aile yapısı, otoriter yönetimlerin tercih edilmesine; demokratik aile yapısı ise demokratik yönetimlerin tercih edilmesine yol açar (Uçar, 2003: 32).

Daima söylenen fakat hiç eskimeyen bir ifade ile diyeceğiz ki, aile bugünkü toplumun temeli, çekirdeğidir; toplum aileye dayanır. Aile toplumla fert arasında bir varlıktır; adeta ferdi toplum yapısına bağlayan harç ve çimento ödevini görür. Bu, ne kadar sağlam olursa, toplumun yapısı da o kadar sağlam ve kuvvetli olur. Bu sebeptir ki, aile kurumunu kuvvetlendirmek ve dağılmasını önlemek, bizzat toplumu kuvvetlendirmek demektir (Velidedeoğlu,1965:7)

Her ailenin yaşam tarzı; kültürel, entelektüel, sosyal ve ekonomik durumlarına; onların yaşam felsefesi ve dünya görüşlerine göre farklıdır. Her ailenin kendisine özgü bir yaşam tarzı olması karşısında; eşler arasında kesin bir işbölümünün yasa tarafından öngörülmesi, yasanın, çok çeşitlilik gösteren münferit evliliklere uymasını sağlayacak esneklikte olmasını engellemektedir. Hukuk, eşler arasındaki ilişkilerde temel çerçeveyi belirlemekle yetinmelidir. Bu temel çerçeve içinde, ortak yaşamlarının koşullarını düzenlemek, eşlerin kendilerine kalan bir iş olarak kabul edilmelidir. (Zevkliler ve diğerleri,2000:759) Bundan böyle eşler, evlilik birliğindeki görev paylaşımını kendi özgür iradeleriyle yapacaklardır. Eşler, kendi ihtiyaçlarına göre, istedikleri gö-

rev dağılımın benimseyerek, mesela gerektiğinde kocanın evde oturup çocuklara bakmasını kararlaştırabilirler (Ayan,2004: 44).

Ailede mutluluk, körü körüne kadın erkek eşitliğinin mücadelesini yapmak yerine, karı ve koca arasında karşılıklı güven ve samimi sevgi ortamı ile, birbirinin haklarına tam saygı gösterilmesinin sağlanması ile devam eder (Lale ve Lale, 2009:83).Evlenme, belli bir süre devam etmesi niyet ve şartıyla yapılamaz; evlenmenin mahiyetinde bir süreklilik, hatta bir “edebîlik” niteliği gizlidir (Akıntürk ve Karaman,2010:59).

Aile esasına dayanmayan bir toplum, harçsız yapılmış bir bina gibidir; en küçük bir sarsıntıya dayanamaz; öyle bir toplumda yaşayan insanlar, rüzgârın esintisine göre yön değiştiren, sokaklarda sürüklenen yapraklar gibidir; bu tür kişilerin meydana getirdiği toplumlar ise, düzenden, faziletten, ümit ve çalışma azminden yoksun olurlar (Feyzioğlu,1971:1).

Sağlıklı aile düzeninde aile üyelerinin hepsi görev ve sorumluluklarını doğal olarak yerine getirirler; aralarında olumlu duygusal bağlar vardır ve kişiler bağımsız oldukları halde, birbirlerine isteyerek ve zevkle yardım ederler. Sağlıklı aile düzeni içinde, ana-baba da dâhil, herkes duygusal ve bilinçlenme yönünden sürekli bir gelişim içindedir. Aile, kendi üyelerini değerli bulur ve aile üyeleri benlik değerlerini olumlu yönde geliştirir. Aile, toplumla ilişkisini dengelemiştir; ne toplumdaki kopar, ne de toplumun baskısına tümüyle boyun eğer. Kısacası, sağlıklı aile, insanların psikososyal yönden olgunlaşmasını temin eden temel sosyal bağlamı oluşturur (Cüceloğlu, 2001: 58)

Görkemli bir mimari eserin yaratılmasında kullanılmış olan malzeme ne derece gerekli ve önemli ise, bir milletin doğuşu ve varoluşunda da aile o derece gerekli ve önemli bir unsurdur. Toplumun sağlıklı biçimde gelişebilmesi, ilişkilerin huzur, barış ve güvenlik içinde yürüyebilmesi, ancak aile kurumunun

sağlam temellere oturtulması ve özlenen ideal bir hukuki düzenlemeye bağlanmasıyla mümkün olabilir (Akıntürk, 2004: 3).

Anayasanın 41. Maddesine göre “Aile Türk toplumunun temelidir. Ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.” Bu Madde, Türk toplumunun temeli olarak nitelendirilen ve özel olarak düzenlenen ailen korunması ilkesi çerçevesinde, evlilik kurumunun dağılmasının önlenmesi ve evlilik birliğinin karşı karşıya kaldığı sorunların, boşanma aşamasına geçilmeden, barışçı yollardan çözümlenmesini sağlamak üzere konulmuş ’tur (Ayan, 2004: 1).

Ayrıca, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Yeni Medeni Kanunumuz’un 185. Maddesine göre “Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdür. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadır.” Yeni Medeni Kanunda, erkeğin egemen güç olduğu geleneksel aile anlayışı terk edilerek, evlilik kurumu eşit haklara dayalı bir yaşam biçimi olarak kabul edilmiştir. Bu amaçla, erkeğin aile içerisindeki egemen ve ayrıcalıklı statüsüne son verilerek kadın-erkek eşitsizliğine yol açan hükümler ayıklanmak suretiyle, hak ve yükümlülükler konusunda tamamen eşitlik ilkesine dayalı bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir. Çağdaş nitelikte bu tür düzenlemeler yapılmak suretiyle toplumun temelini oluşturan ailenin etkin bir şekilde korunması ve dolayısıyla evlilik birliğinin sorunsuz bir şekilde devamını sağlamak istenmiştir (Uçar A. , 2002) Bu itibarla, evlilik hayatında ortaya çıkan sorunlar boşanma yoluna gidilmeden çözüme kavuşturulmaya çalışılmalıdır. Çünkü toplum açısından evlilik birliğinin korunması önemlidir. Türk Medeni Kanunu’nda yapılan değişiklikler de evlilik birliğinin devamını sağlamayı amaçlamaktadır.

1.1.3. Evlilik Birliğinin Eşlere Yükllediği Yükümlülükler ve Ortak Haklar

Evlilik birliği; karşılıklı güven, sadakat, saygı, dayanışma, şefkat ve sevgiye dayanır (Lale ve Lale, 2009: 83). Evlenmeyle eşler arasında tam anlamıyla bir hayat ortaklığı oluşmaktadır. Diğer bir deyişle, ayrı cinsten iki kişinin evlenmesinde amaç, sadece ‘cinsel ortaklık’ değil, hayatın acı ve tatlı bütün olaylarını içine alan bir ‘hayat ortaklığı’ kurmaktır (Akıntürk ve Karaman,2010: 59).

Türk Medeni Kanunu, evlilik birliğine ilişkin kararların alınmasını ve birliğin yönetimini, her iki eşe birlikte vermiş ve eşlerin birliğe ilişkin işlemlerine, diğer eşin katılmasına yönelik bir hak tanımıştır (Ayan,2004: 45).

Önceki Medeni Kanunumuz, aile reisliğini kocaya vermiş, evin geçiminden birinci plânda da, kocayı sorumlu tutmuştur (Eski Medeni Kanun Madde.152/II)*. Bunun sonucu olarak da, eski Medenî Kanunumuzda, eşlerin hak ve sorumlulukları, kadın ve erkek yönünden farklı düzenlenmiş idi. Oysa yeni Medeni Kanunumuz, eşlerin (kadın ve erkeğin) eşitliği ilkesi temeline dayandığı için, kadın ve erkek, her iki eş için de, eşit ve ortak ve yükümlülükler getirmiş; evlilik birliğinin temsilinde ve evin yönetilmesinde eşit haklar tanımıştır (4721 sayılı Yeni Medeni Kanunu Madde. 185 vd.) (Özdamar, 2006). Dolayısıyla evlilik birliğinin kadın-erkek eşitliği ilkesi temeline dayandırılması evlilik birliğini daha da kuvvetlendirmektedir.

Eşler arasındaki ilişkinin tam manasıyla bir birlik olabilmesi ise bu yükümlülüklerin karşılıklı saygı, sevgi ve anlayış içerisinde eksiksiz yerine getirilmesine bağlıdır. Evlilik birliğinin korunması amacıyla, Medeni Kanunda öngörülen tedbirlerden birinin alınabilmesi için gerekli temel şart, eşlerin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesidir. Bu nedenle, evlilik birliğinin sorunsuz yürütülebilmesi için eşlerin hangi yükümlülükleri yüklediğinin tespiti son derece önemlidir (Şenyuva,2007).

---

* <http://www.hukukimevzuat.com/?x=kanun&id=1630&parent=1>

Medeni Kanun evlilik birliğinden doğan ortak hakları ve yükümlülükleri Medeni Kanun'un 185 ve sonrası maddelerinde düzenlemiştir. Bu yükümlülükler ve haklar aşağıda ayrı ayrı ele alınarak açıklanacaktır.

1.1.3.1. Birliğin Mutluluğunu Sağlama Yükümlülüğü

Türk Medeni Kanunu'nun eşlere yüklediği başlıca yükümlülükler birliğin mutluluğunu sağlamak, çocukların bakımı, eğitim ve gözetime özen gösterme, birlikte yaşama, sadakat gösterme, yardım ve dayanışma, ortak konutu seçme, evlilik birliğini birlikte yönetme, evlilik birliğinin giderlerine katılma, meslek ve iş seçiminde özen gösterme yükümlülükleridir. (Akıntürk ve Karaman, 2010: 109 vd.)

Eşlerden her biri, evliliğin sosyal manevi ve ahlaki amaçlarını gerçekleştirmek için elinden geleni yapmak zorundadır. Karşılıklı saygı, özen ve ilgi, ortak hayat yolculuğunun emrettiği anlayış ve yakınlık... birliğe mutluluk getiren, vazgeçilmez şartlardır. Karı kocadan her biri, diğerine ve çocuklarına karşı beslediği sevgi ve şefkat duygularını eritecek hareketlerden sakınmalı, egoist tabiatının telkinlerinden kurtulmaya çalışmalıdır (Tekinay, 1990: 297).

Evlilik birliğinde eşlerin temel amacı, mutlu ve huzurlu bir aile yaşantısı sürdürmektir. Bu mutluluk, düzen ve dirlik sağlanamazsa, evlilik birliğinin kurulmasından beklenen yararların hiçbiri gerçekleşemez. Bu nedenle, birliğin mutluluğunu sağlama yükümlülüğü, eşlerin en önemli yükümlülüklerinden biridir. Eşler, evliliğin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriye, anlayışı ve çabayı göstermekle yükümlüdürler (Ayan, 2004: 47). Öte yandan bu mutluluk sağlanamazsa, evlilik birliğinin kurulmasından beklenen yararların hiç biri gerçekleşemez.

1.1.3.2. Sadakat Gösterme Yükümlülüğü

Eşler birbirlerine karşı sadık olmakla, sadakat göstermekle de yükümlüdürler. Hatta sadakat yükümlülüğü bakımından eşler arasında hiçbir fark da yoktur; yani erkek eş karısına ne derece sadakat göstermekle yükümlü bulunur-

yorsa, kadın eş de kocasına karşı aynı derecede sadakat göstermekle yükümlüdür (Akıntürk ve Karaman, 2010: 113).

1.1.3.3.Çocukların Bakımı Yükümlülüğü

Gerek karı, gerekse koca, çocuklarının bakımını, ruhi, fikri ve fizik gelişmesini sağlamak için gerekli özeni göstermekle yükümlüdür. Keza karı, kocasının evvelki evliliğinden olan çocuğuna aynı tarzda, bakmak zorundadır. Zira evlilik birliğine üvey çocuklar da girer. (Tekinay,1990:297)

1.1.3.4.Evlilik Birliğinin Giderlerine Katılma Yükümlülüğü

TMK 186. Maddesinin üçüncü fıkrasında evlilik birliğinin giderlerine katılma hususunda eşler arasında eşitlik öngörülmüştür. Madde gerekçesinden de anlaşıldığı üzere, evi geçindirme, kadın ve çocukların bakımının kocaya ait olduğuna ilişkin hüküm değiştirilerek, her iki eşin de giderlere katılma zorunluluğu getirilmiştir (Demir, 2004: 19) Demek oluyor ki, evlilik birliğinin giderleri eşler tarafından birlikte karşılanacak, belirli bir gelire sahip olan eş gücü oranında malvarlığı ile, belirli bir geliri olmayan eş ise (bu eş koca da karı da olabilir) gücü oranında emeği ile giderlere katkıda bulunacaktır (Akıntürk,2004:109).

Giderlere katılma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, sadece parayla değil, aynı zamanda emekle de olabilir. (TMK, mad. 186/III) Bu nedenle, eşlerden birinin, çoğunlukla kadının, evde ev işlerini yapması durumunda da, bu eşin evlilik birliğinin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirdiği kabul edilecektir. Bu hükümlerle, dışarıda çalışmayarak ev işlerini yapan kadınların da evlilik birliğinin giderlerine katıldığı ve bu yükümlülüğü yerine getirdikleri kabul edilmektedir (Ayan, 2004: 54). Madde hükmü uyarınca giderlere katılma “emek ya da malvarlığı” ile olabilmektedir. Böylece meslek ya da sanat sahibi olmayan kadın eşin ev içinde, evlilik birliği için harcadığı emek de maddî katkı şeklinde değerlendirilmiş olmaktadır (Demir, 2004: 19).

Eşlerin evin geçimine katkısı konusu boşanma veya ayrılık davası nedeniyle de gündeme gelebilir. Bu durumda da eşler evin geçimine katkı konusunda anlaşamazlarsa, yargıç, TMK. md. 169* hükmü gereğince, eşlerin ve çocukların geçimine ve barınmasına ilişkin bir karar verirken, TMK md. 186 ve 196* hükümlerindeki esasları göz önünde tutacaktır (Kılıçoğlu, 2003: 73 vd).

1.1.3.5.Meslek veya İş Seçiminde Özen Gösterme Yükümlülüğü

Yeni kanun eşlere meslek veya iş seçiminde geniş bir serbestlik vermiş, bir eşin diğerine müdahalede bulunmasına imkân tanımamıştır. Bununla birlikte kanun koyucu, eşlere tanıdığı bu serbestliğin az da olsa bazı hâllerde evlilik birliğinin huzurunu bozabileceğini gözden uzak tutmayarak eşlere bir direktifte bulunmayı da uygun görmüştür. Bu bağlamda maddenin ikinci cümlesi bu direktifi şöyle ifade etmektedir: “Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur”. O hâlde, bu hüküm gereğince, eşlerden her biri meslek ve iş seçiminde gerekli özeni göstermek, yani getirisi ve sağlayacağı menfaat ve imkânları ne kadar yüksek ve çok olursa olsun, evlilik birliğinde arzulanan huzuru ve imkânlar ne kadar yüksek ve çok olursa olsun, evlilik birliğinde arzulanan huzuru, dirlik ve düzeni bozabilecek bir meslek veya eşi manen sıkıntıya ya da utanca düşürebilecek bir meslek veya iş seçmekten kaçınmak zorundadır (Akıntürk ve Karaman, 2010: 116).

1.1.3.6.Yardım ve Dayanışma Yükümlülüğü

TMK 185. maddesinin son fıkrasına* göre, eşler birbirlerine yardımcı olmakla yükümlüdürler. Eşlerden her biri, diğer eşin desteğine güvenebilmeli-

---

* TMK M. 169: Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re’sen alır.

* TMK M. 196:Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler. Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir.

* TMK M. 185/III: Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

dir. Hattâ yardım ve dayanışma ödevinin yerine getirilmesi, eşin kendi sağlığını koruma endişesinden daha ağır basmalıdır. Eşlerden birinin hastalanması, kısıtlılık altına alınması, iflâsı veya malî durumunun bozulması halinde diğer eş yardımıyla yükümlüdür. Hattâ boşanmada ve ayrılıkta bile, durumu iyi olan eş, mahkeme masrafları konusunda diğer eşe yardımıyla yükümlüdür. Davayı kimin açtığı önemli değildir (Öztañ, 2000:148).

Eşlerden birinin, evlilik birliğinin yüklediği yükümlülükleri yerine getirmemesi durumunda doğrudan uygulanabilecek bir yaptırım türü bulunmamaktadır. Yani, hukukumuzda, evlilik birliğinin eşlere yüklediği yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlayacak genel bir dava türü yoktur (Ayan,2004: 37)Evlimenin genel hükümleri konusunda kanunun taraflara tanımış olduğu haklar ve yüklemiş olduğu borçlar esaslı bir müeyyidenin garantisi altına konmamıştır. Yani bu hakları çiğnenen eş diğer eşini bunu yerine getirmeğe doğrudan doğruya zorlayamaz ve diğer eş kendine düşen ödevi yapmağa Devlet eliyle zorlayamaz; ancak bazı tedbirler hâkim vasıtasıyla aldırılabilir; yahut da, boşanma istenebilir (Velidedeoğlu,1965:95).

1.1.3.7.Ortak Konutu Seçme Hakkı

Türk Medeni Kanun'un 186. maddesinin birinci fıkrasına göre, eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliğı eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla katılırlar. Bu hüküm, birliğin fiilen yaşanacağı maddi alanı oluşturan evin seçimini ortak iradesine vermiştir. Bu bir evliliğin temelinden sayılmaktadır. Onlar evlilik birliğinin menfaatlerine uygun bir evi birlikte seçerler. Ayrıca, eşler anlaşarak bu yetkiyi içlerinden birinin kullanmasını sağlayabilecekleri gibi, birinin seçtiği evi diğerinin kabul etmesiyle de bu seçim gerçekleştirilebilir (Doğan, 2003).

1.1.3.8.Birlikte Yaşama Hakkı

Eşler evlilik birliğinin oluşmasıyla birlikte ortak bir hayat kurmuş olurlar. Bu itibardır ki, eşlerin beraberce seçecekleri ortak konutta, kanunun deyişle aile konutunda (m.194) birlikte oturmak, ortak hayatı birlikte aynı çatı altında sürdürmek yükümlülüğü de vardır. Kural budur. Aerlik, öğrenim, hü-

kümlülük, tedavi ve benzeri sebepler yüzünden birlikte yaşama belli süreyle geçici olarak mümkün olmayabilir ki, bu durum kuralın istisnasını oluşturur (Akıntürk ve Karaman, 2010: 113).

1.1.3.9.Evlilik Birliğini Birlikte Yönetme Hakkı

TMK 186. Maddesinin 2. fıkrasına göre, eşler evlilik birliğini birlikte yönetmekle yükümlüdürler. Eski medeni kanundan “koca evin reisidir” hükmü kaldırıldığından artık evlilik birliğinin yönetiminde eşler eşit söz hakkına sahiptirler ve eşler evlilik birliğini birlikte yöneteceklerdir. Kocaya birliğin yönetiminde üstünlük tanınmamıştır. Bu hüküm ile evlilik birliğini yönetme hakkı eşlere ortak olarak tanınmış olduğundan, evlilik birliğinin yönetiminde de kadın erkek eşitliği sağlanmış olmaktadır (Demir, 2004: 19). Kabul edilen düzenlemelere baktığımız zaman Eski Medeni Kanun evlilik birliğinin yönetiminde başkanlığı erkeğe vermiş, kadına erkeğe yardımcılık ve danışmanlık görevini yüklemiştir. Yeni Medeni Kanunda, evlilik birliğini yönetme hakkı her iki eşe de tanınmıştır.

1.1.3.10. Evlilik Birliğinin Temsili Hakkı

Evlilik birliğinin temsili, birliğin ihtiyaçlarını gidermek ve ortak yaşamın amaçlarını gerçekleştirmek üzere eşlerden birinin üçüncü kişiler ile hukukî işlemlerde bulunması anlamını ifade eder. O hâlde, karı veya kocanın evlilik birliğinin ihtiyaçları dışında hukukî işlemler yapmaları, örneğin avukat olan kocanın büro olarak bir yer kiralaması veya terzilik yapan karının dikiş malzemesi vs. satın alması evlilik birliğinin temsili kavramına girmez (Akıntürk ve Karaman, 2010: 125).

1.2.BOŞANMA KAVRAMI, ÖNEMİ VE SONUÇLARI

Çağdaş Türk hukukunda boşanma davası açma hakkı eşlerin her ikisine de tanınmıştır. Ancak boşanma davasının açılabilmesi için birtakım şartlar getirilmiştir. Bazı boşanma sebepleri özel, bazıları ise geneldir. Bazı sebepler için kusur aranırken bazıları için buna gerek duyulmamaktadır. Bu bölümde; bo-

şanma kavramı, boşanma davasının açılabilmesi için gerekli olan şartlar, boşanma konusundaki yaklaşımlar, boşanmanın dayandığı ilkeler ve boşanma kararının sonuçları üzerinde durulmaktadır.

1.2.1. Boşanma Kavramı ve Önemi

Evlilikte eşlerin kurdukları birliği “ölüm ayrana kadar” sürdürmeleri ideal bir amaçtır. Ancak bazı durumların ortaya çıkması halinde evlilik birliğinin bozulması bir zorunluluk haline gelebilir. Bu gibi durumlarda yasal olarak kurulan evlilik birliğinin yine yasal olarak sona erdirilmesi işlemine “boşanma” adı verilir (Özgüven,2000:279). Dolayısıyla boşanma, hâkim kararı ile evliliğin ve ortak hayatın sona erdirilmesidir.

Bireylerin olumlu davranış özelliklerini kazandığı ve geliştirdiği bir ortam olarak değerlendirilen aile ortamı, zaman zaman olumsuz bazı yaşantıların örseleyici sonuçlarının da ortaya çıktığı bir ortama dönüşebilir. Aile içinde ortaya çıkan öfke ve saldırganlık yaşantılarını, bireye zarar verici ve örseleyici yaşantılar içerisinde değerlendirebiliriz. Bu nedenle aile içinde ortaya çıkan öfke ve saldırganlığın olumsuz etkilerinin tüm aile bireyleri, özellikle de çocuklar için oldukça fazla olduğu görülmektedir (Özmen, 2004). Ayrıca öfke ve saldırganlık durumlarının ortaya çıkması ile aile sıkıntı dolu bir sürece girmektedir. Bu durum çoğu kez boşanma sürecinde kendini göstermektedir.

Ülkemizde medyada yansıyan ‘kadına yönelik şiddet’ haberlerinin çoğunda aile içi şiddetin boşanma öncesi-süreci ya da sonunda yaşandığını göstermektedir. Boşanma bir aile krizi olup hem kadının hem de erkeğin yaşamında ciddi değişimlere yol açmaktadır. Özellikle erkeklerin boşanma sürecinde yaşadığı sıkıntılar öfke patlamalarına neden olabilmekte, eşine ve kendilerine zarar verme eğilimleri artmaktadır (Nazlı, 2014: 408) .

Aile içi sorumluluklar, cinsiyet rolünün gerekleri ve sosyal sınırlılıklar aile ortamında bireyin mutluluğunu kısıtlamaktadır. Dolayısıyla, boşanma görünmeyen birçok sosyal ve yapısal etmenlerin rol oynadığı bir sonuçtur (Şen, 2013). Öte yandan boşanma ile eşler arasındaki hukuki, duygusal ve cinsel birliktelik sona ermektedir. Ancak boşanma kanunda öngörülen sebeplerin varlığı

halinde ve eşlerden birinin açacağı boşanma davası sonucunda mahkemenin vereceği kararla mümkündür.

Boşanma, ne denli kaçınılmaz olsa da, eşler için, aslında çetin bir dönem başlangıcıdır; yoksa mutsuzlukların sonu değildir. Eşler kendilerini bir süre boşlukta kalmış görürler. Eski alışkanlıklarında sıyrılmak, yeni bir yaşam düzeni ve yeni ilişkiler kurmak gereksinmesini duyarlar. Özellikle, baba evine sığınmak zorunda kalan kadının durumu daha güçtür. Böyle bir kadın, kendini, sınıfta kalmış başarısız bir öğrencinin eve dönüşüne benzer bir duygu içinde bulur. Kendini sığıntı durumunda görür. Baba evinde ne denli iyi karşılanırsa da bu duyguyu üstünden kolay atamaz. Ana babasına yük olmamak için, yabancı olduğu yeni bir yaşama yönelmek, iş bulmak zorunluluğunu duyar (Yörükoğlu,2013:267).

Ayrılma olayına, bir ailenin ve onun kişilerinin hayatlarında, hem tek bir olay ve hem de aile yapısının yeniden kuruluşunun devam eden bir süreci olarak bakılabilir. Tabiatıyla, ayrılmadan evvel bir zamanlar mutlu olan veya hiç olmazsa yüksek beklentilere bağlanmış olan evlilik ilişkileri yavaş yavaş kopmaya başlar. Boşanma; ev, iş ve mali düzenlemelerde yerleşmiş olan modelin düzenini bozar, aynı zamanda bir ebeveyni tüm zamanlı ve diğer ebeveyni kısmi zamanlı çocuk bakımıyla görevli kılar, yeniden evlenmeye şans verir, çocuklarla ve erginlerle üveylik ilişkileri kurabilecek bir seri olaylara yol açar (Walczak ve Burns, 1999: 191).

Evlilik bağının kolayca çözülmesinin toplum için sosyal bir takım sorunlar yarattığı gerçektir. Ne var ki, boşanmaya imkân vermemek için zorlaştırmanın bir çözüm olmadığını da kabul etmek gerekir. Bozulan aile düzeni içinde eşlerin boşanma yönündeki istekleri ile toplumun ailenin devamındaki menfaati arasında denge kurmak hukuk düzeni için her zaman düşünülmesi gereken bir konu olmuştur (Çakın, 2007: 13).

Eğer eşler, evlilik hayatından bekledikleri ve hatta düşledikleri esenlik ve mutluluğu bulamazlarsa, büyük ümitlerle kurmuş oldukları evlilik ilişkisi onlar için büyük çapta ümitsizlik, üzüntü ve elem kaynağı olur. Bu şartlar al-

tında dahi onlardan evlilik ilişkisini devam ettirmelerini istemek veya beklemek hiç de doğru olmaz. Bu itibarladır ki eşlere kendi iradeleriyle meydana getirdikleri bu ilişkiyi yine kendi iradeleriyle son vermek imkânı tanınmalıdır (Akıntürk, 2004: 229).

Boşanma nedenleri hukuki ve genel nedenler olarak iki grupta ele alınarak incelenmektedir.

Türk Medeni Kanunu'nun 161, 162, 163, 164, 165 ve 166. maddelerinde boşanmanın hukuki sebepleri düzenlenmiştir. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Zina
- Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı muamele
- Suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme
- Terk
- Akıl hastalığı
- Evlilik birliğinin sarsılması

Genel olarak şiddetli geçimsizlik nedenleri olarak adlandırılan, çoğu kez çiftlerin mahkemeye anlaşmalı olarak geldikleri durum pek de açığa kavuşmayan bir konu olarak kalmaktadır. Fakat ilgili kayıtlar detaylı olarak incelendiği zaman, şiddetli geçimsizlik adı altında yatan gerçek nedenleri şöyle özetlemek mümkündür:

- Ekonomik nedenler, eşin işsiz kalması.
- Evliliğe başlarken ayrı bir evde oturma sözü ve bu sözün çeşitli nedenlerle yerine getirilmemesi ve büyükler ile beraber olmaya devam etme ve meydana gelen kuşak çatışmaları. Özellikle kadın eşin evdeki diğer büyüklere hizmet eden bir kişi gibi görülmesi.
- Çok az bir sayı olmasına rağmen eşler arasında yaşanabilen cinsel sorunlar.

- Din ve mezhep farklılıkları, eşlerden birinin yabancı uyruklu oluşu. Kendi ülke geleneklerine göre yaşamaya alışmış eşin yaşantısını aynı şekilde devam ettirmek istemesi.
- Alkole olan aşırı düşkünlük.
- Kumar ve şans oyunlarına aşırı düşkünlük ve bu nedenle eşin mal varlığını kaybetmesi.
- Eşin çeşitli nedenler ile evi terk etmesi.
- Eşlerden birinin başka bir kimse ile yaşamaya başlaması.
- Eşlerden birinin psikiyatrik bir hastalığının oluşu.
- Eşlerin birbirine kötü ve aşağılayıcı davranış ve dayak olayı.
- Eşler arasında aşırı yaş farkının oluşu ve birinin diğerini hizmetçi gibi görmesi. Eşlerin birbirini anlayamaması ve birbirine yeterli zaman ayıramaması.
- Eşlerden birinin işine aşırı düşkün olması ve evliliğin ikinci planda kalması.
- Başka bir ülkede oturma izni almak için yapılan evlilikler ve bu nedenle ayrılma.
- Ölen yakınlarının maaşından yararlanmak için veya alacaklıların haciz işlemlerinden kurtulmak amacı ile yapılan anlaşmalı boşanmalar.
- Eşlerin kişilik yapılarının birbirine uymaması. Eşlerden birinin aşırı kıskanç olması ve beraberliği zedeleyen davranışlara varması.
- Eşlerden birinin işine aşırı düşkün olması ve evini ve eşini ihmal etmesi (İşsever ve Dişçi, 2000).

Modernleşmeyle birlikte toplumdaki genel refah düzeyinin artışı, kadının eğitim düzeyinin yükselmesi ve hane dışında ücretli bir işte çalışması, kısaca kadının ekonomik bağımsızlığını kazanmasının boşanma oranlarının artmasında önemli bir faktör olduğunu söyleyebiliriz (Erkan,2013).

Boşanma, hukuki kuralar çerçevesinde yapılmış bir evliliğin, tarafların karı-koca olarak hiçbir bağları kalmaksızın; fakat varsa ortak çocukların hakları saklı kalmak üzere yargıç kanalıyla sona erdirilmesine ve tarafların başkala-

rıyla yeniden evlenmelerine olanak veren hukuki bir işlemdir (Arıkan, 1992:712)

Boşanma sırasında kızgın ve kafası karışık olan anne babanın, çocuğun sevgisi için rekabet etmeleri durumuna sık rastlanır. Pek çok çocuk, anne ya da babasının ya da onların yakınlarının diğer ebeveyni kötülemesine tanık olmak hatta onaylamak zorunda bırakılmaktadır (Şimşek, 2013)

Bütün bu açıklamalardan, ayrılmanın kaçınılmaz ve gerekli olduğu durumlarda dahi boşanma ile sorunların eşler açısından tam olarak bitmediği görülmektedir. Çoğu zaman bu olumsuzluklar eşleri psiko-sosyal ve ekonomik yönden sarsabilmektedir.

1.2.1.1. Boşanma Konusundaki Yaklaşımlar

Ailenin parçalanması ve dağılmasının en önemli şekli boşanmadır. Ailenin olduğu her yerde 'boşanma' mevcut ihtimallerden biri olarak hep karşımıza çıkar. Tarihin ilk dönemlerindeki ilk toplumlarda da, günümüzün çok farklı coğrafyalarındaki, çok farklı toplumlarında da 'boşanma' arzu edilmeyen bir 'evlilik' ve 'aile' gerçeği olarak görülmektedir. Nitekim semavi dinler de evlilikle birlikte boşanmadan da bahsetmişler ve bu konuda bazı hükümler getirmişlerdir (Sezal, 1996: 59).

Boşanma evlilik kadar eski bir kurumdur. Evliliğin sosyal bir kurum olarak kabul edildiği toplumlarda boşanma hakkı yaşla ve geleneklerle kısıtlanmış, ancak hiçbir zaman ortadan kaldırılamamıştır. Boşanma, hiçbir zaman toplumlarda teşvik edilen bir kurum olmamıştır. Ancak içinde bulunduğumuz asırda değişen teknolojiye ve değer yargılarında meydana gelen değişimlere bağlı olarak, boşanma kurumuna daha fazla hoşgörü ile yaklaşılmaya başlandıktan sonra batı ülkelerinde boşanma gelişmiş ve artmıştır (Yazıcıoğlu, 1995: 89).

Boşanma, sosyal bir problem olduğu kadar, hukuken de büyük önemi olan bir kurumdur. Boşanma, toplumsal yaşamda, üzerinde çok tartışılan ve fikirler üretilen bir olay olma niteliğini, eskiden olduğu gibi günümüzde de sür-

dürmektedir. Boşanmayı büyük bir facia olarak kabul edip bu olaydan bucağın bucağı kaçan, boşanmaya olanak vermemek için elinden geleni yapan, boşanmamak için sonuna dek direnen kişiler kadar; boşanmak için can atan istediği zaman boşanabilmeyi düşünen ve boşanmanın zorluğundan şikâyetçi olanlara da sık sık rastlamaktayız (Zevkliler ve diğerleri, 2000: 877).

Boşanma konusunda ileri sürülen ve çeşitli hukuk sistemlerinde etkili olan görüşleri üçe ayırılır: Boşanmaya yer vermeyen görüş, boşanmanın serbest olması görüşü ve boşanmanın bir sebebe dayanılarak hâkim hükmüyle gerçekleşmesi görüşüdür (Akıntürk, 2004: 229).

Boşanmayı Kabul Etmeyen Görüş: Boşanmaya yer vermeyen (boşanmayı kabul etmeyen) görüş X. Yüzyıldan itibaren Katolik Kilisesi Hukuku (Kanonik Hukuku) tarafından benimsenmiş ve uzun süre uygulanmış olan görüşdür. Bu görüşe göre evlilik, Hristiyanlar arasında kutsal olgulardan (sacrament) sayılıyor ve evliliğin kocanın iradesiyle değil, ölümle ortadan kalkacağı kabul ediliyordu. Evliliğin bozulmaması görüşü, “Tanrının birleştirdiğini kul ayıramaz” diyen İncilden esinlenmektedir. Eğer eşler arasında cinsel ilişki gerçekleşmişse, artık evlilik bağının bozulması asla mümkün değildir; buna papa bile bir şey yapamaz. Fakat eşler arasında cinsel ilişki henüz gerçekleşmemiş ise, Papanın bir emirnamesi ile evlilik bağı çözülebilir ve eşlerin yeniden evlenmeleri imkan dahiline girer (Akıntürk,2004:229-230).

Boşanmayı Serbest Kılan Görüş: Boşanmayı kabul etmeyen görüşün karşısında yer alan boşanmanın serbest olması görüşü, evliliğin meydana gelmesinde eşlerin karşılıklı iradeleri etkili olduğuna göre, evliliğin sona erdirilmesinde de eşlerin serbest iradelerinin etkili olması gerektiğini savunmaktadır. “Serbest boşanma görüşü” olarak da ifade edilebilen bu görüşe göre eşler, karşılıklı anlaşarak veya bir eşin tek taraflı bir irade açıklamasıyla evlilik ilişkisine son verebilirler. Bu görüş, eşlerin iradelerine üstünlük tanıyarak onlara tam ve geniş bir özgürlük vermektedir. Ancak bu özgürlüğün, evlilik birliğinin eşlerin keyfine ve kaprislere göre değişmesine neden olacağından bu görüş eleştirilmiştir (Ceylan, 2006:9).

Boşanmayı tamamen serbest kılan bu sistem de tutarlı değildir. Çünkü aile birliği, geçici heveslerle kurulan, eşlerin her istedikleri zaman ve işlerine gelmeyince anlaşarak ve hele hele tek yanlı olarak ortadan kaldırılabilecekleri bir birlik değildir. Aile, karşılıklı anlayış, dayanışma, yardımlaşma ve mutluluğu sağlama yükümlülüğünü eşlere yükleyen ve süreklilik taşıyan bir birliktir. Bu birliğin kendisinden beklenen amacı gerçekleştiremeyeceği anlaşılırsa, eşleri bir arada yaşamaya zorlamanın doğru olmadığı kuşkusuzdur. Ancak aileyi eşlerin istedikleri zaman keyfi biçiminde sona erdirebilecekleri boşanma sistemini benimseyen ülkelerde bile, karşılıklı anlaşma ile boşanmaları imkânı tanımakla birlikte, bu konuda evliliğin, yargıcın vereceği boşanma kararı ile sona ereceği genellikle kabul edilmektedir (Zevkliler ve diğerleri, 2000:878).

Boşanmanın Bir Sebebe Dayanılarak Hâkimin Hükmüyle Gerçekleşeceği Görüşü: Bu görüşe göre, boşanma yoluyla evliliğe son vermek mümkündür. Fakat bunun “kanunda öngörülmüş bir sebebe dayanması” ve ayrıca “hâkimin hükmüyle gerçekleşmesi şarttır” (Akıntürk,2004:231). Kanunda yazılı olmayan bir sebebe dayanılarak boşanmaya hükmedilemez (Ceylan, 2006: 9).

Bugün modern hukuk sistemlerinden çok büyük bir kısmı bu görüşü benimseyerek boşanmayı kabul etmişler, onu belli sebeplerin varlığına ve hâkimin hükmüne bağlamışlardır. Örneğin Almanya, Fransa ve İsviçre’de bu görüş geçerlidir. Türk Medenî Kanunu da boşanmada bu görüşe uymuştur (Akıntürk,2004:231). Kanuna göre, kural olarak, ancak yasada düzenlenmiş bulunan boşanma nedenlerinden birinin varlığı halinde (TMK 161-166) hakim tarafından boşanmaya karar verilebilir. Medeni Kanunumuz boşanma nedenlerini sınırlı sayıda düzenlemiş ve bunları zina (TMK 161); Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış (MK 162); suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme (TMK 163); terk (TMK 164); akıl hastalığı (TMK 165); evlilik birliğinin sarsılması (TMK 166) olarak ayrı ayrı hükme bağlamıştır.

1.2.1.2.Boşanmanın Dayandığı İlkeler

Boşanmanın bir sebebe bağlı olarak gerçekleşmesi, bazı ilkelere dayanırılmasını gerektirmektedir. Türk Hukuk Doktrininde boşanmanın dayandığı ilkeler, kusur ilkesi, irade ilkesi, temelden sarsılma ilkesi, elverişsizlik ilkesi, eylemli ayrılık ilkesi olarak beş noktada toplanmaktadır (Ceylan,2006: 10).

2.1.2.1 Kusur İlkesi

Kusur ilkesine göre boşanma, ancak eşlerden birinin kusurlu olması halinde mümkündür. Boşanma davası açma hakkı, kusurlu olmayan eşe tanınır ki bu, “kısmen kabahatli tarafa karşı bir ceza olmakla beraber aynı zamanda ve daha ziyade tecavüze uğrayan ve zarar gören eşin menfaatleri için zaruri bir himaye(koruma) addediliyor, zira kendisi için müşterek hayatın idamesi (devam ettirilmesi) bu şartlar altında tabiatıyla artık imkânsız oluyor” (Akıntürk, 2004: 232) .

Kusur ilkesi, sadece kusursuz olan eşe boşanma davası açma hakkı vermektedir. Bu durumda kusurlu olan eş boşanma davası açamaz. Burada “kimse kendi kusuruna dayanarak hukuken korunan bir menfaat elde edemez” kaidesi boşanma davasında kusurlu eş için uygulanmaktadır (Çakın, 2007: 17) .

2.1.2.2. İrade İlkesi

Bu ilke, eşlerin karşılıklı anlaşma ile ya da eşlerden birinin istemiyle boşanmaları mümkün görür. Eşler, evlenmeyi kendi iradeleriyle kurdukları gibi, yine kendi iradeleri ile sona erdirebilmelidirler. Fakat bu ilkeye bağlı kalınması, “serbest boşanma sistemi” nin kabul edilmesi sonucunu doğurur. Bu nedenle irade ilkesi, taraflardan birinin istemi ya da anlaşmaları üzerine ancak yargıcın vereceği kararla boşanabileceğinin kabulü ile biraz yumuşatılmak istenmiştir (Zevkliler ve diğerleri, 2000: 881).

İrade ilkesi, eşlerin birlikte açıkladıkları (ortak) iradeleriyle kurulan(meydana gelen) evliliğin yine onların iradeleriyle bozulması(sona erdirilmesi) esasına dayanmaktadır. Buna göre, eşler beraberce veya içlerinden biri

tek başına boşanma isteminde bulunduğu takdirde, mahkeme veya yetkili makam boşanmaya karar verecektir (Akıntürk, 2004:231 vd.).

2.1.2.3. Temelden Sarsılma İlkesi

Bu prensipte, eşlerin birbirlerini suçlamasına birinin diğerini kusurlu göstermeye çalışmasına gerek yoktur. Eğer eşler arasındaki ortak hayat hangi nedenle olursa olsun, “çekilmez bir hal almış ise” ve evlilik düzeni böylesine temelinden, kökünden bozulmuşsa, hâkim onların boşanmalarına karar verebilecektir. Burada yargıcın takdir serbestisi çok geniştir (Feyzioğlu,1986:253).

Bu ilke, eşlerden birinin kusurlu olması öngörmez. Buna göre, evlilik eşler için çekilmez hale gelmişse, yani temelden sarsılmışsa, bunda eşlerin kusuru olmasa da boşanmaya hükmedebilmelidir. Evlilik birliğinde ortaya çıkan her olay, birliğin temelden sarsıldığı anlamına gelmez. Ufak tefek olaylar, her ailede olur. Ancak meydana gelen olaylar, eşler için evliliği çekilmez hale getirmişse ve onlardan, birlikte yaşamaları artık beklenemiyorsa, evlilik birliği temelden sarsılmıştır ve boşanmaya hükmedilmelidir. Böyle bir durumda ille de eşlerin kusurunu aramak ve onları birlikte yaşamaya zorlamak, eşlerin, çocukların ve toplumun çıkarına aykırı sonuçlar doğurabilir. Örneğin bir kimseyi, akıl hastası olan bir eşle her ne olursa olsun yaşamaya zorlamak böyle sakıncalı sonuçlar doğurmaya elverişlidir (Zevkliler ve diğerleri, 2000:881) Evlilik birliğinin amacı, öncelikle eş ve çocuklara mutluluk getirmesidir.

2.1.2.4. Elverişsizlik ilkesi

Eşlerden biri bedeni veya ruhi arızalardan dolayı evlilik gereklerini yerine getiremiyorsa, onun durumu (evliğe elverişsiz) demektir. Buna rağmen evliliği sürdürmeğe diğer eş mecbur etmek hayatın normal akışına ters düşen bir yolu izlemek olurdu. Şu var ki bu elverişsizlik, ortak hayatı gerçekten çekilmez bir hale getirmiş olmalıdır; olabilir ki eşinin evliliği yürütmeye elverişsiz durumda olmasına rağmen, onunla ortak hayatı sürdürmeye devam etmek diğer eşe bir başka huzur ve mutluluk vermektedir. Evliliğin “kıvançta olduğu gibi

tasada da kader birliği olduğu inancı” diğer eşe bu elverişsiz hayata katlanmak sabrını ve gücünü verebilmektedir (Feyzioğlu,1986:253).

Bu ilke uyarınca, eşlerden biri, bedensel ya da ruhsal yönden, evlilik ilişkisini sürdürebilme yeterliliğini yitirirse, evliliğe elverişsiz durum gelirse, diğer eşe evlilik bağının boşanma ile sona erdirilmesini isteyebilir. Örneğin, iktidarsızlık, kısırlık, bulaşıcı ve iğrenç hastalıklar, akıl hastalığında durum öyledir (Köprülü ve Kaneti, 1989:144). Başka bir ifadeyle, eşlerden biri, maddi ve manevi yönden evliliği sürdürebilme yeteneğini kaybederse, diğer eşe mahkemedevlilik bağının boşanma ile sona erdirilmesini isteyebilir.

2.1.2.5. Eylemli Ayrılık İlkesi

Evlilik bir yaşam birliğidir. Eşler birlikte olmayı istemedikleri için eylemli olarak ayrı yaşıyorlarsa, evliliğin amacı ve anlamı ortadan kalkar. Eşler eylemli olarak birbirinden kesin olarak kopmuşsa, evlilik bağının çözülmesine olanak sağlamak gerekir. Eylemli ayrılık ilkesinin uygulanmasında eşlerin kusurlu olup olmaması, evlilik birliğinden temelinden sarsılması önem taşımaz. Önemli olan eylemli ayrılık durumudur. Eylemli ayrılık ilkesinin sağlıklı biçimde işleyebilmesi, eylemli ayrılık süresinin çok dikkatli olarak belirlenmesine bağlıdır. Eylemli ayrılık süresinin kısaltılması tek yanlı boşanmaya yol açar; uzun tutulan süre ise yeni bir yaşamı başlatmak olanağını sınırlar (Köprülü ve Kaneti,1989:144).

Eylemli ayrılık ilkesine göre, eşlerde ortak hayatı birlikte sürdürme istek ve inancı kalmamış, sürekli ve eylemli olarak birbirlerinden ayrı yaşama eğilimi kökleşmişse, artık bu evliliği devam ettirmeye çalışmakta hiçbir yarar kalmamıştır. O halde, eşler uzunca süreden beri bir araya gelmiyorlar ve eylemli olarak ayrı yaşamayı sürdürüyorlarsa, onları boşamak yoluna gidilmelidir (Akıntürk,2004:234).Türk Medeni Kanunu’nda dava koşulu olarak üç yıllık bir süre belirlenmiş olup, bu süre mahkemece doğrudan gözetilmektedir.

Türk Medeni Kanunu madde 166/IV ‘de “boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak

hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.”

1.2.2. Boşanma Kararının Sonuçları

Boşanma kararı ile sadece evlilik sona ermez. Kararın başka sonuçları da vardır. Bu sonuçlardan bazıları, kanun gereği kendiliğinden (ipsu iure), kararda yer almalarına gerek olmadan meydana gelir. Buna karşılık diğer bir kısım sonuçlar, kararda yer almaya bağlıdırlar. Bu kararda yer alması gereken sonuçların bazılarını hâkim re’sen, yani taraflardan birinin isteği olmadan düzenler. Bazıları ise taraflardan birinin isteği üzerine hâkim tarafından kararlaştırılır (Dural, 2005: 135).

Evlenme sonucunda nasıl eşlerin, ekonomik, sosyal, kişisel ve hukuksal statülerinde önemli bazı değişiklikler ve yenilikler meydana geliyorsa, boşanma sonucunda da, aynı şekilde boşanan eşlerin, sosyal, ekonomik, kişisel ve hukuksal statülerinde önemli bazı değişiklikler ve yenilikler meydana gelir (Arbek, 2005)

Ayrılma ve boşanmanın hemen ardından eşler üzüntü, endişe, suçluluk, utanç, hatta zor bir şeyi başarmış olmaktan gurur bile duyabilirler. Boşanmayı istememiş olan taraf kendini değersiz bulabilir. Karşı taraf ise doğru yapıp yapmadığından emin olamaz. Bu duyguların bazen biri, bazen diğeri öne çıkar ve dönem dönem yok olup sonra tekrar belirir (Benedek ve Brown, 1997: 75).

Boşanma kararının kesinleşmesinden sonra, eşler arasındaki evlilik bağı sona erdiğinden eşlerin birbirlerine karşı olan hak ve yükümlülükleri de ortadan kalkar, kişisel ve mali durumlarında önemli değişiklikler oluşur. Boşanmanın kişisel sonuçları, evlenme ile kazanılan vatandaşlık hakkı, erginlik, sıhri hısmılık, kadının soyadı, eşlerin birbirlerine karşı cebri icra yoluna gidebilmesi, mirasçılık sıfatının kaybı ve çocuklarla ilgili olanlardır. Mali sonuçlar ise; ortak malların tasfiyesi, mal rejimi sözleşmesinin sağladığı yarar, maddi ve manevi tazminat ile yoksulluk nafakasıdır. Boşanma sonucu, eşlerin kişisel ve mali durumlarında meydana gelen bu değişiklikler eşler açısından yeni sorunlar ortaya çıkarır (Kıcalıoğlu, 2002).

Boşanma kararı ile birlikte, evlilik sona ereceği için, artık boşanmış olan eşler yeniden evlenebilirler. Ancak, kadının yeniden evlenebilmesi için MK 132'deki üç yüz günlük bekleme süresinin geçmiş olması gerekir. Ne var ki, boşanan kadın bu süreye uymadan evlenirse, evlilik yine de geçerlidir. Boşanan kadın doğuracak olursa bekleme süresi sona erer (MK 132/II). Ayrıca, kadın, gebe olmadığını ispat eder ya da eski eşler birbirleriyle yeniden evlenmek isterlerse, hakim bu süreyi kaldırır (MK 132/III) (Dural, 2005:135).

Boşanama, eşlerin evlenmeyle kazanmış oldukları kişisel durumları da etkiler. Gerçekten, evlenmeyle kazanılmış olan kişisel durumlardan bazıları değişirken (örneğin eşlerin “evli” olmaktan çıkarak “boşanmış” kişisel durumunu almaları, karının kocasının soyadını kaybederek evlenmeden önceki soyadını yeniden alması gibi), bazılarında bir değişiklik olmaz, eşler bunları aynen korurlar (örneğin evlenme ile kazanılmış olan erginlik, vatandaşlık ve kayın hısımlığı gibi) (Akıntürk, 2004: 281). Bu husus Türk Medeni Kanununun 173. Maddesinde düzenlenmiştir.

Evlilik devam ederken, kural olarak ana ve baba tarafından birlikte kullanılan velâyet, boşanma sonucunda, hâkim tarafından ana ya da babadan birisine verilir. Velâyetin verilmesinde, çocuğun kimin yanında olursa olsun daha iyi yetişeceği önemli olduğu için, eşlerin malî durumu iyi olmayan ya da boşanmada kusurlu olan tarafa da verebilir (Dural, 2005: 140-141). Boşanmanın sonuçlarında en temel amaçlardan birisi çocuğun haklarının* korunmasıdır.

Türk Medeni Kanunu madde 182/1'de “Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesalet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler.”

Boşanma, eşler açısından “mali” nitelikte bir takım sonuçlar da doğurur (Akıntürk, 2004:285). Boşanmanın malî sonuçları maddî ve manevî tazminat istenmesi ve nafakadır (Dural, 2005: 145)

---

* Bkz. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

Türk Medeni Kanunu madde 174/1'e göre "Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir."

Medeni Kanunumuz boşanmada kusurlu bulunmayan ya da daha az kusurlu olan tarafa, boşanma yüzünden uğramış olduğu zararların kısmen giderilmesi amacıyla maddi tazminat isteminde bulunma (talep etme) hakkını tanımaktadır (Akıntürk, 2004: 287). Boşanma sonucunda mevcut veya beklenen menfaatleri zarar gören davacı tarafın, karşı taraftan maddi tazminat talebinde bulunabilmesi için, her şeyden önce, davalı tarafın kusurlu olması zorunludur. Kusur, boşanma sonucunda kusursuz veya az kusurlu olan tarafın maddi tazminat talebinin mahkemece kabul edilmesinde en temel koşuldur (Arbek, 2005).

Boşanan taraflardan kusursuz veya az kusurlu olan davacı tarafın, davalı taraftan maddi tazminat talebinde bulunabilmesi için, ayrıca boşanmadan dolayı mevcut bir menfaatinin ya da beklenen bir menfaatinin zarar görmüş (zedelenmiş) olması zorunludur (Arbek, 2005). Prof. AKINTÜRK buna örnek olarak karı kocanın karşılıklı nafaka ve bakım haklarının ortadan kalkmasını, yasal mal rejiminden doğan haklarının kaybedilmesini, kusursuz ya da daha az kusurlu olan tarafın boşanma sonucunda diğerine ait malları ve sermayeyi geri vermeye, ticarethaneyi tasfiyeye mecbur olmasını göstermektedir. (Akıntürk, 2004:289).

Boşanma durumunda, boşanan tarafların sadece mevcut ve gelecekteki maddi menfaatleri değil, aynı zamanda, kişilik hakları da zarar görebilir (Arbek, 2005). Kanun boşanmada taraflara sadece maddi değil, manevi tazminat isteminde bulunma hakkını da tanımıştır. TMK m. 174/II ' ye göre, " Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir".

Kişilik hakkı; kişinin kişi olması nedeniyle sahip olduğu haklardır. Dayanağını o kişinin kendisine ait olan ve kişiliğini oluşturan dokunulmaz, vazgeçilmez tüm kişilik değerleri oluşturur. Kişinin yaşamı, sağlığı, saygınlığı ve

özgürlüğü kişilik değerlerindedir. Kişilik hakkı, başkalarına devri mümkün olmayan, para ile ölçülemeyen, miras yolu ile geçmeyen, haczedilemeyen, kişiye özel mutlak haklardandır (Kıcalıoğlu, 2002).

Davacı tarafın kişilik hakkının hangi hâllerde zedelenmiş olduğu, boşanmaya sebep olmuş bulunan olayların mahiyetine ve istemde bulunan tarafın duyduğu elem ve üzüntünün derecesine göre belirlenir. Örneğin eşlerden birinin kusuru sonucu vaki olan bir boşanmada diğer eş çok büyük bir manevî ıstıraba maruz kalmış, bu yüzden sıhhati ve sınırları bozulmuşsa, yahut bu boşanma eşin aleyhine birtakım dedikodulara yol açmış olduğu için onu çok büyük bir kedere düşürmüştü, onun lehine bir manevî tazminat talebi hakkı doğacağını kabul etmek lâzımdır (Akıntürk, 2004: 292). Örneğin sokak ortasında kocasından dayak yiyen kadın, kocasına bu olay üzerine hakaret etmiş dahi olsa manevî tazminat talep edebilecektir. Zira kadının kusuru örnek olayda daha azdır. Zaten yeni Medenî Kanun hükmü uyarınca kusursuz olması aranmamaktadır (Demir, 2004: 13 vd.)

Kanun koyucu, Medeni Kanun'da, boşanmanın mali sonuçları arasında, maddi ve manevi tazminatla beraber yoksulluk nafakasını da öngörmüştür. Yoksulluk nafakası, boşanmada talep edilen maddi ve manevi tazminattan dayandığı temel düşünce itibariyle tamamen farklıdır. Boşanmada maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi veya hükmedilmemesi, mutlaka yoksulluk nafakasına da hükmedilmeyeceği anlamına gelmez (Arbek, 2005). Yoksulluk nafakasında, kadının nafaka ödeyebilmesi için "hali refahta bulunması" koşulu kaldırılarak, kadın erkek eşitliğine uygun bir düzenleme ile koşullarının bulunması halinde, her iki eşin de yoksulluk nafakası ödeyebileceği belirtilmiştir. Böylece nafakada eşin cinsiyeti bakımından ayırım kaldırılmıştır (Demir, 2004: 14).

Boşanma olgusu, aile birliğini oluşturan bireylerin, ilişkilerini sürdürmede temelden uzlaşmazlık yaşamaları durumunda, bu birliğin devamına tarafların karşılıklı isteğiyle son verilmesi durumudur. Boşanma; sadece eşlerin ortak olarak güçlük yaşadığı bir durum değil, sonuçları bakımından müşterek çocukları da olumsuz yönde etkileyecek bir olgudur (Aktaş Ö., 2011)

Boşanma öncesindeki dönem, ana ve babaların, çocukların gereksinmelerine kör ve sağır oldukları bir dönemdir. Çocuğun aklı karışmıştır, tedirgin-dir. Kimsenin kendisini sevmediği, düşünmediği duygusuna kapılmıştır. Ortalıkta kalmamak için, ana ya da babasından vazgeçmek zorunda olduğunu sanmaktadır. Anlam veremediği bu gerginlik ve çalışma ortamında, kimse olup bitenleri ona açıklamamıştır. Hele yaramazlıkları da sert tepkilerle karşılaşıncaya, büsbütün bocalar. Bu durumda kendini, kavgaların baş nedeni olarak görür. Kendisi için vazgeçilmez iki sevgili varlığın, ana ve babanın, onu sevmedikleri için ayrılmaya kalktıklarını düşünmeye başlar (Yörükoğlu, 2013: 269 vd.).

Çocuklarda, ana ve baba ayrılığına bağlı olarak ortaya çıkan ruhsal belirtiler çok çeşitlidir. Huysuzluk, hırçınlık, tedirginlik ve saldırgan davranışlar en sık gözlenen belirtilerdir. Uyumsuzluk belirtileri, çocuğun yaşına, boşanmadan önceki örselenmesine ve boşanma sonrası dönemde, ana ve babayla ilişkilerinin niteliğine göre değişir (Yörükoğlu, 2013: 271). Örneğin, çocuğun boşanmadan etkilenip etkilenmemesinde, ana-babanın boşanma anında birbirlerine davranma biçimleri önemli rol oynar. Birbirlerine saygı ile davranabilmiş, çocuklar önünde kavga etmekten kaçınmış ana-babanın çocukları günlük yaşamlarına daha çabuk uyum gösterir (Cüceloğlu, 1997: 383).

Boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri kısa ve uzun süre olmak üzere iki grupta toplanabilir. Boşanmanın kısa süre içindeki etkileri daha belirgindir. Özellikle beş yaşındaki küçükler üzerinde olumsuz etki daha açıktır. Zaman geçtikçe boşanmanın kısa süreli etkileri kaybolur. Uzun süre boyunca gözden geçirildiğinde ise boşanmanın olumsuz bazı etkileri açık seçik gözlenir. Ana-baba tek tek çocuklarıyla ilgilerini kesmemek için gayret gösterir ve çocuk onlara güvenini yitirmezse, çocuğun gelişmesinde herhangi bir olumsuz etki gözlenmez (Cüceloğlu, 1997: 383).

Dolayısıyla çocuğun psikolojik yapısı, sosyal hayatı ve eğitim konuları evlilik birliğinin sona ermesiyle beraber olumsuzluklarla karşılaşabilmektedir. Hâkim bu derece önemli bir konuda karar verirken tamamen çocuğun menfaatlerini göz önünde bulundurmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2013 yılı evlenme ve boşanma istatistiklerine göre evlenen çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %0,6 azalarak 2013 yılında 600 138 olmuştur. Kaba evlenme hızı ise % 7,89 olarak gerçekleşmiştir. Boşanan çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre % 1,6 artarak 125 305'e yükselmiştir. Kaba boşanma hızı % 1,65 olarak gerçekleşmiştir. İstatistik Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) 1. Düzey'e göre 2013 yılında en yüksek kaba evlenme hızı % 8,63 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülmüştür. Bu bölgeyi %8,49 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ve % 8,47 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi izlemiştir. En yüksek kaba evlenme hızı ise % 6,78 ile Doğu Karadeniz Bölgesi'nde görülmüştür. Kaba evlenme hızınının 2013 yılında en yüksek olduğu il %10,12 ile Adıyaman olmuştur. Adıyaman'ı % 10,10 ile Kilis, % 9,97 ile Ağrı izlemiştir. Kaba evlenme hızınının en düşük olduğu iller ise % 6,14 ile Kastamonu ve Tunceli olmuştur. Bu illeri % 6,30 ile Çanakkale, %6,32 ile Edirne izlemiştir. Ortalama ilk evlenme yaşı, 2013 yılında erkekler için 26,8 kadınlar için 23,6 oldu. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkı ise 3,2 olarak gerçekleşmiştir. İBBS 1. Düzey'e göre en yüksek ortalama ilk evlenme yaşı erkeklerde 27,7 kadınlarda 24,8 ile İstanbul Bölgesi'nde görülmüştür. En düşük ortalama ilk evlenme yaşı ise erkeklerde 25, 8 ile Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, kadınlarda 22,2 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülmüştür. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkınının 2013 yılında en yüksek olduğu il 4,8 yaş ile Kars olmuştur. Kars'ı 4,5 yaş ile Ardahan, 4,4 yaş ile Iğdır izlemiştir. Ortalama ilk evlenme yaş farkınının en düşük olduğu il ise 2,6 yaş ile Şırnak olmuştur. Şırnak'ı 2,7 yaş ile Samsun ve Şanlıurfa izlemiştir (TÜİK,2014a).

Tablo 1.1. Temel Evlenme Göstergeleri

İBBS (1. Düzey)	Evlenme sayısı		Kaba evlenme hızı		Ortalama ilk evlenme				Yaş farkı	
	2012	2013	2012	2013	Erkek		Kadın		2012	2013
					2012	2013	2012	2013		
TR Türkiye	603 751	600 138	8,03	7,89	26,7	26,8	23,5	23,6	3,2	3,2
TR1 İstanbul	110 478	111 050	8,04	7,94	27,6	27,7	24,6	24,8	3,0	2,9
TR2 Batı Mar- mara	22 252	22 376	6,89	6,86	26,7	26,8	23,4	23,5	3,3	3,3
TR3 Ege	76 462	76 006	7,86	7,74	26,7	26,9	23,5	23,7	3,2	3,2
TR4 Doğu Marmara	53 112	53 844	7,58	7,57	26,9	27,1	23,8	23,9	3,1	3,2
TR5 Batı Ana- dolu	55 081	55 096	7,64	7,54	26,4	26,6	23,6	23,8	2,8	2,8
TR6 Akdeniz	79 645	79 055	8,34	8,18	26,9	26,9	23,5	23,8	3,4	3,3
TR7 Orta Ana- dolu	33 425	32 433	8,69	8,41	25,7	25,8	22,2	22,3	3,5	3,5
TR8 Batı Kara- deniz	33 493	32 884	7,48	7,34	26,0	26,1	23,0	23,2	3,0	2,9
TR9 Doğu Ka- radeniz	17 566	17 257	6,95	6,78	27,3	27,5	23,7	24,0	3,6	3,5
TRA Kuzeydoğu Anadolu	19 605	18 938	8,80	8,49	26,4	26,3	22,2	22,2	4,2	4,1
TRB Ortadoğu Anadolu	30 870	31 934	8,27	8,47	26,4	26,4	22,9	23,0	3,5	3,4
TRC Güneydoğu Anadolu	71 762	69 268	9,10	8,63	25,8	25,8	22,7	22,7	3,1	3,1

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] Haber Bülteni (2014). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2013(Mart 2014)* (Sayı: 16051) içinde. Ankara: TÜİK. (23 Mayıs 2014) tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051> 'den alındı.

Ayrıca TÜİK'nun 2013 yılı evlenme ve boşanma istatistikleri İBBS 1. Düzey'e göre verileri incelendiğinde 2013 yılında en yüksek kaba boşanma hızı %2,25 ile Ege Bölgesi'nde görülmüştür. Bu bölgeyi % 2,08 ile Batı Anadolu Bölgesi ve %1,93 ile İstanbul Bölgesi izlemiştir. En düşük kaba boşanma hızı ise %0,61 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde görülmüştür. Kaba boşanma hızının 2013 yılında en yüksek olduğu il % 2,70 ile Antalya olmuştur. Antalya'yı % 2,68 ile İzmir, % 2,51 ile Muğla izlemiştir. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise %0,14 ile Hakkâri olmuştur. Hakkâri'yi %0,19 ile Şırnak , %0,23 ile Bitlis izlemiştir (TÜİK,2014a).

Tablo 1.2. Boşanma Sayısı ve Kaba Boşanma Hızı, 2012-2013

İBBS (1.Düzye)	Boşanma sayısı		Kaba boşanma hızı %	
	2012	2013	2012	2013
TR Türkiye	123 325	125 305	1,64	1,65
TR1 İstanbul	26 825	27 024	1,95	1,93
TR2 Batı Marmara	5 704	5 816	1,77	1,78
TR3 Ege	22 367	22 136	2,30	2,25
TR4 Doğu Marmara	12 085	12 728	1,73	1,79
TR5 Batı Anadolu	15 210	15 224	2,11	2,08
TR6 Akdeniz	17 625	18 301	1,84	1,89
TR7 Orta Anadolu	6 440	6 266	1,67	1,63
TR8 Batı Karadeniz	6 080	6 141	1,36	1,37
TR9 Doğu Karadeniz	2 469	2 505	0,98	0,98
TRA Kuzeydoğu Anadolu	1 318	1 402	0,59	0,63
TRB Ortadoğu Anadolu	2 176	2 297	0,58	0,61
TRC Güneydoğu Anadolu	5 026	5 465	0,64	0,68

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] Haber Bülteni (2014). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2013(Mart 2014)* (Sayı: 16051) içinde. Ankara: TÜİK. (23 Mayıs 2014) tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051> 'den alındı.

TÜİK'nun 2013 yılı evlenme ve boşanma istatistikleri'nde ayrıca evlilik süresine göre boşanmaların 2013 yılında % 40,3' ü evliliğin ilk 5 yılı, % 21,5'i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleştiği görülmüştür (TÜİK,2014a).

Tablo 1.3. Evlilik Süresine Göre Boşanmalar, 2012-2013

	Yıl			
	2012		2013	
Evlilik Süresi (yıl)	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	123 325	100,0	125 305	100,0
1 yıldan az	4 080	3,3	4 385	3,5
1-5	44 797	36,3	46 094	36,8
6-10	26 144	21,2	26 938	21,5
11-15	18 225	14,8	17 696	14,1
16-20	12 750	10,3	12 934	10,3
21-25	8 159	6,6	8 086	6,5
26+	8 863	7,2	8 918	7,1
Bilinmeyen	307	0,3	254	0,2

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] Haber Bülteni (2014). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2013(Mart 2014)* (Sayı: 16051) içinde. Ankara: TÜİK. (23 Mayıs 2014) tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051> 'den alındı.

1.3.6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Çalışmanın bu bölümünde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun amacı ve Kanunun uygulanması için gerekli şartlar incelenecektir.

1.3.1. 6284 Sayılı Kanunun Amacı

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un, 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmesiyle 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Kanun'un amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir(Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu [AKKKŞÖDK], 2012: Madde 1/1). Yeni Kanun ile kadın, çocuk, aile bireyi ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru korunmaktadır (Ceylan, 2013).

Tek taraflı ısrarlı takip ile aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranış anlaşılmalıdır (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği [AKKKŞÖDKİUY], 2013: Madde 3/ş).

6284 sayılı Kanun, esas itibariyle 4320 sayılı Kanunda düzenlenmiş olan koruma tedbirlerini içermektedir. Ancak, yeni yasa gerek şiddet mağdurlarının kapsamı açısından, gerek şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi ve kurumlar arası koordinasyon kurulması açılarından ve mağdura geçici maddi yardım desteği bakımından kapsamlı düzenlemeler içermektedir (Moroğlu, 2012: 64).

Söz konusu Kanun ile kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele bir üst seviyeye taşınmış; şiddet mağduru, şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali olan kişiye yönelik tedbirler ve usul kuralları ayrıntılarıyla düzenlenmiştir (Tatlıoğlu, 2014).

1.3.2. 6284 Sayılı Kanunun Uygulanması İçin Gerekli Şartlar

Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

- a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.
- b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.
- c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.
- ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz (AKKKŞÖDK, 2012: Madde 1/2).

Bu başlık altında aile içi şiddetin varlığı, aile içi şiddete ilişkin yapılacak bildirim, aile içi şiddete ilişkin koruyucu tedbir kararları ve aile içi şiddete ilişkin önleyici tedbir kararları incelenecektir.

1.3.2.1. Aile İçi Şiddetin Varlığı

Aile içi şiddeti önleme amaçlı hükümler, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan başka, Medeni Kanunda da bulunmaktadır. Şiddet, kötü muamele aynı zamanda MK' un 185 ve devamı maddelerinde düzenlenen evlilik birliğinden doğan yükümlülüklere aykırı davranışları oluşturur. MK'nın 185 ve devamında düzenlenen bu yükümlülüklerden birine aykırı davranış halinde Medeni Kanununun 195. Maddesi uyarınca hâkimin müdahalesi istenebilir (Nuhoglu, 2013).

6284 sayılı Kanun'a göre "ev içi şiddet" , şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir (AKKKŞÖDK, 2012: Madde 2/b). Bir şiddet olayının " ev içinde şiddet" olarak kabul edilmesi için aynı hanede olsun olmasın aile bireyleri arasındaki şiddetin mevcut olması gereklidir (Ceylan, 2013).

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un (6284 sayılı Kanun) tanımlar başlıklı 2. Maddesinin b bendinde " aile içi şiddet" ile aynı kapsamdaki bir tanım " ev içi şiddet " başlığı altında yapılmıştır. Buna göre ev içi şiddet, " Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti" ifade eder (Demir, 2014).

Aile içi şiddet; aile içerisinde birinin diğerine fiziksel zarar verme, küçümseme, önemsememe, ihmal etme amaçlı olanından tokat atma ile başlayıp

öldürmeye kadar varabilen sonuçlarıyla bir toplumsal fenomendir (Yıldırım, 1998: 26).

1.3.2.2. Aile içi Şiddete İlişkin Yapılacak Bildirim

6284 sayılı Yönetmeliğe göre kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır (AKKKŞÖDKİUY, 2013: Madde 4/1).

6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 1-2 hükümlerinde tedbir kararlarının bildirim ve uygulama şartları düzenlenmiştir. Bu kanun hükümlerine göre tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir. Bu kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir (AKKKŞÖDK, 2012: Madde 10/1-2).

Şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan, herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm kadınların, çocukların ve aile bireylerinin korunması, kanunun uygulanmasında Anayasa, uluslararası sözleşmeler ve özellikle İstanbul Sözleşmesinin esas alınacak olması, şiddet mağduruna temel insan haklarına ve kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli destek ve hizmet verilmesi, tedbir kararının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesi, kadına yönelik şiddetin, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ve kadının insan haklarını ihlal eden bir tutum olarak tanımlanmış olması, şiddet, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddetin ayrıntılı olarak tanımlanması, 7 gün 24 saat esasına göre çalışacak şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kuru-

lacak olması; 6284 sayılı yasa ile getirilen olumlu gelişmelerdir (Moroğlu, 2012: 66).

1.3.2.3. Aile İçi Şiddete İlişkin Koruyucu Tedbir Kararları

Kanun tedbirleri düzenlerken koruyucu ve önleyici tedbirler olarak iki kısımda ele almıştır. Ayrıca tedbir kararlarını sadece hâkim değil mülki amirlerde alabileceklerdir. Uygulanan fiil suç oluşturması durumunda, suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler vardır (Cicim, 2012). 6284 sayılı Yasa'nın önemli iyileştirmeler sağladığı görülmektedir.

1.3.2.3.1 Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

1. Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
2. Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,
3. Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
4. Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,
5. Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması (AKKKŞÖDKİUY, 2013: Madde 6).

1.3.2.3.2. Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

1. İş yerinin değiştirilmesi
2. Kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
3. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunundaki şartların varlığı halinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu konutuna aile konutu şerhi konulması.
4. Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması halinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi (AKKKŞÖDKİUY, 2013: Madde 12).

1.3.2.4. Aile İçi Şiddete ilişkin Önleyici Tedbir Kararları

Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülen benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilmektedir.

3.2.4.1. Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

1. Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
2. Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
3. Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
4. Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.

5. Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
6. Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
7. Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
8. Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
9. Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
10. Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması (AKKKŞÖDKİUY,2013: madde 17).

2.BÖLÜM

ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDET

2.1.Şiddet Kavramı

Bütün din, ahlak ve hukuk kuralları insanların bir arada ve yan yana yaşamasını düzenleme üzerine kuruludur. Ama bütün bu kurallara rağmen haksızlık, adam öldürme, şiddet ve terör geçmişten günümüze farklı düzeylerde devam etmektedir. En önemlisi, uygarlık geliştikçe “ şiddetin azalacağı” yolundaki öngörülerin aksine, şiddet farklı boyutlarda ve yoğunlukta bütün dünyada yaşanmaktadır. Öyleyse şiddet insan ve insan toplumları için hem evrensel ve hem de toplumsal bir olgudur ve kaçınılmazdır (Özerkmen, 2012) .

Şiddet; cinayet, işkence, darbe (vuruş) ve etkili eylem, savaş, baskı, suçluluk, terörizm vb. tüm kavramları kapsayan eylemlerin bütünüdür. Sözlük anlamıyla şiddet; bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmaktır. Şiddet uygulama eylemi; duyguların kabaca ifade edilmesine doğal eğilim, bir şeyin karşı konulmaz gücü, bir eylemin hoyrat yapısı olarak tanımlanmaktadır (Polat,2001:3).

2.2.Şiddetin Çeşitleri

Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı ifade eder (Ünlü,2012: 47)

E. Fromm, şiddet çeşitlerini şöyle belirtmiştir : (Fromm, 2008: 18-27).

a- Oyuncu Şiddet:

Şiddetin en normal ve hastaliksız biçimi oyunda ortaya çıkan şiddet'tir. Bu tür şiddet yıkıcılık ya da nefretten doğmayan, yıkım aracı gütmeyen hüner gösterilerinde ortaya çıkar. Bu oyunlu şiddetin çeşitli türleri ilkel kabilelerin savaş oyunlarından Zen Budistleri'nin kılıç oyunlarına dek pek çok örnekte görülebilir. Bu oyunların hiçbirinde amaç öldürmek değildir; oyun ölümle sonuçlanırsa bu rakibin “ yanlış yerde durmuş olmasından ” doğar. Elbette şiddet oyunlarında yok etme isteğinin bulunmadığını söylemek ancak bu oyunların ideal biçimleri için geçerlidir. Aslında insan, oyunda yürütülen bu açık mantığın ardında gizlenmiş bilinçsiz saldırganlığı ve yıkıcılığı görebilir. Durum böyle olsa da şiddette asıl amaç, yok etmek değil, beceri göstermektir (Fromm, 2008: 19).

b- Tepkisel Şiddet:

Uygulamada oyunlu şiddetten daha önemli olan şiddet türü tepkisel şiddettir. Tepkisel şiddetten – bir insanın kendisinin ya da başkasının- yaşamını, özgürlüğünü, onurunu ve malını korumak için kullandığı şiddeti anlıyoruz. Bu şiddet korkudan doğar; belki en çok rastlanan şiddet biçimidir. Bu şiddet korkudan doğar; bu yüzden de belki en çok rastlanan şiddet biçimidir. Bu, gerçeklikten ya da evhamdan doğan bir korku, bilinçli ya da bilinçsiz bir korku olabilir. Bu tür şiddet ölümün değil yaşamın hizmetindedir; amacı da yıkım değil korumadır (Fromm, 2008: 19-20).

c- Öç Alıcı Şiddet:

Tepkisel şiddete benzer ama hastalığı ondan bir adım daha yakın başka bir şiddet türüdür. Tepkisel şiddette amaç, tehdidin getirdiği zararı başka bir yöne çevirmektir; bu nedenle bu tür şiddet, yaşamı sürdürmek gibi, biyolojik bir işleve hizmet eder. Oysa öç alıcı şiddette zarar zaten verilmiş olduğundan şiddetin savunma işlevi ortada yoktur artık (Fromm, 2008: 21-22).

d- Ödünleyici Şiddet:

Güçsüz bir kişide üretici etkinliğin yerine geçen şiddet türü demektir. Ödünleyici şiddet güçsüzlükten doğan, güçsüzlüğü ödünleyen bir şiddet türüdür (Fromm, 2008: 24-26).

2.3.Aile İçi Şiddet

Aynı çatı altında yaşayan bireylerden birine karşı, diğer aile bireylerinden birinin şiddet uygulamasına aile içi şiddet denilmektedir. Diğer bir ifadeyle aile içi şiddet, aynı çatı altında yaşayan aile bireylerinden birinin, diğer aile bireyine karşı, tehdit, aşağılama, sözlü ya da fiziksel saldırı yoluyla aile bireyinin fiziksel, cinsel ve psikolojik bütünlüğüne zarar verebilecek her türlü davranışına denir (Ekşioğlu, 2002: 117) .

1 Ağustos 2014 Tarihinde yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesindeki Tanıma göre “aile içi şiddet”, eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgâhı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır” denmektedir (Ünlü, 2012: 42).

Aile üyelerinden birinin; ihmal, duygusal, sözel, fiziksel ve cinsel gibi çeşitli şekillerde sergilendiği davranışlara maruz kalan tarafın acı, ıstırap, utanç duyduğu, örselendiği, zarar gördüğü aile içi şiddet; ailenin yapısını temelden sarsan, çok ciddi sonuçlar doğuran, aile üyelerinin tümünün örselendiği bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım,1998: 26).

2.3.1.Aile içi Şiddetin Nedenleri

Şiddetin çok çeşitli ve karmaşık nedenleri bulunmaktadır. Kolay anlaşılabilmesi açısından genel anlamıyla şiddetin, özel anlamıyla ise aile içi nedenlerini; biyolojik nedenler, psikolojik nedenler ve sosyal nedenler olmak üzere üç ana başlık altında toplamak mümkündür (Çimen,2008:495).

2.3.1.1.Aile İçi Şiddetin Biyolojik Nedenleri:

Biyolojik nedenler arasında, erkeklik hormonlarının etkisi, bazı akıl hastalıkları ile anti sosyal kişilik bozukluğu gibi ruhsal bozukluklar sayılabilir. Saldırgan yani şiddeti uygulayan aile bireylerinin büyük oranlarda erkek oluşu ve saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlaması, erkeklik hormonlarının şiddet davranışında etkili olduğu düşünülmektedir. Şüphe, kıskançlık, kendini beğenmişlik gibi duyguların ön plana çıktığı akıl hastalıkları da biyolojik nedenler arasındadır. Sorumsuz, tepkici ve düşüncesizce hareket etme, vicdansızca ve suç niteliğinde davranışlar gösterme ve bunlardan hoşlanma biçimindeki tutumların görüldüğü anti sosyal kişilik bozuklukları da şiddetin biyolojik sebepleri olarak kabul edilmektedir (Çimen,2008: 497).

2.3.1.2.Aile İçi Şiddetin Psikolojik Nedenleri:

Aile içi şiddetin Psikolojik faktörlerden kaynaklandığı bir dereceye kadar kabul edilmektedir. Mesela şiddet uygulayanların saldırganlığı ve şiddete uğrayan kadınların psikolojik olarak zarar gördüğü bilinmektedir. Bütün bunlara rağmen Straus'a göre şiddetin uygulandığı ailelerde psikolojik problemlerin oranı normal ailelerden fazla değildir. Bununla birlikte saldırıya uğrayan kadının bazı psikoloji özelliklerinin saldırıyı cazip hale getirdiği tartışılmaktadır. Walker'a göre katı cinsiyet rolü sosyalizasyonu sonucunda kadın çaresiz olmayı öğrenir. Böylece şiddetle karşılaştığı zaman onunla baş etme veya kaçma becerisi yoktur. Yani kadının çaresizliği erkeğin şiddetine katkıda bulunur. Bu öğrenilmiş çaresizlik kavramı şiddet olgusunda mağdurun sorumluluğunu gündeme getirmesi nedeniyle çok tartışılmıştır (Çimen,2008: 497).

2.3.1.3.Aile İçi Şiddetin Sosyal Nedenleri:

Şiddet uygulama, öğrenebilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise, şiddeti uygulayan kişinin kendi ailesidir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde, aile içi şiddetin uygulandığı bir ortamda yetişenlerin, şiddet gösterme eğilimine sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca şiddetin, toplum tarafından bir değer yargısı olarak kabul edilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması da sosyal bir sebep olarak kabul edilmektedir. Toplumların sahip oldukları iletişim bece-

rilerinin yetersizliği, duygu ve düşüncelerin kışkırtıcı biçimlerde ifade edilmesi alışkanlığı, bilinçsizce yapılan suçlamalar, hatalı namus ve ahlak anlayışları da şiddetin sosyal nedenleri arasında sayılabilir. Yoksulluk, hayat karşısında şansız olmak, beklentilerin ve kazanılmış niteliklerin yetersizliği gibi sosyo-ekonomik baskı unsurları da şiddet uygulanmasına sebep olabilir. (Çimen,2008: 497)

2.3.2.Aile İçi Şiddetin Çeşitleri

Ailede eşler arasında görülen şiddet çeşitleri dört ayrı kategori de toplanabilir:

-Psikolojik Şiddet;

Bağırarak, korkutmak, küfür etmek, tehdit etmek, hakaret etmek, ailesiyle akrabalarıyla, komşularıyla, arkadaşlarıyla ya da başkalarıyla görüştürmemek, eve kapatmak, küçük düşürmek, çocuklarından uzaklaştırmak, kadının nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği konusunda baskı yapmak, kadının kendini geliştirmesine engel olmak gibi eylemler PSİKOLOJİK ŞİDDETTİR (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,2008: 7)

-Fiziksel Şiddet:

Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara sündürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olmak gibi eylemler FİZİKSEL ŞİDDETTİR (KSGM,2008: 7)

-Cinsel Şiddet:

Evli olduğu kişi bile olsa kadını istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak(tecavüz), başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel organlara zarar vermek, çocuk doğurmaya ya da do-

ğurmamaya, kürtaja, enseste(akrabalar arası cinsel taciz ve tecavüz), fuhuşa zorlamak, zorla evlendirmek, telefonla-mektupla ya da sözlü olarak cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak gibi eylemler CİNSEL ŞİDDETTİR (KSGM,2008: 8)

-Ekonomik Şiddet:

Para vermemek veya kısıtlı para vermek, ailesinin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, çalışmasına izin vermemek, istemediği işte zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar vermek gibi eylemler EKONOMİK ŞİDDETTİR (KSGM,2008:8)

2.3.3.Kadına Yönelik Şiddet

Aile içi şiddetin en yaygın şekli aile içerisinde uygulanan kadına yönelik şiddettir. Kadının eşi, babası, erkek kardeşi gibi herhangi bir aile üyesinden görmüş olduğu fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel türden saldırılardır. Aile içinde kadına yönelik şiddet, her yaştan, her öğrenim düzeyinden, her gelir düzeyinden, bekar, boşanmış, evli her ülkeden kadının gerçeğidir. Tüm dünyada kadınlara kocaları, babaları, erkek kardeşleri ya da sevgilileri tarafından şiddet uygulanmaktadır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008: 19).

İstatistikler, aile içinde kadına uygulanan şiddetin tüm dünyada yaygın biçimde var olduğunu göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün aile içinde kadına yönelik şiddeti öncelikli sağlık problemi olarak değerlendirmesi bunun temel bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Aynı örgütün verileri, dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan 48 nüfus araştırması yüzde 10 ile 69 oranında kadının hayatlarının bir döneminde erkek partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır (KDV, 2008: 27).

Birleşmiş Milletler, 1992 yılında yayımladıkları Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirgesi'nde "kadına yönelik şiddeti" şöyle tanımlamıştır: (Yıldırım,1998: 27)

“İster özel, ister toplumsal yaşamda olsun tehdit, cebren ya da keyfi olarak özgürlükten alıkoymak da dahil olmak üzere kadına fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve acı veren ya da verebilecek, cinsiyete dayalı her türlü şiddet hareketi” kadına yönelik şiddet kapsamındadır.

Kadına yönelik şiddetin çeşitleri ele alındığında fiziksel, psikolojik, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddet ayrı ayrı incelenmelidir.

2.3.3.1.Fiziksel Şiddet:

Kadının eşi veya partneri tarafından, fiziksel saldırıya maruz kalmasıdır. Bu tür bir istismara maruz kalan kadınlar genellikle ciddi bir sorun olmadığı sürece acil servise veya doktora başvurmazlar. Başvurduklarında ise gerçek nedeni saklamaya çalışırlar. Bu tutumun sebebi ayrılmanın getireceği maddi problemler ve sosyal sorunlar ile başa çıkamama korkusudur.(Sezen, b.t.).

Şiddetin en açık biçimi, fiziksel şiddettir. Fiziksel şiddet; tekme, tokat, yumruklama, sopayla dövme, itip kakma, çimdikleme biçiminde olabilir... Silah, bıçak, balta vb. Öldürücü aletleri kullanmak ise ölümlü neticelenebilecek en tehlikeli fiziksel şiddet durumudur. Fiziksel saldırı aracı olarak şiddet uygulayan, kendi bedenini el ve ayaklarını kullandığı gibi başkaca herhangi bir aracı da fiziksel şiddet vasıtası yapabilmektedir. Bunlar; hortum, sopa, demir çubuk, baston, oklava gibi araç-gereç olabilmektedir (Yılmaz,2001).

2.3.3.2.Duygusal Şiddet:

Fiziksel veya cinsel istismar ile birlikte olabildiği gibi tek başına da görülebilmektedir. Çoğunlukla aşağılama, bağırma, yetersiz olduğunu söyleme, hiçbir şey beceremediğini, çocuklarına bakmadığını söyleme, patolojik ölçüde kıskançlık, korkutma, gizliliği bozma, batıl inançlar veya paranoya düzeyinde inanmama, ne yaptığını araştırma şeklinde kendini gösterir (Sezen, b.t.).

2.3.3.3.Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Cinsel şiddetin varlığına işaret eden bazı davranışlar şunlardır; kişiye cinsel bir eşyaymış gibi davranmak, aşırı kıskançlık ve şüphencilik göstermek, cinselliği bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmak; açıkça karşı cinse ilgi göstermek; kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak; tecavüz etmek; istenmeyen cinsel pozisyonlara zorlamak; fuhuşa zorlamaktır (Uçar, 2003: 82-83).

Cinsel şiddet genellikle kadının hoşlanmadığı tarzda sözle taciz, şaka ve dokunmayla başlamaktadır. Bu tür şiddet, kadını cinsel ilişkiye zorlama, aşırı kıskançlık ve cinsel suçlama (aldatma, yetersizlik...) biçiminde olabilir (Aktaş,2006: 34).

Temmuz ve Eylül aylarında 2008 tarihinde ülke genelinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yaptığı Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Ana raporu sonuçlarına göre;

Cinsel şiddet hakkında konuşmak, fiziksel şiddeti aktarmaktan daha zor olmaktadır. Özellikle de evlilik içinde yaşanan cinsel şiddet, konuşulması çok uygun görülmeyen bir konudur. Bununla birlikte, ülke genelinde evlenmiş kadınların yüzde 15'i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır... Fiziksel veya cinsel şiddetten herhangi birinin yaşanmasına ilişkin yüzdeler ise, bu iki şiddet biçiminin daha çok bir arada yaşandığını göstermesi açısından önemlidir. Ülke genelindeki kadınların yüzde 39'u fiziksel şiddet, yüzde 15'i cinsel şiddet yaşarken, kadınların yüzde 42'sinin iki şiddetten en az birini yaşamaması, cinsel şiddetin fiziksel şiddet ile birlikte yaşandığını göstermektedir. Cinsel şiddetle, fiziksel şiddetin iç içe yaşanmadığı durumlar çok azdır... Eğitim düzeyinin artması fiziksel veya cinsel şiddet yaşanma yüzdesini azaltmaktadır. Örneğin, hiç eğitimi olmayan/ilköğretimi bitirmemiş kadınların yüzde 56'sı fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalırken, lise ve üzeri eğitim grubunda bu oran, yüzde 27'ye düşmektedir. Daha yüksek eğitim düzeyinde olmak kadınların şiddetten korunmaları konusunda etkili görünmekle birlikte, lise ve üzeri eğitim düzeyindeki her 10 kadından neredeyse 3'ünün şiddete uğraması

da önemli ve düşündürücü bir sonuç olarak değerlendirilmelidir... Evlenmiş ve bekar kadınların tümü dikkate alındığında, kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde yakın ilişkide oldukları erkekler tarafından maruz kaldıkları fiziksel şiddet yüzdesi 36'dır (KSGM,2009).

2.3.3.4.Sözel Şiddet:

Söz ve hareketlerin düzenli bir şekilde korkutma, sindirme, cezalandırma ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Sözel şiddete ilişkin davranışlardan en belirginini, kişinin değer verdiği konulara yönelik güven sarsmak ve kişiyi yaralamak amacıyla belirli aralıklarla çok ağır hakaret ve sözler söylemektir. Kişiyi küçük düşürücü adlar takmak ve sık sık olumsuz bir şekilde eleştirmek ve alay etmek de sözel şiddet kapsamında değerlendirilmektedir (Uçar,2003: 81).

2.3.3.5.Ekonomik Şiddet

Çalışan kadının parasını elinden alma, ekonomik anlamda onu kullanma şeklinde kendisini gösterir. Özellikle erkeğin çalışmadığı durumlarda çok fazla gözlenir (Sezen, b.t.).

KSGM'nin 2009 yılı Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ana Raporunda ayrıca, kadına yönelik diğer şiddet biçimlerinde olduğu gibi, kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde ekonomik hayata katılmalarının eşleri veya birlikte oldukları kişiler tarafından engellenip, engellenmediğine yönelik üç soru yöneltilmiştir. Ekonomik şiddet ya da istismar konusu, diğer şiddet biçimlerinden biraz daha karmaşık bir yapı sergilemektedir... Çalışmaya engel olma ya da bir işten ayrılmaya neden olma yüzde 23 ile kadınlara karşı ekonomik istismara yönelik belirtilen üç davranış biçimi arasında en fazla belirtilendir (KSGM,2009).

2.4. Kadın Ve Ekonomik Şiddet

Filiz BİNGÖLÇE, 2010 yılında Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet konusunda yaptığı ve "Süper Kadın Süper Zor" adıyla yayınlanan araş-

tırmanın giriş bölümünde konuyla ilgili kayda değer gözlemlere yer vermektedir: “Evde ya da iş yerinde çalışan, para kazanan, iş gücü piyasasında boy gösteren, meslek sahibi kadınların kaçamadıkları; kaçmakla da kurutulamadıkları bir olgu var: Ekonomik şiddet. İki kaynaktan beslenerek kadına yöneliyor bu şiddet. Birincisi “ mikro ölçekte” aile ilişkileri, ikincisi “ makro ölçekte” kamusal ilişkiler. Kimi zaman geleneksel aile bağları nedeniyle ekonomik anlamda sömürülüyor kadınlar. Kimi zaman da kapitalizmin piyasa mantığı ve yapısal- yasal kısıtlar nedeniyle engelleniyor, mağdur ediliyorlar.” (Bingölçe, 2010: 5)

Kadına yönelik ekonomik şiddet, kadının iradesi dışında onu çalışmaya zorlama ya da çalışmaktan alıkoyma gibi çeşitli eylem biçimlerini kapsamaktadır. Ekonomik şiddet, bazı durumlarda mevcut ataerkil ideolojinin bireyler tarafından içselleştirilmesi nedeniyle kolayca açığa çıkarılan ya da fark edilen bir olgu olmayabilir. Örneğin bir kadının toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü içerisinde ev işlerindeki emeğinin karşılığının olmaması ilk başta kolayca ayırt edilemeyen ekonomik şiddet biçimidir. Kadının ev içerisindeki iş bölümüne dayalı eşitsiz görev dağılımı nedeniyle iş hayatında kariyer yapamaması da ekonomik şiddet içerisinde değerlendirilmesi gereken durumlardandır (Uluocak ve diğerleri, 2014: 22).

Günümüzde, eşitlik çağında erilin ne denli egemen olduğu hala gözlenmektedir. Erkeklerin üstünlük alanı, kadınların toplumsal statüler bakımından eşitliğe doğru yaptıkları her hamlede yeniden kendini oluşturmaktadır. Kadınlar bugüne dek kendilerine yasaklanmış sektörlerle girdikçe erkekler de korunmuş sektörleri yeniden oluşturmuşlardır. Kadın çalışanların sayısının artmasıyla birlikte belli bir mesleğin değerini kaybetmesine ve hiyerarşik bakımdan düzey yükseldikçe kadınların sayısının azalmasına ilişkin sosyolojik kural hala geçerlidir (Schnapper, 2005: 508).

Olguyu sadece ekonomide aramak da yeterli olmuyor; yansımalarına özellikle dikkat etmek gerekiyor. Çağımızın “ süper kadın” larının “ çifte mesai” li yaşam biçimleri içinde gizlenen bir olgu olduğu için “ ekonomik şiddet”

hem diđer tüm Őiddet tűrleri űzerinde “ arpan etkisi” yaratıyor; hem de diđer lűde “ gölge olgu” Őeklinde var olarak “ kadın emeđinin ve varlıđının deđer-sizleŐtirmesine yol açıyor... Ŭstelik kimi zaman “ kendinden vermek, kendin-den vazgeçmek” tűrűnden ifadelerle bir gnűllű özveriyi tanımladıđı için olsa gerek mađdurun bilincinin altında bile yer buluyor (Bingölçe, 2010:5).

Aile içinde görevlerin ve iŐblűműnűn eŐitsiz dađılımının yanı sıra, ataerkil yapının hâkim olduđu bölgelerde erkeđin kadının çalıŐma hayatına ka-tılmasına engel olması da kadının iŐ hayatına katılımını zorlaŐtırmaktadır (Uluocak ve diđerleri, 2014: 23). Kadının aile ortamındaki eŐitsizliđe dayanan konumu ve ev içindeki emeđinin deđer-sizliđi, ataerkil toplum yapısı içinde be-lirlenen gű ve iktidar iliŐkileri çerçevesinde kadının, kendinden gűlű konum-da olan ve dolayısıyla iktidar sahibi kocasına bađımlı hale gelmesine ve dolay-ısıyla, kocasının onun űzerindeki gűcűnűn bir göstergesi olarak sergilediđi Őid-dete maruz kalmasına yol açmaktadır (Gödelek, 2005).

Kadın Emeđi ve İstihdamı GiriŐimi'nin (KEİG) 2009 yılı Tűrkiye'de kadın emeği ve istihdamı kadın emeği ve istihdamı sorun alanları ve politika nerileri ile ilgili raporuna göre;

Kadın emeđi ve istihdamı ile ilgili sorunların eđitimle iliŐkisi çeŐitli çevrelerde sıklıkla dile getirilmekte, kadınların erkeklere göre eđitim olanakla-rından daha az yararlanması, istihdamdaki cinsler arası eŐitsizliđin önemli bir nedeni olarak deđerlendirilmektedir... Eđitime ayrılan kaynakların arttırılması, tűm çocukların, nitelikli, eŐit ve parasız eđitime eriŐim olanaklarına kavuŐtu-rulması gerekmektedir. Eđitim alanında, kadınlara okuma yazma kurslarının yaygınlaŐtırılması, kız çocukların okullaŐma oranlarının arttırılması, eđitim dű-zeylerinin yűkseltilmesi, kadınların her tűrlű eđitim olanađına erkeklerle eŐit dűzeyde eriŐebilmesi için alınması gereken ciddi önlemler vardır. Bununla bir-likte, kadın istihdamının arttırılması için eđitimin tek baŐına yeterli olmadıđını bu konudaki gűncel istatistikler de açıkça göstermektedir. Erkeklerle aynı eđi-tim dűzeyinde olan kadınların iŐgűcűne katılım oranları erkeklerden önemli l-űde dűŐűktűr. Örneđin, Aralık 2008 verilerine göre lise altı eđitimli erkeklerin

işgücüne katılım oranı %70 iken, kadınlarda bu oran %21; lise ve dengi okul mezunu erkeklerde işgücüne katılma oranı %84 iken, kadınlarda bu oran %72'dir. Aynı eğitim düzeyinde olan kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik ciddi boyutlardadır. Bu haksızlığın temelinde, erkek egemen ideolojinin aile ve devlet kurumları dahil çeşitli güç odakları tarafından sürekli olarak beslenmesi yatmaktadır (KEİG, 2009).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2013 yılı Kadın İstatistikleri sonuçlarına göre de 2011 yılında, Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus içerisinde işgücüne katılma oranı %47,5 olup, bu oran erkeklerde % 69,2, kadınlarda ise % 25,9 oldu. Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkeler arasında kadınların işgücüne katılma oranının en düşük olduğu ülke Türkiye'dir. Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı cinsiyet ve yaş gruplarına göre incelendiğinde, tüm yaş gruplarında erkeklerin işgücüne katılma oranı kadınlara oranla daha yüksektir. İşgücüne katılma oranı erkeklerde en yüksek %95,4 ile 35-39 yaş grubunda, kadınlarda ise %38,3 ile 25-29 yaş grubundadır (TÜİK, 2014b).

Kadınların ekonomik hayata katılmasında cinsler arasında eşitliği sağlayıcı önlemler alınmalı kurumların ya da kişilerin pozitif ayrımcılık yapmaları gerekmektedir. Aslında pozitif ayrımcılık bir devlet politikası olarak benimsenerek sadece ekonomik anlama değil aynı zamanda toplumsal yaşamın diğer alanlarına da (siyaset gibi) uygulanmalıdır. Kadınların ekonomik alanda şiddete maruz kalmaması için istihdam olanakları yaratılmalı ve iş kurlmaları için desteklenerek kredi almaları sağlanmalıdır. Uygulanan her türlü şiddet, toplumlar da sağlıklı bireyler yaratmaktadır. Oysaki sağlıklı ve refah bir toplum, ancak sağlıklı bireylerin meydana getirdiği bir toplumdan oluşmaktadır (Gökkaya, 2011).

Aile içi şiddet sorunun yaşanmasına temel oluşturan destekleyen, pekiştiren gelenekçi, cinsiyetçi kültürel yapıya ilişkin uygulamalar (atasözleri, değer yargıları, evlilik ve aile, kadın-erkek rollerine ilişkin şablonlar vb.) ve anlayışlar politika ve eğitim alanında sürdürülecek uzun soluklu eleştirel, alternatif çözümler üreten, öneren, bilinçlendirici faaliyetler ile mümkün olabilecektir (Yıldırım,1998:209).

“İnsan suretindeki her şeyin kurtuluşunu slogan edinmiş olanlar, insan cinsiyetinin bir yarısını ekonomik bağımlılıkla siyasal ve sosyal köleliğe mahkûm edemezler. İşçiler, kapitalistler tarafından nasıl boyunduruk altına alınmışlarsa kadın da erkek tarafından öylesine boyunduruk altına alınmıştır ve ekonomik özgürlüğüne kavuşmadığı sürece de öyle kalacaktır. Kadınların, ekonomik bağımsızlıkları için en gerekli şart, çalışmaktır (Norgard,2004:149).

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve verilerin analizini içermektedir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ‘Nitel Araştırma Yöntemi’ kullanılmıştır. Bu çalışmada nitel yaklaşımla veri toplanması ve hazırlanması çalışma grubundan daha detaylı ve zengin bilgiler alınabilmesi içindir.

Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden ‘görüşme’ yöntemi içerisinde ‘yarı yapılandırılmış görüşme tekniği’ seçilmiş ve bu teknikten yararlanılarak elde edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan yöntem görüşmedir. Bunun nedeni sosyal olayların değişkenliğini anlamaya yönelik olmasıdır. Görüşme yöntemi bireyin tutum ve deneyimlerine şikâyet ve görüşlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi edinmede oldukça etkili bir yöntemdir. Bu yöntem araştırılan konunun alanda çalışan bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapı ve sosyal süreçleri ortaya koymaya olanak vermesi açısından avantaj sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 119) . Bu çalışmada da eşler arasındaki aile içi şiddet ve evlilik birliğini değerlendirilmede bireylere ilişkin daha ayrıntılı bilgi toplamak amacıyla veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır.

Araştırmalarda yaygın kullanılan veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme ya da mülakat; önceden hazırlanmış soruları sorduğu ve karşısındaki kişinin sorulara yanıtlar verdiği amaçlı bir söyleşidir (Kuş, 2003: 50)

Görüşmenin diğ er bir tanımı ise, önceden belirlenmiş ve ciddi bir hedefe yönelik yapılan, karşıdakine soru sorma yöntemiyle yanıtlar alan etkileşime dayalı bir iletişim sürecidir. Tanımda geçen belirtilen süreç, bu karşılıklı yapılacak iletişimin süreğ en ve dinamik yapısını ifade eder. Bu dinamik yapı, karşılıklı bir etkileşime dayalı bir bağ kurmayı gerektirir. Görüşme sürecinin planlı ve amaçlı olması özelliğ i ise görüşme tekniğ ini, bir sohbet olmaktan farklı kılar ve onu hedeflere yönelik planlanmış bir veri toplama ç abası yapar. Görüşmede kullanılan soru ve cevap yöntemi de veri toplarken bir ilişkiyi kurma ve veriye ulaş ma yolu olarak nitelendirilebilir (Yıldırım ve Ş imş ek, 2006: 119 vd.).

Görüşmede amaç; somut veriler elde etmektir. Somut veriler arasında raporlar, dokümanlar, istatistiki raporlar ve benzeri diğ er kaynaklarda bulunur. Olay bulmak, bilgi vermek ve teş vik etmek görüşmenin üç temel işlevi olarak düşünülebilir (Rummel, 1968: 57)

3.2. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemi için araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ geliştirilip uygulanmıştır. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu için önce alan yazınında ortaya çıkan durumlar analiz edildikten sonra bir form oluşturulmuş ve bu formda sorular belirlenmiştir. Görüşme formundaki soruların hazırlanması sürecinde, önce araştırmanın amacı belirlenmiş ve amaca uygun literatür taraması yapılmıştır. Yapılan bu tarama sonucunda araştırmanın amacına uygun sorular oluşturulmuştur. Alanında uzman bireylerin yönlendirmesi sonucunda görüşme formu hazırlanmıştır. Bu sorular; uzman görüşlerinden sonra veri toplama aracı yeniden gözden geçirilmiştir.

Görüşme soruları hazırlanırken şu ilkelere dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek,2006: 130)

- Kolay anlaşılabilir soruların yazılması,
- Deneyimlerle ilişkilendirilen odaklı sorular hazırlama,
- Açık uçlu ve yönlendirilmeyen sorular hazırlama,
- Yanıtı çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma,
- Alternatif sorular hazırlama,
- Farklı tür sorulara yer verme,
- Soruları mantıklı bir biçimde düzenleme,

Görüşmeler yapılırken kadınlara sorulan sorular aşağıdaki sırayla verilmiştir:

1. Aile içerisinde aile içi şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?
2. Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriye, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?
3. Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?
4. Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

5. Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?
6. Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

7. Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

8. Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?
9. Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

3.3. Çalışma Grubu

Çalışmaya; İstanbul ili, ...Avukatlık Bürosunda Hukuk danışmanlığı almakta olan, 8 kadın gönüllü olarak katılmıştır. Görüşme sürecinde araştırmanın amacı ve kullanılacak yöntem konusunda bilgi verilerek gönüllülük ilkesi vurgulanmıştır.

Araştırmacı araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul edenleri telefonla arayarak görüşmenin içeriği, görüşme yeri, tarih ve saati ile ilgili anlaşmıştır. Katılımcılara görüşmelerin kaydedileceği, isimlerinin gizli tutulacağı ve bilgilerin araştırmacının yüksek lisans tezi için kullanılacağı anlatılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce dikkat edilmesi gereken ilkelere uyulmaya özen gösterilmiştir.

Veriler 25.08.2015-19.11.2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler sırasında kadınlara isimleri ile hitap edilmiş, daha sonra her kadına kod isim verilmiştir. Her bir kadın ile yapılan görüşme ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve kasetlere numaralar verilmiştir. Kadınlarla görüşme takvimi, Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Görüşme Takvimi

Gör. No	Kod. Ad.	Görüşme Süresi	Görüşme Tarihi
1	İlkay	22.45	25.08.2015
2	Ayşen	19.00	26.08.2015
3	Hale	35.00	29.08.2015
4	Sude	23.00	17.09.2015
5	Fusun	34.10	30.09.2015
6	Nesrin	24.00	01.10.2015
7	Selda	21.15	15.10.2015
8	Selcan	24.00	07.11.2015

Görüşmeye başlamadan önce, kadınlara gerçek isimlerinin araştırmada kullanılmayacağı ve kendi isimlerinin gizli tutulacağı açıklanmıştır. Bu nedenle, bir kod isim belirleneceği ve araştırmada bu kod isimlerinin kullanılacağı belirtilmiştir.

Araştırmacı, görüşme yapacağı her kadın için gürültü gibi olumsuz çevre koşullarının yer almadığı uygun bir görüşme ortamı tercih etmiştir. Her görüşme öncesinde araştırmacı, görüşme yapacağı kadına araştırmanın, eşler arasındaki aile içi şiddet ve evlilik birliği ilişkisinin değerlendirilmesine ilişkin kendilerinin görüş ve önerilerini almak amacıyla bu görüşmeyi yaptığını ifade etmiştir. Araştırmacı, kadınlara görüşlerini açık ve yalın bir dille, herhangi bir şekilde çekinmeden doğrudan aktarmalarının araştırmanın niteliği için çok önemli olduğunu belirtmiştir. Görüşme sırasında kadınlara “siz” diye hitap edilmiş veya belirlenen kod isimleri kullanılmıştır.

Araştırmacı, görüşme yapılacak kadınlara sözleşmede de belirtildiği gibi, verilerin eksiksiz olarak kaydedilmesi, görüşme akışının bozulmaması ve elde edilen verilerin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi için görüşmelerin ses kayıt cihazıyla kaydedileceğini belirtmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmacı, hazırlanmış olan görüşme ilkelerine uygun olarak her bir bireyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle hazırlanmış görüşmeleri tamamlamıştır. Görüşmelerin hepsi tamamlandıktan sonra ses kayıtlarının döküm işlemine geçilmiştir. Kayıtların dökümünde her bir kadın için ayrı bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından yapılan ses kaydının, her katılımcı için hiçbir değişiklik yapılmadan aynen görüşme dökümü yapılmıştır. Araştırmacı ve görüşme yapılan kadının konuşmalarını birbirlerinden ayırmak amacıyla, araştırmanın konuşmaları koyu renk yazı karakteriyle, görüşülen kadının konuşması ise normal yazı rengiyle ayrı satırlarda olacak şekilde bilgisayarda yazılmıştır.

3.5. Aile İçi şiddete Maruz Kalan Kadınların Hikâyeleri

şiddet gören kadınlarla yapılan derinlemesine görüşmelerde ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ kullanılmıştır. Yapılan tüm görüşmelerde kadınlar birçok şiddet biçimini bir arada yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kadınların neredeyse hepsi yaşadıkları şiddetle mücadele etmeyi başarmış ve kendilerine yeni bir hayat kurmuşlardır.

Aşağıda kadınlarla derinlemesine yapılan görüşmeler sunulmaktadır.

GÖRÜŞME 1

Yaş: 36

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Evli

Evlenme Biçimi: Görücü usulü

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Aile içerisinde hangi şiddet türünü görüyorsunuz?

- *Fiziksel, psikolojik, ekonomik üçünü de görüyorum.*
- *Mesela, en son hangi şiddet türünü yaşamıştınız?*
- *En son dayak yemiştim.*
- *Dayağın nedeni neydi?*
- *Baya zaman geçti. Yani, tam olarak hatırlamıyorum.*
- *Anlıyorum.*
- *Allah'a şükür azalmaya döndü diye düşünüyorum.*
- *Peki, ikinci sorumuza geçelim.*

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriye, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *Ben inanıyorum ama karşı tarafın yaptığına inanmıyorum. Maddi olarak da manevi olarak da her şeyi yapıyorum. Hatta daha fazlasını yapıyorum.*
- *Maddi olarak neler yapıyorsunuz?*

- *Bütün taksitleri ben ödüyorum. Eksikleri alıyorum. Çocuğun masraflarını karşılıyorum. Mutfak masraflarını karşılıyorum. Eşim kredi ödüyor. Kendime ait hiçbir şey ayıramıyorum.*
- Anladım.

Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *Kesinlikle öyle bir şey yaşamadım.*
- *Şöyle de düşünebilirsiniz. Sadece cinsel sadakat değil, işte aile servetinin israf edilmesi başka yerlerde sorumsuzca kullanılması gibi bir sadakatsizlik yaşadınız mı?*
- *Yani, evet.*
- *Eşiniz kullandığı banka kredisini ailesi için mi kullanmıştı? Yoksa...*
- *Yani ailemiz içindi derken, ev kredisi olarak annesiyle babasıyla beraber ortaklaşa ödüyorlar. Tabi ki benim bu konuda bilgim olmuyor. O konuda gerçekten sıkıntı yaşıyorum. Her şeyi beraber yapmak isterim ama...*
- *Evi nasıl almıştı?*
- *Ortak almıştık. Biz dubleks dairede kalıyoruz. Kayınvalidem altta kalıyor. Daha çok ezilen ben oluyorum. Herkes istediği gibi yaşıyor...*
- *Eşinizin menfaatlerinizi tam olarak koruyamadığımı mı düşünüyorsunuz?*
- *Yani, bu şekilde...*

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- *Yani, şöyle bi durum var. Bazı ihtiyaçları karşılıyor. Ev kredisi ödediği için o da biraz sıkışık diye görüyorum. Yani, şey yapıyor... Karşılama-ya çalışıyor.*
- *Çocuğunuzun eğitimi için ihtiyaçlarını karşılıyor.*
- *Bu konuda bir sıkıntınız yok.*
- *Peki, çocuk için ortak bir karar alır mısınız? Hani, çocukla ilgili... Eşinizle birlikte konuşup, fikir alış verişi yapıp çocuğunuzun da fikrini soruyor musunuz?*
- *Soruyoruz. Ama eşim bazen karşı çıkıyor. İşte bu olamayacak gibi diyor. Ama ben bir şekilde bastırıyorum.*
- *Yine en ideal olanı tercih ediyorsunuz.*
- *Gerekirse kavgaya başvuruyorum.*
- *Anladım.*

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- *Şu an sadece ben karşılıyorum.*
- *Eşiniz?*
- *Eşim dediğim gibi kredi ödeyerek...*
- *Eşinizde konut kredisi ödeyerek aileye katkı veriyor.*
- *Yani öyle söyleyeyim.*
- *Peki, eşiniz size ev işlerinde yardımcı mıdır? Mesela çamaşır, bulaşık gibi ev işlerinde size yardım eder mi?*
- *Kesinlikle...*
- *Karışmaz değil mi?*
- *Hayır kesinlikle...*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- *Geçmişteki yaşadıklarımın üzüldüğümü. Şu anda o günleri neden yaşadığı mı bilmiyorum.*
- Eşinizden korku, nefret gibi hisler mi duyuyorsunuz?
- *Hayır. Şöyle diyorum; çevreden dolayı işte... İşte ben boşanırsam çevrem nasıl bakar? Ondan sonra ailem nasıl bakar?*
- Eşinizle aranızda sağlıklı bir iletişim kurduğunuzda inanıyor musunuz?
- *Hayır.*
- Eşinizle aranızda sağlıklı bir iletişim kurulamadığından duygusal bir doyum sağlanamıyor olabilir mi?
- *Yani... Evet mutlaka.*

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Evet yaşadım.*
- Biraz anlatır mısınız? Nasıl sorunlar yaşadınız?
- *Mesela, kayınvalidem ile beraber oturmak istemedim. Boşanmak için tehdit edildim. Oturmak zorunda kaldım. Ondan sonra şu an altlı üstlü oturmak istemiyorum. İşte ben oturacağım diyor. Şey yapıyorum... Benim fikrim gerçekten önemsenmiyor. O şekilde...*
- Anladım...

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- Kadın mı erkek mi?
- *Yani, çoğu zaman eşim karar veriyor. Ben şey yapsam da bağırarak bir şekilde kabullendirmeye çalışıyor.*
- Ufak bir konuda bile tartışırken ortak bir kararda buluşmak yerine eşiniz her konuda kendi söylediğinin olmasını mı istiyor?
- *Evet*

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- *Yani evlilik hayatımı nasıl değerlendiriyorum. Çok sıkıntılı...*
- Çok mu kötü?
- *Çok kötü diyelim.*
- Neden çok kötü?
- *Ne bileyim... Yani, kendimi birkaç senedir biraz daha rahatlamış hissediyorum. Onun dışında on senem benim çok zor geçti. Gerçekten...*
- Çok teşekkür ederim. Bu kadardı.
- *Rica ederim.*

GÖRÜŞME 2

Yaş: 43

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Boşanmış

Evlenme Biçimi: Görücü usulü

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunlu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- *Hepsi.*
- *Neler yaşadınız?*
- *Dayak olarak. Bi sefer enseme tokat yedim. Üç gün kafamı kaldıramamıştım. Orada karar aldım. İçkiliydi. Haksızdı. Ama kendimi ifade edemedim. Karar aldım. Akıllı kadın dayak yemez diye düşündüm. Sabrettim. Çünkü anne babada pek sahip çıkmıyordu.*
- *Paranızı elinizden aldı mı?*
- *Hep alıyordu. Zaten ömrü mü yedi.*
- *Psikolojik olarak...*
- *Ben tedavi gördüm. Kendi çok iyi gibi gözüküyordu. Tembeldi açıkçası, onun bunun sırtından geçinen bir tipti.*

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriyi, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanyor musunuz?

- *Yapmasam yirmibir sene sürer miydi? Hiç kavga etmedik evde. O İçince bağıırıp çağırırdı. Yani, hiç evde öyle sürekli tartışma olmadı.*

- Siz elinizden geleni yaptığınıza inanıyorsunuz.
- *Ben yaptığıma inanıyorum.*

Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *O hiç sorun olmadı. Ailesini ondan daha çok seviyordum. Daha çok bağlıydık.*
- *Yok*
- Eski eşinizin, size karşı sadakat gösterdiğine inanıyorsunuz değil mi?
- *İnanıyorum.*

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- *Üç tane işte çalıştığım oldu.*
- *Üç işte çocuklarımız için çalıştınız...*
- *Ve onları yetiştirdiğime inanıyorum.*
- Çocuklarınızın eğitim, sağlık vb. her ihtiyaçlarına siz koştunuz. Eşinizin çocuklarının ihtiyaçlarına hiç katkısı oldu mu?
- *Sağlıkla ilgili hep ben karşılıyordum. Eğitim konusunda ise oğlum inşaat mühendisi dördüncü yılı bu sene... Kızım bankada çalışıyor. Onlar için çok şey yaptım. Zaten hep onlar için yaptım. Başardım ama...*

- Çocuklarınızın eğitim, sağlık gibi verilmesi gereken önemli kararlarında doğru veya yanlış olsun eşinizin düşüncesini kabul eder misiniz?
- *Eğitim konusunda etmedim.*
- Hiç etmediniz.
- *Kızım okumak istememişti. Ama pes etmedim.*
- Kendi başınıza pes etmediniz. Çocuklarında düşüncelerini açıklayacakları ideal bir ortamı yarattınız mı?
- *Kendi başıma derken, parası varsa harçlığını vermiştir. Kızımın “ lise bitene kadar babamdan harçlık almadım” dediğini duymuştum. Buna şahit oldum. Kızım tarafından. Ama oğlumda canı isterse veriyor canı istemezse vermiyordu! Üzerinde ne varsa onu veriyor... Yani, hiç vermiyor diyemiyorum ama verdiği parayla da çocuğun okulunun yarısını bile, aylık giderini, tatmin edemediğini söyleyebilirim.*
- Siz önemli konularda kendi düşüncenizi ortaya koydunuz bunuda kabul ettirttiniz değil mi?
- *Çoğu kez ettiremedim. Çok uzatmalı oldu. Ettiremediğim zamanlar uzatmalı oldu.*
- Çocuklarında fikrini aldınız çoğu zaman...
- *Çocuklar... Zaten kabul ettiler yani, benim söylediğim şeyleri. Baştan onaylamasalardı bu yerde olamazdık. Zorda olsa başardım gibi geliyor bana...*
- Çok güzel tabi.

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- *Şu anda kızım çalışıyor. İkimiz çalışarak. Kirada oturuyorum.*
- Evliyken nasıldı?
- *Aynı şekilde. O zaman da tek başıma üç işte çalışıyordum ve sözde eşim vardı.*
- Tek başınıza çalışıyordunuz, eşiniz çalışmıyordu.
- *Şimdi bi işte çalışıyorum. Kızımla beraber götürüyoruz.*
- Çok güzel.

- *Ama o zaman eve girdiğim yoktu açıkçası.*
- Evli olduğunuz yıllarda eşiniz ev içerisinde yemek yaparak veya bulaşık, çamaşır yıkayarak size yardımcı oluyor muydu?
- *Hayır, günlük kıyafetini değiştir; beğenmediği yemeği yemez. Bu yemek olmamış. Eve bu alınmamış edilmemiş. Evin erkeği benmişim gibi davranırdı.*
- Anladım
- *Geri ittiği oldu. Getirdiğimi aşağıladığı oldu.*
- Anladım
- *O öbür türlü hiç yardımı olmuyordu.*
- *Beceremezdi zaten*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- *Yirmibir seneme acıyorum.*
- *Korku! Nefret! Tiksinti!*
- *Tiksinti ve nefret.*
- *Korkmuyorum. Hiç korkmam. Ben ölümle burun buruna gelmiş insanım. Yola çıkardım. Sağa sola hiç bakmadan yürürdüm. 8-9 ay tedavi görmüştüm. Ayrıldıktan sonra.*
- *Korkmuyordunuz ama nefret ve tiksinti duyuyordunuz.*
- *Hiç korkmadım. Çünkü ben iki üç sefer ölümü göze almışım intihara kalkışmışım.*
- *Evet.*
- *Şu an güçlüsün ama ben onu sizde görüyorum.*
- *Acayip, inanılmaz yine korkum yok. Hiçbir şeyden korkmam. Çocuklarım da öyledir.*

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Yaşamadık. O beğenirdi ben alırdım. Ben öderdim. 2 tane ev aldık.*
- *O bir ev bulurdu. Beğenirdi. Sonra da siz kabul etmek zorunda mı kaldınız?*
- *Beğenme açısından ortak karar verirdik. 5-10 tane de araba almışızdır. İki tane ev aldık. O beğenir biz öderdik. Beğenme konusunda ikimizde zevkliydik. Zevklerimiz uyuşuyordu. Ödeme konusunda sağ olsun borcu ödeniyordu. Hiç problemi yoktu. Arabada aynı şekilde. Arabada da emri vaki yapardı. Araba tutkunuydu. Sıfır araba alacam diye tutturmuştu.*
- *Aslında siz ortak konut seçimiyle ilgili bir sorun yaşamadınız? Önemli bir sorun yaşamadınız.*
- *Yok olmadı. Zevk herhâlde birbirini tutunca.*
-

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- *Ben beraber olduğuna inanıyorum.*
- *Eşler ortak bir şekilde karar alabilirler diyorsunuz.*

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- *Evlilik güzel bişey. Çok güzel bişey.*
- *Eski eşinizle birlikte nasıldı?*
- *Çok kötüydü. Kâbus gibiydi.*

- Kâbus gibiydi. Teşekkür ederim. Sorularım bu kadar. Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı?
- *Yok.*
- *Zahmet verdim. Sağ olun.*
- *Tabi bunlar üçte biri bile değil. Anlattıklarımın. Yaşanılanlar daha farklı oluyor. Allah yardımcınız olsun.*
- Sağolun.

GÖRÜŞME 3

Yaş: 37

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Boşanmış

Evlenme Biçimi: Görücü usulü

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- *Hepsi vardı.*
- *Unutmadığınız bir anınız var mı?*
- *Eşimin, çocuklarıma bana darp uygulaması; öldürmeye kalkması sonucu adliyelik olduk... Koruma aldık... Yani çok şeyler yaşadık.*
- *Koruma aldınız.*
- *Tabi ki çok şeyler yaşadık.*
- *Sebepler durduk yere mi? Eşiniz neden böyle bir şey yapar? Bu kavga hep oluyor muydu?*
- *Yani bizim mahkememiz iki yıldan beri sürüyordu. Hâkim bizi boşamandı. Boşamadı diye evimizi bastı. Çocuklarla bizim oturduğumuz evi... Bizi öldürmeye kalktı.*
- *Öldürmeye kalktı.*
- *Evet*
- *Ben mahkemeye başvurdum. Koruma aldım.*
- *Boşanma gerekçeniz. Sadece sizi dövmesi ya da çocuklara şiddet uygulaması mıydı?*
- *Yoo yoo hayır, bizim boşanma nedenimiz çok saçma bir şey... Hiçbir şey yoktu ki ortada.*
- *Ortada hiçbir şey yoktu.*

- *Hiçbir şey yoktu. Eşim iki yıldan beri birden değişti. Tanıyamaz oldum. Başka kadın vardı herhâlde.*
- *Başka kadından şüpheleniyorsunuz*
- *Tabi ki...*
- *Eşiniz, size karşı psikolojik şiddet uyguladı mı?*
- *Her türlü vardı. Bana ve çocuklara karşı.*
- *Annemizle babamızla görüştürmemek öyle bir şeyler ya da komşu, arkadaşla...*
- *Anne baba görüşmemesi değil... Zaten anne babama devamlı hakaret yağırdırıyordu. Yani nasıl diyeyim. Benim eşim dört dörtlük bir insandı. 14 yılımız çok güzel geçti ama son iki yıldan beri değişti ve psikolojik rahatsızlıkları çıktı. Ben psikoloğa gitmesini söyledikçe ben deli değilim dedi. Eve yansıdı. Yani böyle bir şeyler.*

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriyi, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *Çok fazlasını yaptım.*
- *Neler yaptın?*
- *Her şeyi yaptım. Küfürlerini, hakaretlerini... Beni kaç kere dövdü. Darp etti. Hastanelik oldum.*
- *Onlara sabır gösterdiniz.*
- *Ben gösterdim. O hiç göstermedi. O en ufak şeyde evden kaçtı. O kaçıp gidiyor; abisi, topluyor yollardan. Eşim, daha sonra eve geliyor bir daha gitmemesi için yalvarıyor yakarıyor ondan özür diliyordum. Bende kadınlık gururu bir şey kalmamıştı.*
- *Yeter ki çocuklarım babasız kalmasın diye ama boşmuş değmemiş...*
- *Kendinizden çok özveride buldunuz...*
- *Çok fazlasını da yaptım.*
- *Çok fazlasını.*

- Anladım.

Evlilik birliğinin temel yükümlölüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlölüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlölüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *Yani, eşim konusunda diyorsanız... Eşim, zaten...*
- *Tabi ki kadın vardı. Şöyle bir şey diyeyim ki; biz evlilik boyunca altın, para biriktirdik. Onları satmaya kalktı. Bizi evden atmaya kalktı. Keyfi için... Şimdi hayatını yaşıyor. Çoluğu çocuğu ile görüşmüyor.*
- Evet.
- *Yani, ben çabalıyorum sadece.*
- Eşiniz, sadakatsizlikte bulundu.
- *Çok fazla.*
- Mal varlığını israf etti.
- *Çok fazlasıyla*
- *Zina falan olmadığını düşünüyorsun. Şüpheleniyorsun...*
- *Yani, eşimin başka kadınla ilişkisi vardı.*
- *Eve karşı yardımcı destek olmazdı.*
- *Asla ne eve, ne çocuklara, ne bana karşı.*
- Anladım.

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- *Yani, ben kendim evde-boncuk işi- iş yapıyordum. Sonra zaten bir şirkette işe girdim.*
- *İşe başladım, her şeyim onlar için... Zaten.*
- Evet
- Çocukların eğitim, bakım vb. ihtiyaçlarının tümünü siz kendi başınıza karşılıyordunuz.
- *Evet, kendi başıma.*
- Eşinden bir destek alıyor muydun?
- *Hayır asla.*
- Hiçbir şekilde almıyordun.
- *Hayır asla*
- Çocuklarla ilgili karar verirken çocuğunuzun fikrini alıyor muydunuz?
- *Tabi ki...*
- Sürekli sizin dediğiniz mi evde oluyordu?
- *Hayır asla.*
- *Ben çocuklarım... Zaten babayı istemiyorlardı. Çocuklar devamlı şiddet görüyorlardı. Babadan...*
- *Peki, babadan şiddet görüyorlardı. Baba çocuklar adına karar verirken hep babanın dediği mi oluyordu.*
- *Tabi ki; babanın dediği oluyordu.*
- Sürekli babanın dediği oluyordu.
- *Evet.*
- Sizin söylediklerinizin veya çocuğunuzun söylediklerinin hiç önemi yoktu.
- *Yoo asla.*
- *Sadece kendisinin söyledikleri olur.*
- Mesela, çocuğunuzun tedavi amacıyla hastahaneye götürülmesi gerekiyor ama bunun için eşinizin buna izin vermesi gibi...
- *Aynen öyle aynen öyle...*
- Anladım.

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- Eşiniz çalışıyor muydu?
- *16 yıl boyunca çalışıyordu. Son iki yıldan beri zaten ayrı yaşamaya başladık. Eşim bana boşanma davası açtı. Hiçbir şekilde maddi manevi bir şeyisini görmedim. İki yıldan beri işsiz geziyor. Nafaka vermemek için geziyordu... Zaten.*
- Belki de sigortasız bi yerlerde çalışıyordu...
- *Çalışıyordu, zaten. Eşim, akrabam olduğu için... Ben zaten duyuyordum. Ben evde iş-abiye işliyordum- yapıyordum. Sonra zaten özel bir şirkette çalışmaya başladım.*
- Evli kaldığınız süreç içerisinde eşiniz ve siz çalışıyor muydunuz?
- *Hayır, ben çalışmıyordum.*
- *Ben son iki yıldan beri çalışmaya başladım.*
- Son iki yıldan sonra çalışmaya başladın.
- *O dönemlerde eşiniz evde yemek yapma ya da çamaşır, bulaşık yıkama vb. ev işleriyle ilgili size yardımcı mıydı?*
- *Yoo... Eve gelirdi yemeğini yerdi...*
- Her şeyi siz hazırlardınız.
- *Tabi ki her şeyini yapardım.*
- *Ama mutlu bir evlilikti. Son iki yıldan beri...*
- Mutluydunuz...
- *Tabi ki.*
- *Dört dörtlük değildi. Maddi olarak çok sıkıntılarımız vardı. Yani, öyleydi.*
- Yani, evliyken sadece eşiniz çalışıyordu.
- *Tabi ki.*
- Sizde evde emeğinizle evin geçimine katkıda bulunuyordunuz.
- *Tabi ki.*
- Yemek, bulaşık gibi...
- *Tabi ki.*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- Korkuyor musun eşinden nefret mi duyuyorsun?
- *Şu an mı?*
- Geçmişte evli kaldığınız dönemde...
- *O onaltı yıl boyunca...*
- *Yani 16 yıl boyunca pişman olmadım. Güzel bi evlilik yaşadık. Sevgi, saygı, dayanışma vardı...*
- *Sonraki iki yıl faciaydı.*
- Birbirinize karşı yabancılaşmış mıydınız?
- *Herhalde. Yani, el gibiydik.*
- *Tabi ki bana ve çocuklarıma karşı çok şiddet uyguladı. O insan başka biri haline gelmişti. Son iki yılda sanki karşımdaki başka bi insandı.*
- Anladım.

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Yani, şöyle bişey var. Zaten biz evi aldığımızda hiçbir şekilde benim üstüme vermedi. Vermezdi de... Zaten. Onun yetiştirme tarzına göre her şey erkeğin malıdır ve onun adına yapılır. Kadına mal mülk verilmez.*
- *Öyle şeyler oldu. Yani, bende istemedim... Zaten.*
- Aldığınız o evde sezinde bir katkınız var mıydı?
- *Yarı parasını zaten benim ailem vermişti.*
- *Öyle bir teklifte bulunmadım. Çünkü kabul etmeyeceğini biliyordum.*

- Biliyordunuz.
- *Tabi ki biliyordum.*
- *Kendi üstüne aldı evi.*
- *Kendi üstüne aldı. Ve mahkeme sırasında satmaya kalktı.*
- *Kurnazlık yapmasaydım satılacaktı; aile konutu koydurdum satmasın diye...*
- Evet.
- Bunun dışında şöyle bi sorunlarınız oldu mu?
- Konutun bulunduğu yerde eşiniz ile olumsuz çevre koşulları gibi sorunlar yaşadınız mı?
- *Hayır, yaşamadım.*
- Mesela, İstanbul da konut bulmak biraz zor.
- *Biz aldığımız evde kiracıydık.*
- Eşiniz, evliliğiniz süresince kendi anne babasıyla yaşamak istedi mi?
- *Benim eşimin anne babası yok vefat etmişti.*
- Vefat etmişti.
- Daha sonra aldığımız evinizle ilgili evinizin tapu kaydının eşinizin sizin adınıza yapmamasından dolayı aile içinde bir sorun yaşadınız mı?
- *Hiç bir zaman öyle bir şey düşünmedim çünkü yapmayacağını biliyordum.*
- O zaman ortak konut seçimiyle ilgili sorun yaşamadınız diyebiliriz değil mi?
- *Evet*

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- O dönemde kim veriyordu. Evliyken...
- *Tabi ki eşim veriyordu.*
- Hep eşiniz veriyordu kararları.
- *Tabi ki.*
- Sizce olması gereken neydi?

– *Yani, beraber karar vermemizdi ama... Yani, yok. Hep onun dediği olurdu.*

–

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

– İyi kötü

– *Benim evliliğimi soruyorsanız. Benim evliliğim güzeldi.*

– *Son 14 yıllı çok güzeldi. Yani insanlarda değişe bilirmiş diyorum.*

– Mutluydunuz.

– *Mutluydum.*

– Ama son iki yıl içerisinde ne olduysa oldu. Ne olduğunu sizde bilmiyorsunuz.

– *Yani, karşımdaki insanı tanıyamadım. Yani şöyle bişey diyorum. Eşiniz kötüyse kötü ama çocuklarınız. Benim eşim çocuklarıyla hiç görüşmüyor. Benim 3 yaşında kızım var; babasını tanımıyor. Yani, düşünün böyle babadan ne bekleyebiliriz ki artık. Yani, sade şunu anlıyorum insanlar o kadar çok değişiyor ki; bence eşler birbirine asla güvenmesin çünkü çok değişiyor... Yani, hayatın ne getireceği belli olmuyor. Bu kadar diye bilirim.*

– Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı?

– *Yok.*

– Çok teşekkür ederim.

– *Yardımcı olabildimse ben size teşekkür ederim.*

GÖRÜŞME 4

Yaş: 46

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Boşanmış

Evlenme Biçimi: Görücü usulü

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- *Sadece dayak oldu.*
- *Peki, bu dayak neden kaynaklandı? Sürekli miydi?*
- *Sürekli değil. Onun yanlış işlerini onaylamadığım için üste çıkmak için dövüyordu.*
- *Yanlış işi en son ne oldu?*
- *Başka kadınlarla ilişkisi vardı. Böyle böyle bir şeyler bunu sezip söyleyince tam emin olduğum zaman işte o zaman şiddete maruz kalıyordum. “Yok, öyle bir şey sen uyduruyorsun” diyordu.*
- *Ondan sonra kavga mı oluyordu?*
- *Dayak faslı başlıyor.*
- *Paranıza el koyuyor muydu?*
- *Parama hiç karışmadı öyle.*
- *Kiracı mısınız?*
- *Ayrıldıktan sonra ev aldım.*
- *Onun zamanında hiç bir şey yapmadım...*

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriyi, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *İnanıyorum. Elimden gelen her şeyi yaptığıma inanıyorum. Benim yerimde başkası olsa onun yaptığıının onda birine katlanmazdı.*
- *Nasıl fedakârlık yaptınız?*
- *Mesela, beş çocuğum vardı. İstanbul gibi yerdeyim. Ne yaparım ne ederim dedim. Benim çocuklarımın beşi de kız. Gayet güzel yetiştirdim onları da. En büyük kızım 29 yaşında en küçük kızım 20 yaşında büyük kızım evli hepsi de üniversite okudu.*
- *İstanbul gibi bir yerdesin. Bunların hepsini nasıl yetiştireceğim? Bunlarla insan çok düşünüyor o zaman...*
- *Tabi.*
- *Aslında onla bir dakika bile geçirilecek bir insan değil onun yaptığı hatalarla... İnsan hayatta her şeyini paylaşabilir ama eşini başka biriyle paylaşamaz.*
- *Evet, anladım.*
- *O yüzden de artık son. Artık burama geldi... Ne olursa olsun.*
- *Gözünüzü kararttınız.*
- *Kararttım her şeyi göze aldım. Artık dedim yeter. Sen git ben bir yoluna koyacağım. Yani, en son gönderdim artık. Burama getirdi yani.*

Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *Ben ona her türlü fedakârlığı gösterdiğime inanıyorum. Yani, hep derdi zaten; “bana bir şeyler oldu ben bir şeylerin ağına dolandım yüzde 95 ‘i benden” diye.*
- Eşiniz, boşanmanızın nedeninin kendisinden kaynaklandığını biliyordu.
- *Evet evet.*
- *O da çalışıyor, bende ama tabi... Çalıştığını, yani tam bizle paylaşmıyordu çünkü başka taraflara aktardığı için... Onun için...*
- Eşinizde çalışıyor...
- *Çalışıyordu.*
- Ev ekonomisine katkı sağlar mıydı?
- *Az*
- *Az yani yok demeyeyim yalan olmasın.*
- Evliliğinizde bir sadakatsizlik söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?
- *Evet evet.*
- *Cinsel sadakatsizlikte...*
- *Evet.*
- Ayrıca, asıl kendisine söylenmesi gerekenleri... Sanki siz yapmışsınız gibi, size mal edip, sizi eleştirmesiyle de son derece... Kendi suçunu bir başkasına atmak... Kendinde olmayan erdemleri varmış gibi göstermek; karşısındaki öyle erdemlere sahip değilmiş gibi kabul ederek çocuklarınızı ve sizleri ezmeye veya caydırmaya çalıştı.
- *Evet.*

- Yani, bizim onu bu kadar araştıracağımızı, eleştireceğimizi, açığa çıkaracağımızı hiç tahmin edemedi.
- Bize baskı yapıyordu.
- Baskı yapıyordu. Evet, anladım.
- Hem zina vardı.
- Hem de eşine yardımcı ve destek olmazdı.
- Evet evet.

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- Zaten... Sırf, boşanmamız bundan değil. Benim çocuğumun yüzünden biz ayrıldık. Çocuğu ameliyat ettirebilmek için anlaşmalı boşandık. Eşimin bağ- kura çok borcu varmış... Borcunu kapattığı zaman çocukların ondan faydalanması sağlanıyormuş... Borcunu ödeyemediği için parası olup da... Yani, yeterli parası olup da bağ-kura yatıramadığı için... Ben, biraz yöntemlere başvurdum. Yeşil kart falan olmadı. En son dediler ki “ayrıl eşinle çocukları üzerine al; çocuğu” öyle ameliyat ettirirsin. Biz o zaman eşimle anlaşmalı boşandık. Ve de o süreçte, eşimle nafaka konusunda hiçbir mücadele vermedim. Onun için... Hiçbir çocuğumu da ona muhtaç etmedim. Bir lirasını da istemedim. Şurada hemen hemen 7-8 sene oldu. Her şeyi tamamen bitirdiğimiz. Uzun yıllardır sorunumuz vardı. Hiçbir şey de alamadım. Hiçbir şeyde istemedim. İşte kredi alarak, mesaim dışında da başka işlerde çalışarak... Hayırseverler çocuklarıma burs verdiler. İşte onlarla... Sağ olsun eşin dostun yardımlarıyla çocuklarıma bakabildim. Bugünden sonra da... Zaten ne ona “baba” diyen var ne de eski eşimden kimse bir şey istedi.
- Evliyken çocuklarınızın ihtiyaçlarıyla yeterince ilgili ve alakalı değildi.
- Açıkçası, biz ondan tam bir babalık görmedik.
- Çocuklarına karşı sevgisi vardı. Çocuklarda seviyorlardı ama bozuk ortamları çocuklar her gün tada tada babalarından nefret ettiler.
- Anladım.

- Evli olduğunuz dönemlerde çocuklarla ilgili bir karar vermek gerektiğinde çocukların da fikrini alıyor muydunuz?
- *Tabii çocukların fikrini aldık.*
- Çocukların kararlarını açıklayacakları ortamı eşinizle birlikte yaratıyorsunuz.
- *Evet*
- Hep çocukların fikirleri mi oluyordu? İdeal olana birlikte mi karar veriyordunuz?
- *Hepimiz birlikte karar veriyorduk. Her şeye... Çocuklarım hepsi maşallah akıllıdır. Çocuklarımızın fikirlerini her şeye rağmen alıyorduk. Her şeyde, hatta ben son gün evden ayrılırken bile. Çocuklar evde yoklardı onları eve çağırdım...*
- Evde son sözü birisi mi söyler... Siz mi söylersiniz?
- *Yok... Böyle bir anne baba çocuk gibi değil, ne bileyim, bir arkadaş gibiydik. Yani, eşim de çocuklarıyla öyleydi... Bende öyleyim çocuklarımla... Yani öyle “sen ben karar verir” diye bir şey yok. Oturup bir şey olunca hep birlikte karar veririz. Ağlayacaksa da birlikte ağlayacağız, gülsük de birlikte güleceğiz.*
- Çok güzel. O yönünüz çok güzelmiş. Her aile bunu başaramıyor.
- Eşinizde bunu yapar mıydı?
- *O da yapardı.*

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- *Yaa... Biraz veriyordu. Vermediği yerde ben, kiracıydık. Yani, sevmem bilmiyorum ama benim babamdan gördüğüm, kapımıza borç için kimse gelmesini istemezdim. Varsa veriyordu. Yoksa “yok” diyordu. Yok deyince ne diyeceksin, yani...*
- Eski eşiniz evde ev işleri konusunda size yardımcı mıydı? Yani, bulaşık çamaşır yıkar mıydı?
- *Yok.*
- Yemek yapar mıydı?

- *Yemek bazen yapardı. Bulaşık, çamaşır pek yapmazdı.*
- *Birbirinize güçleriniz oranında katkı mı veriyordunuz?*
- *Evet evet.*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- *Valla düşünüyorum çok güzel bir evliliğim vardı. Şimdi de olsaydı çok güzel olurdu. Birlikte olsaydık çok güzel şeyler yapardık ama olmadı. Nasip kısmet böyleymiş.*
- *Sağlıklı bir iletişim mi kuramıyordunuz?*
- *Hayır, kuramıyorduk. Eve gidince diyordum ya... Hiç muhattap olmadım. Artık onunla o dereceydi. Yani, işten çıkınca eve bile gitmek istemiyordum.*
- *Her eve gidişiniz de kavga mı oluyordu?*
- *Kavga değil de, son zamanlarda ufak tefek de olsa, illaki bir şeyler yaşıyordum.*
- *Mesela, ne gibi şeyler?*
- *Ne bileyim. Bir gün işten eve gittim. Çocuklar çay demlemişler film izliyorlar. İşte bende oturdum. “Ne izliyorsunuz” dedi. Gelmiş geçmiş, gün işte... Çocuk “...adrenalin filmini izliyoruz” dedi. “Ya” dedi. “Ben” dedi. “Ben size...” dedi. Çocuk “ne güzel adrenalin filmi yok baba normal bir şey” dedi. “Ben size bir adrenalin yaratayım; terk edin çabuk burayı” dedi. Böyle şeyler yapabiliyordu. Çocuk bir elinde çay tepsisi bir elinde demlikle, onun arkasından yittiği gibi çocuk... Alaktan üstüne başına ayağına dökülmediydi. Bazen böyle tuhaf hareket ettiği bir anda onu yapabiliyordu. Yani hiçbir şey yokken.*
- *Herhangi bir şey olmadığı halde kavga çıkartıyordu.*

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Yok. Yaşamadık. Satış elemanıydı. 15 gün İstanbul’da otururdu; 15 gün Anadolu’ya giderdi. Öyle işlere fazla zamanı olmazdı. Ben bir evi beğenmedim taşındık. Başka bir eve geçtik. Yani, böyle bir sorun hiç yaşamadık.*
- *Genelde ailelerde şöyle sorunlar yaşadığını biliyorum. Örneğin; Herhangi bir tarafın kayınvalidesi-kayınbabası ile yaşamak istememesi; oturulacak konutun okul, hastane veya iş yerine uzak olması; konut bulma sıkıntısı gibi... Böyle bir şeyler yaşadınız mı?*
- *Böyle bir sıkıntı hiç yaşamadım.*
- *Veya konutun bulunduğu semtin olumsuz çevre koşulları olabilir...*
- *Evet, doğru. Tabi illaki.*
- *Bazı semtlerde yaşamak istenmeyebiliyor...*
- *Böyle şeyler yaşamadım.*
- *Anladım.*
- *Böyle sorunlar yaşamadım.*

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- *Bence birlikte karar verilmelidir. En güzel karar birlikte verilen karar olur.*
- *Sizin ve eski kocanızın nasıldı?*
- *Birlikte kararlar veriyorduk. Güzeldi yani.*
- *Evet.*

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- *İnsanlar birlik olursa evlilik güzel bir şey. Her şeyi birlikte yaparlarsa... Mesela, işte oturup “bunu da böyle yapalım, bunu böyle” şeklinde... . Kazancımızı beraber paylaşalım. Birlikte olursa çok güzel bir şey çünkü insana ağır geliyor... Erkekte olsa bayan da olsa. Bazen yoruluyorum. Diyorum ki; niye diyorum, bir çeşme bozuluyor filan... Bir erkeğin de yapacağı işlerde var. Bayanın da... Birlikte olup da evliliği götürmek çok güzel bir şey.*
- Evet
- *Ben öyle düşünüyorum. Allah kimsenin ağzının tadını bozamasın.*
- *Âmin.*
- Bu kadardı.
- *Size yardımım dokunduysa ne mutlu bana.*
- *İnşallah olmuşundur.*
- *İnşallah*

GÖRÜŞME 5

Yaş: 41

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Boşanmış

Evlenme Biçimi: Görücü+ flört

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- *Ekonomik.*
- *Ekonomik şiddet gördün. Ne yaşamıştın. Onu biraz anlatır mısın?*
- *Kredi kartı aldı ilk baştan, o kadar uyarmama rağmen, çok uyardım. Uyarmama rağmen yani inadına yaparmış gibi 8 tane kredi kartı aldı. Ve ben bunun hemen hemen 47 bin lira borcunu ödedim. Evim satıldı. Eşyalarım satıldı.*
- *Valizimi topladım. Babamın evine eşimle beraber döndüm. Yani tek çıktığım eve iki kişi döndük. Yani yaklaşık 4-5 yıl babamla birlikte yaşadık. Uyarmamıza rağmen gitti koşu bandı aldı. Koşu bandının üzerine bir kere dahi çıkıp spor yapmadı.*
- *Mağazadan telefon alıyordu 24 ay taksitle iki ay sonra biraz nakitte sıkıştı mı bu telefonu ikinci ele satıp ertesi gün tekrar gidip alıyordu yani böyle böyle zaten taksit şeyleri birikiyordu. Bunu yapmaması gerektiğini yani telefonun çok önemli olmadığını tamam ucuz bi yollu haber birbirimize haber vermek için bi telefonda yeterli olduğunu falan söylesemde yani dinleliyordu. Sonra gitti. Bilgisayar aldı. İnternet aldı. Hani çocuğumuzun olmadığını bilgisayarla internetle bizim ne işimiz olabileceğini... Sonuçta çalışan insanlarız ben çalışıyorum eve geliyorum yani yorgun oluyorsun evin işi falan o bilgisayara oturmaya fırsatın bile olmuyor yeri geliyor bu kadar uyarmama rağmen dinlemedi.*

- *Motor alacam dedi.*
- *Şu motosikletlerden...*
- *Motosiklet. Bende dedim. Motosiklet almasına izin vermedim. Bu yine bir iki ay sonra evdeydim. Zili çaldı. Aşağıya gelir misin diye. İndim baktım. Bana motoru gösteriyor. Tamam dedim. Sen motorunu alıyorsun bende gidiyorum. Sende motorunla gidiyorsun. Bu şekilde yani ayrılığa karar verdim. Ondan sonra anlaşmalı boşandık zaten.*
- Evet.

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriye, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *Evet*
- *İnanıyorsun.*
- *Yukardaki sorumuzda açıkladın yeterince ama başka eklemek istediğin bir şeyler varsa.*
- *Başka eklemek istediğim şey şöyle keşke diyorum daha önce bıraksaymışım.*
- *Keşke daha önce bıraksaydın.*
- *Evet*
- *Çünkü siz elinizden geleni yaptınız...*
- *Yaptım. 9 sene mi harap ettim yani.*
- *Maddi, manevi sosyal amaçlarının hepsini yerine getirdiniz ama ondan zerre bir şey alamadınız.*
- *Alamadım.*
- *Keşke diyorum kredi kartı borcunu ödedikten sonra koşu bandını almaya kalktığı zaman bıraksaydım. En azından o zaman 4-5 sene olmuştu. Bi 4 senem kalacaktı bana. Yani sonuçta ben çalışan insanım. Şu anda bile hem... Çalışıyorum. Hem ek iş yapıyorum. Evim kira bütün faturalarım filan ben kendim karşılıyorum. Yani hiç benim kocayada ih-*

tiyacım yoktu. Şu anki aklım olsa daha önce bırakırdım. Bunu düşünüyorum.

Evlilik birliğin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- Bu söylediklerimi de göz önüne alarak yani sadece zina yapma bi cinsel sadakatsizlik değil, evin giderlerini de israf etmek de bi sadakatsizlik.
- *Şöyle bir şey mesela onun şey yaptığını aldığı maaşı kendi borcuna yatırıyordu. Benim aldığım maaşta kiraya gidiyordu. Kira, elektrik, suya... İki üç aya yakın kira ben ona verdiğim halde ev sahibine götürüp vermesi için sonradan vermediğini öğrendim. Ev sahibi kapıya gelipte üç ay birikmiş kiran var deyince yani beynimden vurulmuşa döndüm adeta.*
- Kötü alışkanlıklar var mıydı?
- *Yoktu. Sigarası bile yoktu.*
- Sigarası dahi yoktu.
- *Yoktu.*
- Peki, neden böyle bir şey yapıyordun?
- *Yani ben bunu hatta şöyle bişey diyeyim. Evliliğimin altıncı mı beşinci senesinde mi ne çok hastalandım ondan sonra doktora götürdüler doktor “depresyon” dedi. Baya bi psikiyatr tedavi gördüm. Depresyon sonra panik bozukluğa çevirdi. Baya ağır ilaçlar kullandım. Ve doktora terapide gördüm. Terapiye ihtiyacım olduğunu söylediler. Terapide gördüm. Terapide ben bunları söylediğim zaman psikiyatrı doktoru bu al-*

manın bi hastalık olduğunu, sürekli bişey almanın hastalık olduğunu ve tedavisi olduğunu söyledi. Gayet güzel izah etti. Bende gidip söylediğim zaman öyle şey mi olur. Böyle bişey olmaz. Psikiyatr denen ne? Bu yeni moda çıktı falan diye... Benim hastalığıma bile inanmamıştı. Ondan sonra baktım gördüm düzelecek gibi değil. Yani sonuçta ben kendim kendime yani değer vermem lazım. Kendimi önemsemem lazım ki onun beni önemseydiği yoktu.

- Anladım.

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- Çocuğumuz zaten olmadığı için bu soruyu yanıtsız olarak geçiyorum.
- *Tamam*

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- *Evliyken*
- *Evliyken evin giderleri kuruşuna kadar eve gidiyordu zaten gideri.*
- *Sadece siz çalışıyordunuz.*
- *Ben çalışıyordum. O da çalışıyordu.*
- *Eşinizde çalışıyordu.*
- *O da çalışıyordu ama onunkisi borcuna gidiyordu.*
- *Eşinizin hep borçları oluyordu ve borçlarına gidiyordu...*
- *Evlenmeden önce de mi böyleymiş...*
- *Valla tanıştığım da evi vardı. Kendi evinde oturuyordu. Ondan sonra ama yani bi gözden kaçırdığım nokta mesela ne kadar bekârda olsa kendine evde bi yumurta pişirip yiyebilir bir insan... Sürekli dışardan yemez. Bu sürekli dışardan yiyordu. Hadi diyordum ki ev kirası yok. Yani çalıştığını yiyor.*

- *Diye düşünüyordum. Yani ama sonradan öyle olmadığını anladım.*
- Peki, eşiniz emeğiyle eve katkı verir miydi? Yani mesela yemek yapar mıydı?
- *Yok.*
- Bulaşık yıkar mıydı?
- *Hayır*
- Çamaşır yıkar mıydı?
- *Hayır*
- Veya yemek yedikten sonra yemek tabaklarını kaldırır maldırır...
- *Yok. Hayır...*
- Öyle bir huyu muyu da yoktu
- *Yoktu.*
- *O zaman evimiz kömür sobalıydı hatta sobayı bile ben kurup kaldırırdım bacayı bile ben temizlerdim. Yukarı çıkıpta. Kiloluk salıp...*
- Evet.
- Evin giderlerini yalnız başına...
- Erkek gibi siz karşılıyordunuz.
- *Hepsini*
- Evet
- *O sadece işe giderdi işten gelirdi bilgisayarın başına otururdu. Sabaha kadar uyuklardı bilgisayarın başında.*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- Yani ilişkiniz sevgi saygıya mı dayalıydı?
- *Valla ilk baştan sevgi saygı vardı ama sonradan tiksiniyordum.*
- Peki, eşinizden korkuyor muydunuz?

- *Korkuyordum. Çoğu zaman oturupta uyuyordum olurda “bana bi zarar verir mi?” diye...*
- Neden böyle düşündünüz?
- *Ne bileyim yani...*
- Doktorunuzun açıklamalarından sonra mı, size zarar vermesinden korkunuz?
- *Doktorumun söylediklerinden sonra değil... Yani en azından bana böyle hiç arka ayak çıkmıyordu. Param kalmıyordu işe gidiyordum ama diyordum ki; “hani işe gideceğim, dönüş param yok, yol param yok.” O da “git arkadaşının evinde kal” diyordu. Bi tane samimi kız arkadaşım vardı.*
- Evet.
- *“Git arkadaşının evinde kal” diyordu. Ben mesela arkadaştan borç alıyordum eve geliyordum. Acaba diyordum bu niye beni şimdi arkadaşına gönderdi. Ben arkadaşımda olarak bilir. Şimdi eve geldiğim zaman olur bir şey yapar mı? Diye yani kafamı kurcalıyordu.*
- Böyle dedi ama aslında öyle demek istemedi “eve gidince bana tepkisini verir mi?” diye de çekincelerin oldu.
- *Tabi sürekli çekiniyordum. Tedirgindim.*
- “Herhangi bir dövmesi sövmesi şuradan şuraya git demesi de kesinlikle yok” demiştiniz!
- *Yoktu. Kesinlikle sesini bile yükseltmezdi.*
- Ama yine de korkuyordunuz.
- *Evet korkuyorum. Çünkü erkek sonuçta yani benden güç olarak kuvvetli evde bilmiyor, evde gördüğü zaman sinirlenir kaba kuvvete başvurur mu? Hakaret eder mi? “Bi şey yapar mı?” diye yine de insan çekiniyor. Şahsen ben çekiniyordum.*
- Çekindiniz.

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Yaşadım. O bi ara ..... a çok taşınmak istedi. Bende o tarafa taşınmak istemedim. Sonuçta bu taraftaydı benim işim o da eski iş yerine girmek istedi. Oraya taşınalım dedi. Ben taşınmak istemedim. Ondan sonra işte mecburen o istiyor diye oraya taşınmak zorunda kaldım.*
- *Yine kendi işine yakın bir yerlerde*
- *O işi bıraktım. Ondan sonra ben onun yanına tekstile girdim.*
- *1 seneye yakın onunla birlikte tekstilde çalıştım.*
- *O evde oturman işinden etti...*
- *Hem tanıdığım bildiğim muhitten ayrıldım. Hem de işimden ayrıldım yani sonuçta.*
- *Evet.*
- *Bu bana yani zarar olarak geri döndü.*
- *Tabi zararı olmuştur.*
- *1 sene sonra yine bu tarafa taşındık ve de annemin evine geldik.*
- *Evet.*

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- *Ortak bence...*
- *Ortak verilmeli...*
- *Evliliğinde öyle mi oldu?*
- *Yok, öyle olmadı. Maalesef o her zaman 1 adım öndeydi.*
- *Onun dedikleri oldu sürekli değil mi?*
- *Evet.*

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- *Berbat. Kötü.*
- *Berbattı. Çok kötüdü.*
- *Evet.*
- *Neden çok kötüdü?*
- *Yani bu bi yandan kötülüğü kendim de arıyorum. Şöyle bişey keşke daha önceden diyorum. Görseydim. Daha önceden şey yapabilseydim... Tartabilseydim, tanışaydım, biraz daha flört dönemim... Biraz daha uzun olsaydı demek ki 8 ay yetmedi.*
- *Tanımadım. Keşke biraz daha uzun tutsaydım. Tanısaydım. Keşke evlenmeseydim.*
- *Tanısaydın daha uzun şey olsaydı...*
- *Evet, o yönden hatayı kendimde arıyorum, yani buluyorum.*
- *Anladım.*
- *Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı?*
- *Yok*
- *Çok teşekkür ederim.*
- *Ben teşekkür ederim. İnşallah sizede bi faydası olur.*
- *Sağolun. Çok sağolun.*
- *Sizde çok sağolun.*

GÖRÜŞME 6

Yaş: 38

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Boşanmış

Evlenme Biçimi: Görücü usulü

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- Fiziksel olarak gördüm
- Dayağın dışında şiddetle karşılaştınız mı?
- Karşılaştım evet.
- Hiç paranızı aldı mı?
- Zaten çalıştığım parayı eşime veriyordum. Alacağı kıyafetin kendime alacağım kıyafetin parasını ona veriyordum o kendisi alıyordu. Kendi almış gibi millete gösteriyordu.
- Evet.
- Parasal konularda zaten sorunlarımız çok olduğu için ayrıldım ben eşimle. 1 sene oldu ayrılalı.
- Evet
- Psikolojik bir şeyler yaşadınız mı?
- Eşimde güven sorunu vardı. Çünkü aileden gelen güvensizlik vardı. Ailesi çok düzgün bir aile olmadıkları için anne-babası eşimin çok erken yaşta vefat ettiği için baba ilgisinden yoksundu eşim. Annede zaten ailede 9 tane çocuk olduğu için hani onlarla yeteri kadar...
- Yetişemediğini düşünüyorsun.
- Tabi ki. Çocuğumun arkadaşlarının annesiyle babasıyla kesinlikle görüşemiyordum. Sürekli neden gidiyorsun... Onlara gitme. Sen evde otur. Kıskançlık ve güvensizlik vardı.

- Anladım
- Peki, diğer sorumuza geçelim.

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriyi, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *Elbette inanıyorum.*
- Ne yaptınız?
- *Ben ona ömrümün 11 senesini çok dolu dolu verdiğime inanıyorum çünkü ben güven konusunda olsun... Parasal konuda olsun desteğimi sağladım. Ben onu hiç sıkmadım. İş değiştirdi iş değiştirdiğinde de destek oldum. Hastalandığında da her zaman yanında durdum. Ben ona çok destek verdim.*
- Maddi manevi destek oldunuz.
- *Maddi manevi verdim. Ama o anlamadı. Bilemedi.*

Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *Yani evin parasını şöyle götürüp kendi yeğenlerine kendi kardeşlerine verdiği için biz evde bir şey görmüyorduk. Biz para görmüyorduk. Bakkal a yazdırıyoruz... Dünya kadar para oluyor... Bu sefer niye yaptın*

hesabı diye... Dövüş çıkıyordu. Oğlumun üstünden kestim oğlumun boğazından kestim sürekli onun yeğenlerine harcadık. Yani oğlumun üstüne alıp da giydirmedim. Hep onun bunun eskisini giydirdim çocuğa. Yani benim oğlum görmedi öyle bir şey...

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- Siz zaten açıkladınız. Elinizden gelen her şeyi yapmışsınız. Peki, çocuğunuzla ilgili kararlar alınırken çocuğunuzun fikrini alıyor muydunuz?
- *Tabi ki ben çocuğuma danışarak ayrıldım eşimden ayrılırken oğlumda biliyordu.*
- Böyle önemli bir karar da dahi çocuğunuzun fikrini aldınız.
- *Tabi ki aldım. Ben oğluma söylediğim zaman ilk etapta hani inanmak istemedi. Sonradan anne yapma dedi.*
- Şöylede düşünün bilirsiniz... Çocukla ilgili bir karar verileceği zaman eşinizle birlikte mi karar alıyordunuz? Yoksa sürekli sizin veya eşinizin mi verdiği karar uygulanıyordu?
- *Valla benim dediğim hiç bir zaman olmadı. Mesela çocuğu satranç kursuna yazdırdık, onu da öğretmeni tavsiye etti, satranç kursunun turnuvalarına bile gidemedik. Niyeymiş? Ben otobüse yalnız binemezmişim.*
- Nasıl yani...
- Eşiniz buna izin mi vermedi?
- *Evet, hep eşimin dediği oldu.*
- Yani çocukla ilgili hep onun dedikleri oldu...
- *Tabi ki hep onun dediği oldu.*
- Çocuğun dahi her şeyini kısıtladı.
- *Her konuda.*
- Anladım.
- *Onun dediği olmayınca tartışma oluyordu. Ben sürekli tartışmak istemediğimden dolayı kabul ediyordum. Yani istemeye istemeye kabul edi-*

yorsun. Söylüyorsun ama adam anlamayınca yapacak bir şeyin olmayor.

– Anladım.

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

– *Eşim çalışıyordu ama eşimin çalıştığı parayı biz görmüyorduk.*

– Eve bir katkısı yoktu.

– *Eve bir katkısı yoktu. Ben akşam işime gidiyordum. Artı merdiven siliyordum.*

– Anladım.

– Peki, eşiniz evde yemek- bulaşık-çamaşır gibi bir şeylere destek olur muydu?

– *Eşim yemek konusunda boğazına düşkün birisi olduğu için kendisi yapmayı tercih ederdi.*

– Size yardım ediyordu.

– *Bana yardım değil. O kendi boğazını nefisini köreltmek için yapıyordu.*

– Anladım.

– *Çünkü çok seviyordu. Et türlerini... Çalıştığım için evde olmadığım zaman yapıyordu.*

– Çocuk için annesi yorulmuş ben bir şey yapayım niyeti yoktu.

– *Yok, öyle o niyetine değil.*

– O zaman evin her türlü giderlerini yalnızca siz karşılıyordunuz...

– *Evet.*

– Bunların dışında.

– *Evet.*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- *Pişmanlık duyuyorum.*
- Eşinizle aranızda duygusal doyumunuz ya da sağlıklı bir iletişiminiz var mıydı?
- *Hiç bir zaman iletişimimiz iyi olmadı. Hep kopuktu çünkü hep kendi sabit fikirli olduğu için hani ulaşmak çok zordu. Güvensizlik vardı.*
- Eşinden korktuğunu söyleye bilir miyiz?
- *Elbette korkuyordum.*
- Nefret var mıydı?
- *Yani nefret duymuyorum. Korkum vardı.*
- Tiksintin falan
- *Yok. Öyle bir şeyim yok.*
- Eşinizden korktuğunuz için uzun bir süre size karşı yaptıklarını hep sabrederek geçiştirdiniz mi?
- *Evet*
- *Sabırlı birisiyimdir. Ondan dolayı o daha çok yüklendi. Nasıl olsa sabrediyor. Hani beni idare ediyor gibilerinden düşünmüştür. Ondan dolayı.*

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- Onun dediği mi oldu sizin dediğiniz mi oldu?
- *Ev aldık kötü mötü daha içinde oturmadık. Kentsel dönüşüm projesinden bir tane dairemiz oldu. Ev seçme konusunda bir sorun olmadı yani. İstanbul gibi koca bir şehirde kredi çekelim evimiz olsun dedik.*
- Ev almadan önce kirada mıydınız?
- *Hep kiraydı.*
- O konutları eşiniz mi yoksa siz mi seçtiniz?
- *Birlikte seçtik.*
- Birlikte seçtiniz
- *Birlikte seçtik*
- Eşinizin kendi akrabalarıyla, kaynana kayınpeder, birlikte yaşadınız mı?
- *Kaynanam kayınpederim evlenmeden önce vefat ettiği için hiç görmedim.*
- Eşler kardeşleriyle birlikte aynı yerde oturmak isteye biliyor...
- *Zaten kardeşleri hepsi yakındı eşime...*
- Yakındı.
- *Hepsi yakındı.*
- Evet.
- *Tuttuğumuz evlerde genelde hep yakındı yani o çevrelerin alanı içinde olduğu için.*
- O zaman hemen hemen sorun yaşamış gibisiniz. Bana öyle geldi.
- *Ben eşimin ailesinden hiç bir zaman kopmak istemedim.*
- *Benim ailesiyle bir sorunum yok. Benim sorunum eşimle oldu. Niye... Çünkü bazı şeyleri o aşamadı...*

- *Tabi ki görüşecek niye görüşmesin. Herkesin ciğeri... Şimdi ben anne-me babama düşünsem o da tabi ki annesi olmadığı için ablasına düşün-kün... Tabi ki gitsin gelsin.*
- O zaman ortak konut seçimiyle ilgili herhangi bir sorun yaşamadınız...
- *Yaşamadım yok. Ben kendim istedim hatta.*
- Anladım.

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- Bu temel bir soru...
- *Yaa ortak ahlında olması gerekiyor ama...*
- Ortak olması gerekiyor...
- *Ama sizin ve eşinizle nasıldı? Eşinizin dediği mi oluyordu? Sizin dedi-ğinizi mi?*
- *Genelde hep eşimin dediği oldu. Çünkü eşin direkt söyledi mi bitiyor...*
- *Peki, direnmediniz mi buna?*
- *Sen söyle yap benim söylemem işe yaramıyordu ki o yine bildiğini ya-pan birisidir. Sabit bir düşünceye sabit.*
- Anladım.

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Yani iyi kötü gibi.
- *Valla bizim evlilik hayatımız hiç iyi gitmedi.*
- Çok mu kötüydü
- *Bana göre kötüydü.*
- *Kurtarabilecek şeyler vardı. Ama o onu istemedi. Kolaya kaçtı.*
- Anladım.
- Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı?
- *Yok*

- Bu kadar. Çok teŖekkür ederim.
- *Bir Ŗey değil.*
- Zamanınızı aldım. Çok sağ olun.

GÖRÜŞME 7

Yaş: 18

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Boşanmış

Evlenme Biçimi: Flört

Öğrenim Durumu: İlkokul Mezunu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- Psikolojik, fiziksel, cinsel, ekonomik, hepsi.
- Her şeyi anlatabilirsin.
- *Ekonomik oldu, dayak oldu, küfürler oldu. Arkadaşlarına beni satmaya kalktı. Ben istemeyince dayak yedim. İçki içiyordu, kumar oynuyordu, çalışmıyordu, çocuğu istemiyordu. Beden değil diyordu. “ Kim ile beraberlik yaptın sen git onunla... O çocuğu ona ver” diyordu. “Çocuğu istemiyorum seni istiyorum” gibi... Çok kıskançtı...*
- *Saçlarımı kesmeye kalktı.*
- Tehdide uğradım yani.
- *Evet. Tehdide uğradım. Geri dönmezsen kardeşini öldürürüm, gibi.*
- Bunlar kıskançlıklar yüzünden mi oldu yoksa geçim sıkıntısı falan mı vardı?
- *Geçim sıkıntısı çok oldu. Çünkü çalışmıyordu. Ben çalışmaya başladım. Sabahları çocuğu anneme bırakmak istiyordum, hani o da haliyle yaşlı kadın biraz itiraz ettiler ondan sonra çalışmadım. Annem pazara aldıklarının yarısını bana getirirdi. Yarısını kendi evine bırakırdı. Onları çöpe attı. “ Ben çalışamaz mıyım? Ben getiremez miyim?” derdi.*
- Hem annenizin getirdiklerini kabul etmedi. Hem de eve bir şeyler getirtilmiyordu.
- *Evet getirtilmiyordu.*

- Sizin kazandığınızda yetmiyordu.
- *Haliyle yetmiyordu. Kayınpederim elektriğimi, suyunu faturamı ödüyordu. Abim kömürümü odunumu alıyordu.*
- Aile yardımlarıyla geçiniyordunuz.
- *Evet.*
- Ama bu şiddet türlerinin farklı felaket seviyesine varacak derecede yaşadınız hepsini.
- *Çok yaşadım. Evet.*
- İkinci sorumuza geçelim.
-

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriye, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *Ben elimden geleni yaptım.*
- Ne yaptınız mesela. Neler yaptınız?
- *Şu anda bir hastanede yatıyor. Tedavi olması için onu elimle doktora götürdüm. Ailesi sahip çıkmadı. Zihinsel bir rahatsızlığı vardı. Tedavi masraflarını karşıladım. Baktım.*
- Siz bunlara rağmen ona karşı sevginizi saygınızı özveriyle gösterdiğinizine inanıyorsunuz. Peki, eşiniz size karşı bunları yaptı mı?
- *Eşim, sürekli huzursuzluk çıkarıyordu sonra da hiçbir şey olmamış gibi özür diliyordu.*
- *Dövüyordu, vuruyordu, işte kapıya atıyordu dışarı çıkarmıyordu. Beni kilitliyordu eve. Hiçbir şey olmamış gibi de. Geliyordu özür diliyordu.*
- Sizde kabul ediyordunuz.
- *Haliyle ediyordum. Yani...*

Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *Yaşamadım.*
- Eşiniz sizi aldattı mı?
- *Yok, öyle bir şey olmadı.*
- Öyle bir şey yoktu ama eşiniz size ev içerisinde yardımcı ve destek oluyor muydu?
- *Hayır.*
- Öyle bir şey yok yani...
- Her ortamda sizin menfaatlerinizi korur muydu, kollar mıydı?
- *Hayır.*
- Onları da yapmıyordu.
- *Tam tersi, bir yere gittiğimiz zaman hiç hatam olmadığı halde hatalısın diye tartışırdık. Kavga ederdik. Herkesin yanında da dayak atabiliyordu. Vurabiliyordu.*
- Peki, sizin kazandığınız parayı alkol kumar gibi öyle alışkanlıklara harcar mıydı?
- *Evet. Harcardı. Bende pazardan pazar poşetlerini biriktirirdim. Çocuğa süt almak için... Öyle çocuğumu büyüttüm. Soğan ekmek yediğimi biliyorum...*
- Böyle düşününce evinizde bir sadakatsizlik yaşadığınızı düşünüyor musun?
- *Sadakatsizlik. Bende öyle bir şey yapmadım. Oda öyle bir şey yapmadı.*

- Eşinizin, eve karşı yardımcı ve destek olmaması; menfaatlerinizi ve durumunuzu koruyup kollamaması ayrıca aile servetinizi başka yerlerde israf etmesi bir sadakatsizlik sayılmaz mı?
- *Evet... Öyle düşününce tabi ki...*
- Anladım.
- Ortada bir zina yoktu ama eşiniz mal varlığınızı israf ediyordu. Evde de yardımcı ve destek değildi.
- *Yok. Kesinlikle değildi.*
- Şimdi çocuğunuzla ilgili size soru sormak istiyorum.

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- *Zaten çalışmıyordu.*
- Evet.
- *Son mahkememiz oldu gelmedi; sonuç olarak bir para vermesi gerekcek diye veremeyeceği için gelmedi. Ne ondan ne de başka birinden yardım almadım.*
- Mahkemelere gelmiyordu.
- *Gelmiyordu.*
- Boşanmak istiyordunuz. Mahkemelere gelmediği için süreç uzadı.
- *Gelmiyordu. Baya uzattı. Hiç bir yardım almadım...*
- Çocuğun hiçbir şekilde bakımını gözetimini yapmazdı. Eğitimiyle ilgilenmesi maddi manevi bir şeylere karışması da söz konusu değildi.
- *Asla olmadı.*
- *Peki, siz kendiniz tek ebeveyn olarak çocuğunuzun eğitim, bakım ve gözetimine ilişkin maddi manevi ihtiyaçlarını karşıladığınıza inanıyor musunuz?*
- *Maddi yönden karşıladım.*
- *Ama manevi yönden sürekli işte olduğum için çocuğumla hiç ilgilenemedim.*

- *Yürümeye başladığını dahi göremedim.*
- *Hep başkalarıyla yetişti.*
- *Kardeşim büyüttü. Allah razı olsun.*
- *Evet.*
- *Ben de çalıştım. Maddi yardım hiç almadım.*
- *Anladım.*
- *Peki, çocuğun bir şeyde karar veriyor, alacam edeceğim diyor... Siz onun her dediğini yaptınız mı? Yapmadınız mı? Fikrini aldınız mı? Almadınız mı? Alıyor muydunuz? Böyle şeyler... Yapar mıydınız? Çocuğunuz hakkında.*
- *Ona sorardım.*
- *Soruyorsunuz.*
- *Soruyordum.*
- *Evet*
- *O da anne sen akıllısın sen daha iyi bilirsin.*
- *“Sen daha iyi bilirsin” diyerek çocuğunuz sizin kararlarınıza rıza gösteriyordu.*
- *Evet.*
- *Ayrıca çocuğunuzun fikirlerine saygı gösteriyordunuz.*
- *Evet.*

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- *Hep ben çalıştım. Boşandıktan sonra annemin yanında kalmaya başladım. Yine ben katkı verdim.*
- *Çalışıyordunuz. Eşiniz çalışmıyordu.*
- *Evet.*
- *Yani tek olarak siz evin giderlerini karşılıyordunuz.*
- *Aynen öyle*
- *Birde aile yardımlarıyla oluyordu.*
- *Evet.*

- Zaten eşinizin sizin daha önce söylediklerinizden de anlaşılıyor ki yemek, bulaşık, çamaşır gibi ev işlerine de bir katkısı yok...
- *Hayır, kesinlikle yoktu.*
- *Televizyonumu, buzdolabımı satmaya kalktı. Bunları engelledim.*
- Evet.
- *Yemek masamı satmaya kalktı. Kaşığı, bıçağı dahi satmaya kalktı. Sigara parası için yani hep engelledim.*
- Yani siz tek başınıza...
- *Evet.*
- Evin giderlerini karşıladınız ve evin geçimini sağladınız.
- *Evet öyle.*
- Emeginizle de çalışarak da...
- *Aynen*

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- Yani eşinden o aile içerisindeyken aile kurmuştunuz çünkü insanlar evlenince bir aile kurmuş oluyor.
- *Evet.*
- Korku, nefret mi duyuyordunuz? Tiksinti mi oluşmuştu? Yoksa birbirinize yabancılaşmış mıydınız?
- *Nasıl söyleyeyim.*
- Yoksa sevgi saygıya dayanışmaya dayalı evlilik beraberlik miydi?
- *Zaten sevgi saygı kalmadı.*
- *Evlendikten sonra tabi hani haliyle o çocuk benden değil dedikten sonra ben daha o adamdan ne beklerim.*
- Anladım.
- *Berbat bir evlilik geçirdim.*

- *Evet.*
- *Yani tiksinti duyuyorsunuz artık.*
- *Aynen öyle*
- *Nefret, tiksinti...*
- *Evlendikten sonra nefret ediyorsunuz... Korkuyordunuz da...*
- *Korkuyordum.*
- *Çünkü tehdit edildim dediniz.*
- *Tehditler yağdırıyordu bana.*
- *Anladım.*
- *Şimdi şöyle bir sorumuz var.*

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Zaten eve gelmiyordu doğru düzgün. Çalışmadığı için ben her tarafta oturabiliyordum.*
- *Biz aslında şunu düşünüyorduk. Bu soruyu sorarken aile ikameti için seçtiğiniz evinizin çevresi kötüdür yani olumsuz çevre şartları koşulları vardır.*
- *Evet.*
- *Siz buna benzer nedenlerden dolayı aileniz içerisinde huzursuzluk yaşamış mıydınız?*
- *Yok, öyle bir şey yoktu. Zaten öyle bir şey olmadı.*
- *Evliken kayınpederim kaynanam aynı binada oturuyorduk. Herkesin dairesi ayrı ayrıydı.*
- *Siz, eşinizin ailesine yakın oturmak istiyor muydunuz?*
- *Evet istiyordum.*
- *Aile çok önemli...*

- Sizi için bir sakıncası yoktu.
- *Yok yok. Aile çok önemli benim için.*
- O zaman siz konut bulma konusunda bir sorun yaşamadınız diyebiliriz.
- *Yok yaşamadık*

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- *Bence iki kişidir.*
- *Konuyu, olayı masaya koyarak olması gerekiyor.*
- *Öyle olması gerekiyor.*
- *Aynen öyle*
- *Ama siz ne yaşadınız?*
- *Ben tek karar verdim her şeye...*
- *Haftalarca düşündüm. Tek taraflı karar verdim.*
- *Sabır ettiniz... Sustunuz...*
- *Evet.*
- *Kendinizi savunmak için her şeyi yaptınız.*
- *Boşanmaya nasıl karar verdiniz?*
- *Çalıştığım iş yerinin kasasını soydu.*
- *Evet*
- *Beni aldı memleketime götürdü. Hiç aklıma gelmezdi öyle bir şey... Kasadan ne varsa hepsini alıyor... Haliyle patronunda şüpheleniyor... Kim kim... Bu şahıslar... Ondan sonra bunu aramaya çıkıyorlar. Haliyle beni de aramaya çıkıyorlar. Beni de suç ortağı yaptı. Paramız bitti. Elinde bıçakla beni memleketimde tehdit ediyor. Kucağımda çocuğumla... ” Abini arayacaksın yoksa seni burada bir adamla bırakırım. O parayı da alır çeker giderim. “ Hemen ben abimi arıyorum.*
- *Abi dedim. “Kızım neredesin sen” dedi. “Ben şuradayım” dedim.*
- *“Şu kadar paraya ihtiyacım var” dedim. “Kızım hemen telefonu kapat” dedi. “Paran geliyor” dedi. O arada dayımın bir akrabası beni tanıdı “ Sen şu şahsın yeğeni misin?” dedi. “Evet” dedim. “O eşin mi” dedi.*

“Evet” dedim. “Kızım” dedi. “Bak beni baban bir amcan olarak gör o eşten sana bir fayda gelmez. Hemen İstanbul’a git. Paran yoksa ben sana veriyorum. Biletini ben alayım. O adamdan kurtul git boşan” dedi.

- *Onun lafı kulağımdan hiç gitmiyor. Gelir gelmez hemen ben boşanma dilekçesi verdim.*
- *Verdin. Öyle kurtuldun.*
- *Evet.*
- *Kendisi peki suçundan dolayı yakalandı mı? Daha sonra.*
- *İstanbul a geldik. Baktık ki kendi evim oturduğu evin etrafı polis kaynıyor. Annemlerin evi etrafı polis kaynıyor. Ve anladım ki bizi arıyorlar.*
- *Evet*
- *Annemlere geldim. Kızım siz ne yaptınız? Anne ben bir şey yapmadım dedim. Kocan dedi kasayı soymuş.*
- *“Anne, benim hiç haberim yok sonradan öğrendim” dedim. Ve onu hemen aldılar. Haliyle patronda geldi. Patrona, istiyorsan beni de götürrebilirsin dedim. “Ben seni zaten tanıyorum. Senin hiç bir suçun yok kızım” dedi. Ve onu kelepçeleyerek götürdüler. Halende “gene yapacağım gene çalacağım seni öldüreceğim ” diyor. “Patronun sende gözü var. Senin patronda gözün var” bu şekil laflar söylüyor.*
- *Türlü türlü acılar yaşamışsınız.*
- *Evet*
- *Boşandınız.*
- *Evet boşandım.*
- *O cezaevindeyken mi boşandınız yoksa cezaevinden çıktığında mı?*
- *Kimse duymasın diye babam gece patronun evine gitmiş “şikâyetini geri al şu şahsın kızının kocası içerde hapiste” demesinler demiş...*
- *Oda eşi gelsin. Ben bir konuşayım. Abi, çıkar derse ben şikayetimi geri alacağım demiş.*
- *Evet. Sanırım sizi güvenceye almak istemiş.*
- *Evet. Utancımdan ben gitmedim.*
- *Kendisi geldi evime. “Kızım ne yapayım” dedi. Abi , “bana kalsa hiç çıkarma!” dedim. “Çıkarayım” dedi. Baban çok saygılı bir adam an-*

nen çok saygılı bir kadın üstelik senin de çocuğun var” dedi. “Çocuk için ben geri alıyorum şikâyetimi” dedi.

- Anladım
- *Öyle de çıktı.*
- Siz zaten boşanma işlemlerini başlatmıştınız.
- *Evet.*
- Ondan kurtulmanın yollarını arıyordunuz.
- *Evet*
- *Hiç mahkemelere gelmedi.*
- Gelmemesine rağmen boşanma gerçekleşti değil mi?
- *Evet.*
- Anladım.

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- *Evlilik hayatını nasıl değerlendiriyorum. Keşke evlenmeseydim diyorum.*
- *İlişkinizi çok kötü buluyorsunuz... Hiç yaşanmasaydı demek istiyorsunuz...*
- *Evet.*
- *Peki, çok teşekkür ederim.*
- *Rica ederim.*

GÖRÜŞME 8

Yaş: 35

Cinsiyet: Kadın

Medeni Durumu: Evli

Evlenme Biçimi: Görücü + Flört

Öğrenim Durumu: Lise Mezunu

Aile içerisinde şiddet türlerinden hangisini görüyorsunuz?

- *Daha çok duygusal şiddete maruz kalıyorum.*
- *Duygusal şiddeti biraz açıklar mısınız?*
- *Yani eşim, sözleriyle, konuşmalarıyla beni aşağılıyor.*
- *Anladım.*
- *Küfürde ediyor.*
- *Benimle tüm samimiyetinle görüşebilirsin. Buna benzer olaylar yaşamış bir sürü aile ile görüştüm. Dürüst bir şekilde evde ne yaşanıyorsa, anlatınız lütfen. Küfür ediyorsa küfür ediyor, dövüyorsa dövüyor... Bunlar için dürüst olun, samimiyetime güvenin.*
- *Dediğim gibi, küfrediyor... Vurmaya kalkıyor...*
- *Bu olaylar ne sıklıkla oluyor?*
- *Çok sıklıkta değil. Arada sırada oluyor.*
- *Ayda ya da yılda bir mi oluyor?*
- *Yani, ayda bir oluyordu şimdilerde yok. Çalışmaya başladım biraz daha rahatladım.*
- *Anladım.*
- *Öyle*
- *Öyle gidiyor.*

- Dövmе var. Duygusal olarak da sizi istismar ediyor. Küçümsüyor di-yorsunuz... Çalışarak kazandığınız paranızı alıyor veya size sormadan harcamalar yapıyor mu?
- *Yok, paramı almıyor. Ben kirayı ödüyorum. O da diğer masrafları gö-rüyor. Önceden bir sigara parası bile vermiyordu. Daha çok da bu yüz-den kavgalarımız olurdu.*
- Bir diğer sorumuza geçelim.

Evliliğinizin maddi, manevi ve sosyal amaçlarının tam anlamıyla gerçekteşebilmesi için, karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde, birlikte yaşamının gerektirdiği özveriye, anlayışı ve çabayı göstermek için elinizden geleni yaptığınıza inanıyor musunuz?

- *Evet, yaptığıma inanıyorum.*
- Mesela, ne yaptınız?
- *Her konuda fedakârlık yaptım. Ama ondan hiç karşılığını alamadım.*
- *Ben ona... Ama ben... Hiç karşılığını alamadım.*
- Mesela fedakârlık derken...
- *Yani, her türlü arkasındayım ama o bir eş olarak hiç bir zaman arkam-da olmadı.*
- Bunu nasıl hissettiniz?
- *Hissettim... Çünkü bunu bana hissettirdi. Hastayım derdim..."Git ken-din muayene ol" falan filan derdi... İşte öyleydi yani, anlatabildim mi?*
- Bir hastalığınız olduğun da sizinle ilgilenmezdi.
- *İlgilenmezdi. İşte bir de laf söz ederdi.*
- Lafi sözü oluyordu...
- *Evet*
- Evin geçimine katkısı var ama size bir katkısı olmuyor, öyle mi?
- *Yok... Bana karşı, benim özel ihtiyaçlarıma karşı, hiç bir katkısı yoktur.*
- Eşinizin manevi olarak da desteğini görmüyorsunuz, öyle mi?

- *Evet, ama kızına karşı iyi bir baba. Kızına karşı. Ama bana karşı iyi bir eş değil. Ben olanı söylüyorum.*
- Yani, siz elinizden geleni yapıyorsunuz.
- *Evet.*
- Bunlara rağmen eşinize tahammül ediyorsunuz.
- *Evet.*
- Sabır ediyorsunuz.
- *Evet*
- Ayrıca özverili davranıyorsunuz fakat eşinizden yaptıklarınıza karşılık da bir şey göremiyorsunuz?
- *Evet*

Evlilik birliğinin temel yükümlülüklerinden biri de sadakat gösterme yükümlülüğüdür. Sadakat gösterme denilince, akla ilk olarak cinsel sadakat gelmektedir. Bunun yanı sıra eşlerin birbirine yardımcı ve destek olma, diğer eşin menfaatlerini her ortamda ve durumda koruma ve kollama, aile servetinin israf edilmemesi gibi davranışlarda sadakat yükümlülüğüne girer.

Şu andaki/geçmişteki evliliğinizi göz önüne alarak, ailenizde sadakatsizlikle ilgili bir olay yaşadınız mı?

- *Şöyle bir şey, mesela hani iki-üç altın takım vardı. Onları istedi, aldı sattı. Sonra “tekrar yapacağım” dedi. Daha yapmadı.*
- Eşiniz bunları sizden aldı sattı, kullandı, bir yerlere...
- *Bana “sonra alacam” dedi. Almadı.*
- Nereye kullandığını biliyor muydunuz?
- *Bilmiyorum “Araba aldım” dedi. Arabayı da görmedim.*
- Eşiniz “Araba aldım” dedi. Ve bu arabayı da hiç görmediniz...
- *Evet.*
- Diyorsunuz ki; aile servetimizi israf etti.
- *Evet, çok bir para değildi ama sonuçta onlar benimdi.*

- Sizin birikimlerinizdi.
- *Alyansımı bile sattı. Yani...*
- Eşiniz kendi ihtiyaçların a...
- *Evet.*
- Kendi özel meseleleri için, ortak yaşantınız eviniz için değil, öyle mi?
- *Kendisi için... "Araba aldım" dedi. Görmedim de...*
- Anladım.
- Diyorsunuz ki; zina yok.
- *Zina hiç bir zaman olmadı. Onun için günahını alamam.*
- Aile mal varlığını israf ettiğini düşünüyorsunuz.
- *Aynen öyle... Yani, benim bir eş olarak ihtiyaçlarımı karşılamadı.*
- Sizin de ihtiyaçlarınızı karşılamıyordu.
- *Çocuğumun ihtiyaçlarını karşılıyor.*
- Size yardımcı ve destek değildir.
- *Evet.*
- Anladım.

Çocuğunuzun/çocuklarınızın bakım, eğitim ve gözetimine ilişkin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak adına ne gibi tedbirler alırsınız?

- Birlikte mi karar verirsiniz?
- *Şöyle bir şey mesela, o da alıyor ben de...*
- *Yani, çocukla ilgili bir şey olduğunda...*
- *O da alıyor bende...*
- Mesela, çocuğun hastalandığında hastaneye yeri gelince sizde eşinizde götürüyorsunuz.
- *Evet.*
- Eğitimle ilgili bir şey olduğunda.
- *O da yapıyor bende...*

- Çocuk bir şeye karar verdiğinde bir şeye çok ısrar ettiğinde onun fikrine saygı gösteriyor musunuz? Yoksa çocuk hakkında sizin mi eşinizin mi sözü geçiyor? Veya birlikte mi?
- *Yok. Evde eşimin istediği oluyor.*
- *Çocuğunuzun dediği de yapılır.*
- *Evet.*
- *Çocuk ne istiyorsa...*
- *İyi de olsa kötü de olsa katlanırsınız.*
- *Hayır, kötü olsa değil de... Değerlendiriyoruz.*
- *Değerlendiriyorsunuz.*
- *Ben değerlendiriyorum.*
- *Anladım.*
- *Mantıklı bir şeyse alınıyor veya yapılıyor.*
- *Evin içerisinde çocuğun karar verebilmesi için ideal bir ortamı eşinizle yaratıyorsunuz.*
- *Evet.*

Evin giderlerine nasıl katkı veriyorsunuz?

- *Çalışarak maddi katkı veriyorum. Çamaşır, bulaşık yıkayıp yemek yapıyorum. Çocuğun bakımını yapıyorum.*
- *Yani, her şey sizde.*
- *Evet.*
- *Eşiniz neler yapıyor?*
- *O da işte faturaları ödüyor.*
- *Faturaları ödüyor.*
- *Ondan sonra yemek içmek o da yapıyor bende...*
- *Yemek yapıyor mu?*
- *Yok. Yemek değil yani. Pazardan bir şey alınacaksa mesela o da alıyor bende...*
- *Alışverişe katkı veriyor...*
- *Evet.*
- *Evin giderlerine eşinizle birlikte güçleriniz oranında katkı veriyorsunuz.*

- *Yani, yarı yarıya böldük diyebiliriz.*
- Peki, yemek yenildikten sonra masanın toplanmasına yardım eder mi?
- *Çok nadir.*
- *Benim hasta olmam lazım...*
- Ancak o şekilde düşünebilir.

Eşler karşılıklı olarak birbirlerine yardımcı olmak, diğerinin ona ihtiyacı olduğu anda ona destek olmakla yükümlüdürler.

Siz bu yükümlülüğü göz önüne alarak şu andaki/geçmişteki evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- Şu andaki evliliğiniz sevgi saygıya dayalı bir evlilik mi? Yoksa... Eşinizden korkuyor musunuz? Nefret mi ediyorsunuz? Tiksinti mi duyuyorsunuz?
- *Kızım için mecbur olduğum bir evlilik.*
- Kızınız için mecbur olduğuna inandığınız bir evlilik olarak düşünüyorsunuz. Yani aranızda duygusal bir doyum kurulamıyor mu?
- *Hiç öyle duygusal bir şeyimiz yok.*
- Duygusal yok... Sağlıklı bir iletişim kurabiliyor musunuz?
- *Konuşuyoruz... Muhabbetimiz iyi yani, böyle arkadaş olarak. Muhabbetiniz iyi...*
- Muhabbetiniz var. Arkadaş olarak muhabbetiniz oluyor ama birbirinize karşı eskisi gibi duygusal yakınlığınız yok, öyle mi?
- *Yok...*
- Sizce, bunun nedeni sağlıklı bir iletişim kurulamadığı için olabilir mi?
- *Evet evet.*
- İkınızda karşılıklı...
- *O da eşimden kaynaklandı benden değil, inanın ki...*
- Sizden kaynaklanmadığına inanıyorsunuz.
- *Evet*

Eşler oturacakları konutu birlikte seçmek durumundadırlar. Eşlerden biri, tek taraflı olarak seçtiği bir konutu, aile konutu olarak diğer eşe kabul ettiremez.

Bu bağlamda belirtilen “ortak konut seçimi” ile ilgili eşinizle sorun yaşadınız mı?

- *Evet. Oturduğumuz evi istemedim. O bizi zorla oturttu oraya...*
- *Size seçim hakkı tanımadı.*
- *Evet evet.*
- *Neden istemediniz?*
- *Hoşuma gitmedi. Hem ev sahibi hem de evin çevresi, mahalle, hoşuma gitmedi. Yani, hiç ısınamadım.*
- *Zorla...*
- *Evet, oturtturdu.*
- *Şimdi alıştım ama kaç sene sonra.*
- *Alıştınız...*
- *8 sene sonra.*
- *Ortak konut seçiminde eşinizin fikrinizi almadığını söylüyorsunuz.*
- *Evet, hiç almadı.*
- *Hiçbir şeyde almaz. Mesela, benden habersiz buzdolabı aldı. Yani, ben... Ben seçecektim... Ben seçmedim. Yani, ortak hiçbir şey almadık.*
- *Anladım.*

Aileyi ilgilendiren konularda karar vermesi gereken taraf sizce kimdir?

- *Valla, evle ilgili olsa benim almam lazım.*
- *Kadının vermesi gerekiyor diyorsunuz.*
- *Evet. Evle ilgili bir şey de benim vermem lazım.*
- *Peki, şu an nasıl oluyor?*
- *Mesela, bugün bu akşam bir yemek yapılacak...*

- *Ben gidip yapacağım.*
- *Siz yemeği yapacaksınız.*
- *Ne yemeği yapılacak kim karar veriyor?*
- *Ben veriyorum. Ne yapılacak, ne edilecek...*
- *Eşiniz şu yemeği yapsanız diye size rica yapsa.*
- *Yoo. Öyle bir şey söylemez o...*
- *Eşinizin dediğini yapar mıydınız?*
- *Şöyle ki...*
- *Evde malzeme varsa yapardınız...*
- *Yani, evet.*
- *Gücünüzde yetiyorsa...*
- *Yaparım yaparım ama... Yani, üfff.*
- *Biraz gönülsüz mü diyorsunuz?*
- *Biraz gönülsüz olurdu.*
- *Anladım. Evde kararları veren genelde siz misiniz?*
- *Şu an benim.*
- *Şu an sizsiniz.*
- *Önceden eşimdi.*
- *Neden şu an sizsiniz?*
- *Çalışıyorum.*
- *Çalıştığınız için eve de katkınız oluyor...*
- *Yani, aynen.*
- *Biraz sözüm geçsin mi diyorsunuz?*
- *Biraz sözüm geçiyor herhâlde...*
- *Anladım... Anladım.*
- *Onu hissediyorum.*
- *Anladım.*

Genel olarak evlilik hayatınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- *Bekârlık sultanlık diyorum.*
- Bekârlık sultanlıktır.
- *Aynen öyle.*
- Peki, şu anki evliliğiniz sizce mükemmel mi?
- *Valla, çok kötüde değil. Çok da iyi değil, mükemmel de değil. Böyle işte... Kızım var. O kadar...*
- Her şey kızınız için...
- *Aynen öyle...*
- *Valla, öyle... Aynen öyle oldu.*
- Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı?
- *Yok, ne diyim.*
- Zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederim.
- *Bir şey değil rica ederim. Ben teşekkür ederim.*

4.BÖLÜM

SONUÇ

Aile, adına evlilik birliği denilen bir sözleşme yoluyla kurulmuş olur. Bu noktada, evlilik birliğinin kadın ve erkeğe özel bir statü sağlamanın yanı sıra eşlerin birbirlerine ve çocuklarına karşı hak ve yükümlülüklerini güvence altına aldığı hukuki bir ilişki biçiminde olduğu görülmüştür.

Tüm toplumlarda ailenin insan yaşamında önemli bir yerinin olduğu kabul edilir. Bu nedenle eski çağlardan beri aile önemini kaybetmemiştir. Gerçekten de aile yapısı zamanla değişikliğe uğrasa da önemini hiçbir zaman kaybetmemiştir. Ailenin toplumun bir birimi olarak toplumun gelenek ve göreneklerini, zevklerini, inançlarını, ön yargılarını kısaca kültürünü yansıttığı için her dönem önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Diğer yandan okullar, dini kurumlar, çeşitli sosyal destek kurumları, sosyal tesisler aile misyonunu azaltmıştır.

Çalışma sonucunda her ailenin kültürel, entelektüel, sosyal, ekonomik ve felsefik farklı bir bakış açısına sahip olduğu belirlenmiştir. Kanunların eşler arasındaki ilişkilerin temel çerçevesini çizdiği görülmektedir. Ancak ev içindeki görev dağılımını eşler kendileri düzenler.

Buna göre evlilik birliği bir erkek ve kadının karşılıklı güven içinde birbirlerinin haklarına saygılı bunun yanı sıra çocukların eğitimini, bakımını karşılamak ve işbirliği sağlamak için kurulur. Ayrıca evlilik ortaklığı hayatın tatlı ve acı yanlarını birlikte yüklenme niteliği taşır.

Evlilik birliği içinde eşlerin temel amacı, aileyi dik tutmak için mutlu ve huzurlu bir aile hayatı kurulmasını sağlamaktır. Eşlerin en önemli sorumluluklarından biri, ailenin mutluluğunu sağlamaktır. Bu nedenle mutluluk için eşlerin karşılıklı sevgi, saygı çerçevesinde, tam anlamıyla anlayış, çaba ve ilgi göstermesi gerekir. Zira mutluluk elde edilemez ise evlilik kurumu elverişli olmayabilir.

Eşlerin birbirlerine karşı görevlerinin yanı sıra çocuklarının zihinsel ve fiziksel gelişimi için birlikte özen göstermeleri oldukça önem taşımaktadır. Ayrıca karı ve kocanın evlilik birliğinin masraflarını karşılamak amacıyla aynı ölçü de katkı vermeleri benimsenmiştir. Giderlere katılım sadece parasal maliyetleri karşılamak için değil aynı zamanda evde ev işi halinde katılmak ve güçleri birleştirmektir.

Yine, meslek veya iş seçiminde diğer bir eşin müdahalede bulunarak izin vermemesi evlilik birliğini korumaya da gölge düşürebilir. Ancak seçilen meslek veya işin aile düzenini kesintiye uğratması diğer eşte utanca sebebiyet verecek bir mesleğin seçilmemiş olması gerekmektedir.

Evlilik birliğinin korunmasında, uygun bir konutun eşler tarafından seçimi evliliğin temeli olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle çiftlerin birlikte seçtikleri bir konutta birlikte yaşama görevi de vardır. Ayrıca, eşlerin evliliği korumak için evliliği yönetme hakkı kadın ve erkek arasında eşit olarak paylaşılmıştır.

Diğer yandan, eşler birbirlerine yardım etmek zorunda olup, eşlerin birinin iflas etmesi durumunda diğer eşin mali yardım yapması hatta sağlığı kötüleşen eşe diğer eşin dayanışma görevini yerine getirmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Devletin, özel koruması altında eşler arasında evlilik hakkı tanınmıştır. Fakat çeşitli nedenlerle birlikte yaşamak için tüm fırsatlar tükenirse, evliliğe “boşanma” yoluyla son vermek daha gerekli kılmaktadır. Bu bakımdan evliliği ne olursa olsun sürdürmek değil aile kurumunu güçlendirmek ve çürümelerini önlemek için evliliğe son verilmelidir.

Evliliğin eşlerin hayatlarının sonuna kadar devam etmesi ideal bir hedef olduğu düşüncesiyle uygulamaya konulmalıdır. Elbette evliliğin bozulmasının söz konusu olacağı hukuki durumlar oldukça önem taşımaktadır.

Aile ortamında olumlu davranışların yanında zaman zaman travmatik etkileri de bulunmaktadır. Pek tabii, aile içinde meydana gelen öfke ve saldırganlığın sonunda ortaya çıkan uyuşmazlıkların hakim önünde çözüme kavuştur-

rulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Boşanma hakimin kararı ile eşlerin ortak yaşamının bitmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmadan da görüleceği gibi, boşanmaya neden olan fakat çoğu zaman görünmeyen bir takım sosyal ve yapısal faktörler vardır. Aile ortamında cinsiyet rolleri, sosyal kısıtlamalar, eşlerden birinin mutluluğu için diğer eşin ihtiyaçlarını sınırlaması arasındaki bağıntı açık olarak görülmüştür. Duygusal sorunlarda boşanmaya sebep olmuştur.

Hakim kusur ilkesi uyarınca sadece eşlerden birinin bir dereceye kadar diğer eş tarafından hakkının ihlali nedeniyle çıkarlarını koruması için boşanmaya hükmedebilir. Eşlerin aralarında anlaşması üzerine hakimin boşanmaya hükmetmesi de mümkündür. Eşlerin ortak bir hayatı dayanılmaz bulduğu mutsuz bir evlilik meydana gelmiş ise hakimin görevi, bir çıkış yolu bulmalarına yardımcı olmaktır.

Evliliğin elverişsiz durumu söz konusu olduğunda eşler bir takım sorunlar yaşayabilirler. Örnek olarak iktidarsızlık, kısırlılık, bulaşıcı ve iğrenç hastalıklar, iflas vb. Bu nedenle eşlerden birinin maddi ve manevi yönden evlilik bağıntı tutma kabiliyetini kaybetmesi durumunda diğer eşin mahkemeye başvurusu sonucunda boşanma meydana gelmektedir. Bir başka deyişle elverişsizlik nedeniyle evliliği kurtarmak için diğer eş zorlanamaz.

Eşler birlikte yaşama istek ve inancını kaybedip ayrı yaşadıklarında evliliğin anlam ve amacı kaybolur ve mahkeme eylemli ayrılık ilkesine göre ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanma sağlayabilir.

Aile krizinin sonunda oluşan boşanma erkeklerin ve kadınların yaşamlarında önemli değişikliklere sebep olmaktadır.

Boşanmanın sonucu eşlerin birbirlerinden ayrılması oldukça önem taşımaktadır. Ancak aile çözümlemesinin başka sonuçları da olabilmektedir. Boşanma eşler arasında yasal olarak sosyal, ekonomik, kişisel ve bazı önemli değişiklikler ve yeniliklere sebep olmaktadır.

Araştırmamızın sonucunda elde edilen bulgulara göre, boşanma eşler için kaçınılmaz olduğunda her iki eş içinde çatışmaların sonu olsa da zor bir hayatın başlangıcı olduğu gözlemlenmiştir. Boşanmanın sonucunda kadınların durumu daha trajik yapıya sahiptir. Babasının evine dönmek zorunda kalan kadın kendisini çocuklarıyla birlikte sığıntı gibi görmesi somut bir bulgudur.

Bununla birlikte boşanmaların ekonomik konularda da değişikliğe yol açabileceği akıllardan çıkarılmamalıdır. Ayrıca çocuk bakımında diğer ebeveynin tüm sorumluluğunu da yükleyici olması söz konusudur. Yine elde edilen bulgulara göre, boşanma sonrasında eşlerin üzüntü, kaygı, suçluluk, utanç vb. duyguları yaşamış olduğu gözlenmiştir.

Bu çalışmada, temelde boşanmanın çocuğa etkisi ele alınmıştır. Ancak bu tür etkiler çalışmanın dışında bırakılmıştır.

Boşanmanın sebeplerinin toplumsal ve özellikle ekonomik koşullarla bire bir ilişki içinde olduğu artık tartışma götürmez bir gerçektir. Çözüm için sadece Aile Koruma Kanunları şart gibi görünebilir, ancak yeterli değildir. Asıl çözüm temeli toplumsal yapıyı ihmal etmeden, bir bütün olarak aile sistemi yaratılmasıdır. Öyleyse adaletli gelir dağılımının yapılması, yoksullukla mücadele etmek için yeni politikaların üretilmesi, işsizlik sorununun çözülmesi daha açık bir ifadeyle uygun bir aile yapılanmasının sağlanması gerekmektedir.

Günümüzde pek çok ülkede anlatılan durum yaşanmaktadır. Ailelerin sürekli öfkeyi ve şiddeti kanıksayan bir ortama sürüklendiği söyleneceği yanlış olmaz. Şiddet evrensel ve sosyal bir olgu olarak kaçınılmazdır. Bu nedenle en yüksek medeniyet düzeyine çıkmış ülkelerde dahi şiddet çeşitli ebat ve yoğunluklarda devam etmektedir.

Bu çalışmada, aile krizi sonrası gerçekleşen aile içi şiddet ve evlilik birliği durumu irdelenmiştir. Aile içi şiddet, kolayca kaldırılabilir. Ancak kişilerin ataerkil ideolojiyi içselleştirmesi nedeniyle şiddet sayılarında sürekli artışa neden olmaktadır. Diğer yandan, örnek olarak, çalışan bir iş kadınının emeğinin toplumsal cinsiyet bölümünün olmaması, dengesiz görev dağılımı,

ekonomik imkânları kısıtlamak vb. şiddet vakalarının ekonomik yaşamda olduğu kabul edilmektedir.

Çözüm için erkekler ve kadınları sadece sosyal statü açısından eşit hale getirmek için belli bir meslek ve sosyal kurallar şart gibi görülebilir, ancak yeterli değildir. Asıl çözüm her iş alanında kadınların sayısında bir artış ile azaltılabilir.

Mağdurların ifade ettiği gönüllü görüşmelerde, aile içi şiddet yaşam tarzı nedeniyle hayatı çekilmez duruma soktuğu açık olarak görülmüştür. Aile ortamında kadınların, eşitsizlik temelinde, güçsüz konumu ve ataerkil yapı nedeniyle erkek şiddetinin etkisine maruz bir takım sonuçlar belirlenmiştir. Görüşmeler de mağdur kadınların demografik bilgileri de yer almaktadır. Ayrıca aile içi şiddetin ortaya çıkışını açıklamak üzere sorularda kullanılmıştır. Görüşmelerde evlilik birliğinin mutluluğunu sağlama ve aile içi şiddet türleri arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca eşler arasında sadakat gösterme, ailenin işlevsellik düzeyini ortaya koyan somut bir bulgudur. Görüşmelerde aile-çocuk arasındaki etkileşimle ilgili bilgiler yer alırken, boşanmanın çocuk üzerindeki etkisi değerlendirilmemiştir. Eşlerin evin giderlerine katkısında aile içi şiddet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Çalışmadan da görüleceği gibi, kadınların eşleri arasında yardımlaşma ve destek olmak gibi olumlu duygusal bağların kurulamamasından aile içi şiddet arasındaki bağıntı açık olarak görülmüştür. Benzer biçimde eşler arasında konut seçiminde ortak karar alınmamasından dolayı huzursuzluklar artarak devam etmiştir.

Sonuç olarak, eşlerin aile içerisinde öfkeyi ve şiddeti kanıksayan bir ortama sürüklenmemesi için boşanma zorunluluk arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Akıntürk, T.(2004).*Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku*. 9. Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi.

Akıntürk T. , Karaman A. D. (2010) . *Aile Hukuku; Türk Medeni Hukuku*. 12. Baskı. Ankara: Beta Yayınevi.

Aktaş, A. M. (2006). *Aile İçi Şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması*. 1. Baskı. İstanbul: Elma Yayınevi

Aktaş, Ö. (2011). Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi EBE.

Arbek, Ö. (2005) . Boşanmanın Mali Sonuçları. [auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2004-54-01/AUHF-2004-54-01-Arbek.pdf] *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt 54. Sayı 1, 115-163 (7 Şubat 2015).

Arıkan, Ç. (1992) . *Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*. Ankara: Şafak Matbaası.

Ayan, S. (2004) .*Evlilik Birliğinin Korunması*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

Batu, E.S.(1998). Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Anadolu Üniversitesi EBE.

Benedek, E. P. Brown, C. F. (1997). *Boşanma ve Çocuğunuz: Çocuğunuzun Boşanmanızla Başetmesine Nasıl Yardımcı Olursunuz?*. S. Katlan (çev.). Ankara: HYP Yayıncılık (orijinal baskı tarihi 1995)

Bingölçe, F. (2010). *Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet Süper Kadın Süper Zor*. 1. Baskı. Ankara: Burak Ofset Matbaacılık.

Ceylan, E. (2006). *Türk ve İsviçre Hukukunda Boşanmanın Hukuki Sonuçları*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Ceylan, E. (2013). Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet Ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler. [<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-109-1321>] *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Sayı 109: 13-54. (28 Ağustos 2014).

Cicim, İ. U. (30- 31 Mart 2012). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Kapsamı. *Tüm Yönleriyle Boşanma Çalıştayı*. Tüm Yönleriyle Boşanma Kitabı. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 27-33.

Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve Davranışı*: 7. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu D. (2001). *İçimizdeki Çocuk*. 10. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakın, A. (2007). *Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma*. 2. Baskı. Ankara: Bilge Yayınevi.

Çimen, L.K. (2008). *Türk Töresinde Kadın ve Aile*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık

Demir, Ş. (2014) . Arabuluculuk İle Aile İçi Şiddet ve Uzlaşmaya Tabi Suçların İlişkisi. [<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2014-2/8.pdf>] *Ankara Barosu Dergisi*. Sayı2: 211- 228. (11 Kasım 2014).

Demir, P. Ö. (2004). *Yeni Medeni Kanunda Evli Kadınların Hukuki Durumu İle İlgili Yenilik ve Değişiklikler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Doğan, M. (2003). Türk Medeni Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler. [<http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2003-52-04/AUHF-2003-52-04-Dogan.pdf>] *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt 52. Sayı 4: 93-129.(3 Ocak 2015).

Dural, M. (2005) . *Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Ekşioğlu, S.(2002). *Türk Medeni Kanunu Ailede Yeni Düzen*. İstanbul: Acar Matbaacılık

Erkan, R. (30-31 Mart 2012). Türkiye’de ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Boşanma. *Tüm Yönleriyle Boşanma Çalıştayı*. Tüm Yönleriyle Boşanma Kitabı. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 11-20.

Feyzioğlu F.N. (1986). *Aile Hukuku*. 3. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Feyzioğlu, F. N. (1971). *Aile Hukuku Dersleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Fromm, E.(2008). *Sevgi ve Şiddetin Kaynağı*. Y. Salman ve N. İçten (çev.), İstanbul: Panel Yayınevi

Gödelek, K. (2005). Güç İktidar ilişkisi Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet. [<http://www.sbed.mu.edu.tr/index.php/asd/article/view/162>] *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*. Sayı 15. 97-107. (4 Ocak 2015).

Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. [<http://iibfdergi.cumhuriyet.edu.tr/archive/trkiyedekadnaynelikekonomikiddet.pdf>] *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt 12. Sayı 2, 101-112 (7 Şubat 2015).

İşsever, H. Ve R. Dişçi. (2000). İstanbul’da 1999 Yılında Sonuçlanmış Boşanma Davalarında Boşanma Nedenlerinin Değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*.5.3, 151-156.

KDV. (2005). Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı. <http://www.kadindayanismavakfi.org.tr> (30/08/2014)

KEİG. (2009). *Türkiye’de Kadın Emegi ve İstihdamı Sorun Alanları ve Politika Önerileri*. <http://www.keig.org/raporlar.aspx?id=6> (20/07/2014)

Kıcalıoğlu, M. (2002) . 4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Boşanma Halinde Maddi ve Manevi Tazminat.[www.ankarabarusu.org.tr/Siteler/1944-2010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/2002-2.pdf] *Ankara Barosu Dergisi*. Sayı 2: 39-53 (7 Şubat 2015).

Kılıçoğlu, A. (2003). *Kadın ve Çocuk Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu*. Ankara: T.C. Başbakanlık Yayınları.

Köprülü B. , Kaneti S. (1989) . *Aile Hukuku*. 2. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi.

KSGM. (2009). *Türkiye 'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ana Raporu*. <http://www.kadininstatusu.gov.tr> (30/08/2014).

KSGM.(2008). *Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı*. <http://www.kadininstatusu.gov.tr> (20/07/2014)

Kuş, E.(2003). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nitel mi, Nicel mi?*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Lale İ. Ve Lale . (2009). *Evlilikte Hukuksal İlişkiler*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Moroğlu, N. (2012). *Kadına ve Aile içi Şiddete Son Vermek İçin Elele*.2. Baskı. İstanbul: CM Basım Yayın.

Nazlı S. (2014). *Aile Danışmanlığı*. 11. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Norgard, K. (2004). *Dünyayı Değiştiren Kadınlar*. O. Deniztekin (ev.), İstanbul: Varlık Yayınları

Nuhoğlu, A. (2013). Aile Fertlerine Kötü Muamele Suı. *Kadın Hakları Adli Yardım Eğitim Seminerleri*. İstanbul Barosu Yayınları. İstanbul: 51-61.

zdamar, D. (2006). Pozitif (Olumlu) Ayrımcılık Yn İle Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Kadının Hukuki Konumuna İlişkin Son Geliş-

meler. [http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/004/cilt_14_sayi_2.pdf] *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt: 14. Sayı: 2: 99-118. (7 Kasım 2014).

Özerkmen, N.(2012). Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet. [www.akademikbakis.org/eisite/28/25.pdf] *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı 28: 1-19.(20 Temmuz 2014).

Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.

Özmen, S. K. (2004). Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. [<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/144/1019.pdf>] *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 37. Sayı: 2: 27-39. (20 Nisan 2014)

Öztan, B. (2000). *Aile Hukuku*. 3. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.

Polat, O. (2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.

Rummel,J.F. (1968). *Eğitimde Araştırmaya Giriş*. R.Taşçıoğlu (çev.), Ankara: Ajans Türk Yayınları.

Schnapper, D. (2005). *Sosyoloji Düşüncesinin Özünde Öteki İle İlişki*. A. Sönmezay (çev.), İstanbul: Bilgi Yayınları (orijinal baskı tarihi 1998).

Sezal, İ. (1996). *Aile Nedir*. Ankara: Başbakanlık Yayınevi.

Sezen, A. (t.y.). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boşanma Davalarına Yansıması. *Bilge Kadın Araştırma Merkezi*. <http://www.bilka.org.tr/page.asp> (30/08/2014)

Şen, B. (2013). Boşanma Süreci ve Arabuluculuğu. *Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

Şenyuva, A. H. (2007). Evlilik Birliğinin Hakimın Müdahalesi Yoluyla Korunması. *Yüksek Lisans Tezi*. Başkent Üniversitesi SBE.

Şimşek, R. (30-31 Mart 2012). Boşanma ve Çocuk. *Tüm Yönleriyle Boşanma Çalıştayı*. Tüm Yönleriyle Boşanma Kitabı. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 247-249.

Tatlıoğlu, K.(2014). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015'in Genel Bir Değerlendirilmesi. [<http://dergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/Mayis20141/17m.pdf>] *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 16 (Özel Sayı 1) : 115-122.

Tekinay, S. S. (1990) . *Türk Aile Hukuku*. 7. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Tutumlu, M. A. (2006). *Evliliğin Butlanı Boşanma, Ayrılık Sebepleri ve Boşanmanın Hukuki Sonuçları*. Ankara: Adalet Yayınevi.

TÜİK. (2014a). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2013*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051> (23 Haziran 2014)

TÜİK. (2014b). *İstatistiklerle Kadın, 2013*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056> (25 Haziran 2014)

Uçar, A. (2002). 4721 Sayılı Medeni Kanun İle Evliliğin Genel Hükmüleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler. [http://www.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/2002_1_18.pdf] *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt: VI. Sayı: 1-4: 317-332.

Uçar, M. A. (2003). *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Uluocak Ş. , Gökulu G. , Bilir O. , Karacacık N.E., Özbay D. (2014), *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: Paradigma Akademi Yayınları.

Ünlü, M. D. (2012). *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile-İçi Şiddet*. İstanbul: Legal Yayınevi

Velidedeoğlu, H. V. (1965). *Türk Medenî Hukuku*. 5. Baskı. İstanbul: Nurgök Matbaası.

Yazıcıoğlu, Y. (1995). *Değişen Teknoloji ve Aileye Etkisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*.1. Baskı. İstanbul: Boyut Yayınevi.

Yıldırım, A.; Simsek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Arastırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Y. (2001). Hukuki Açıdan Aile İçi Şiddet. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi ATE.

Yörükoğlu, A. (2013). *Çocuk Ruh Sağlığı*. 33. Baskı. İstanbul: Özgür Yayınları.

Zevkliler A. , Acabey M. B. Ve Gökyayla K. E. (2000) . *Medeni Hukuk (Giriş- Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku- Aile Hukuku)*. 6. Baskı. Ankara: Savaş Yayınları.

Walczak, Y. , Burns, S. (1999). *Boşanma ve Çocuk Üzerine Etkileri*. İ. Ersevîm (çev.). İstanbul: Özgür Yayınları

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu (2012), T. C. Resmi Gazete, 28239, 20 Mart 2012.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (2013), T.C. Resmi Gazete, 28532, 18 Ocak 2013.

EKLER

EK-1 Röportaj

EŞLER ARASINDAKİ AİLE İÇİ ŞİDDETI

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ DEKANI SAYIN PROF. DR AYŞE NUHOĞLU'NA SORDUM

SERKAN KOÇ: Kadına karşı şiddet deyince neyi anlamalıyız?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Kadına karşı şiddet deyince sadece fiziksel şiddeti değil, duygusal şiddeti, ekonomik şiddeti, cinsel şiddeti de anlamalıyız. Kadını çalıştırmamak, çalışan kadının parasını elinden almak, kadının evden çıkmasına izin vermemek, ailesiyle görüşmesine izin vermemek, istemediği halde onla cinsel birlikteliğe girmek hepsi birer şiddet ama biz şiddet dediğimiz zaman fiziksel cebiri, kadını dövmeği anlıyoruz.

SERKAN KOÇ: 05/10/1934 Türk kadınına seçme seçilme hakkının verililişinin tarihi ancak o günden bu güne geldiğimiz tabloya baktığımızda durumun iç açıcı olduğunu söyleye bilir misiniz?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Tabi ki hayır. Kadın, bizde, yeterince temsil edilmiyor. Seçme ve seçilme hakkının çok daha sonra kadına verildiği ülkelerde durum, bizden daha iyi. Çünkü biz erkek egemen bir toplumuz. Erkekler kadınları istemiyor. Kadının yaptığı işe çok fazla güvenmiyor. Kadınlarımızda çekingin duruyor. Siyasete girmek istemiyorlar. Samimi bir şekilde, kadınlar orada temsil edilsin, düşüncesiyle siyasete girmek isteyen kadın çok az. O yüzden “ temsil” konusunda mecliste kadın vekillerin arası nedir bilmiyorum ama şu an ki meclise baktığımızda iç açıcı değil ve var olan kadın vekillerde duyduğumuz kadarıyla mecliste etkin değil. Gene erkekler etkin.

SERKAN KOÇ: Aile içi şiddet Dünya’da ve Ülkemizde tavan yapmış durumda ve bu konuda birçok vakalar var. Aile içi şiddetin en belirgin nedeni nedir sizce?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: En belirgin nedeni özellikle erkeğin, kadınla eşit olduğuna inanmaması. Bu zihniyet meselesi; erkek kadını kendinden hep aşağıda görüyor ve kadın birazcık eşitlik iddia ettiği zaman şiddet ortaya çıkıyor. Erkek kadını aşağıda gördüğü için bu, iki tarafın ailelerinin ilişkilerine de yansıyor. Aile ilişkileri sebebiyle şiddet daha çok ortaya çıkıyor. “ Sen benim aneme niye hizmet etmedin, niye gitmedin “ gibi. Oysa kadın bir birey, yani bir hizmetkâr değil. Yani bence temel neden, erkeğin kadını eşit olarak bir birey olarak kabul etmemesi... Kadını “benim bir parçam ve ailemin bir parçası oldu” diye düşünüyor. Evlenince “ hayır” o farklı bir birey... Şiddetin bir sebebi bu. Bir de tabi ki yine öfke kontrolünü bilmememiz. Her evlilikte insan tartışıyor. Kavga ediyor ama bi nokta da öfkeyi kontrol etmeyi bilmek lazım. Bu da

eğitimle yapılan bir şey. Öfke kontrolünü bilmediği zaman bu iş bitebiliyor. Tabi bunun yanında şiddetin ekonomik yanı da var. Ekonomik bakımdan kötü ailelerde şiddet var ama tek sebebi bu değil. Yani iki tane olgun insan olsan birbirinin haklarına saygılı insan olsalar ekonomileri kötü de olsa bu insanlarda şiddet olmaz. Yani aslında kadın – erkek hepsini eğitip şu bilinci vermek lazım, “ herkes bir bireydir, eşit haklara sahiptir”. Eşit haklara sahip demek eşitlik demek değil. Kadın erkek arasında fiziksel bakımdan tabi ki farklılıklar var. Bu eşitlik ne demektir bunu insanlara anlatmak lazım. Mesela erkek çalışıyorsa, eve geldiği zaman, tabi ki kadın ona yemek yapıp hizmet edecek ama ikisi de çalışıyorsa erkeğin bu beklentisi çok daha azalacak ya da oturduğu muhite göre biz eşitiz hadi kapıları sil, camları sil, evi süpür. Kadın bunu erkekten talep etmemeli. Bu erkek açısından onur kırıcı bir şey ama kadın camı silerken erkek ne bileyim içer de görünmeyen bir yerde bulaşık yıkayabilir.

SERKAN KOÇ: Ekonomik gücü olmayan kadınlara boşanma ve savunma haklarında gerek adli makamlarda gerekse danışma merkezlerinde yardım yapılıyor mu?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Eğer kadınlara ulaşılabilirse yardım yapılıyor fakat bu belirttiğiniz ekonomik gücü olmayan eğitimsiz kadınlara ulaşmak çok zor. Biz bir proje yürüttük. “ Anadolu’ da kadınlar ile eğitim bilinçlendirme projesi” , inanın kadınlar evden izin alıp toplantıya gelemediler. Şimdi bu kadını nasıl bilinçlendirirsiniz ki? Mesela orada kadınlar nerede diye sordumuzda bize denilen “ onlar sokağa çıkmaz, bütün aile aynı apartmanda oturur. Kayınpeder ya da kayınvalide sabah ekmek alır ihtiyaçları getirir. Eve bırakır. Kadın sokağa çıkmaz. Hele böyle bir şeye asla kadını göndermezler.” Şimdi bu kadını nasıl eğitecek nasıl bilinçlendireceğiz. Bu konuda İstanbul’da birkaç yıl önce toplum destekli, polisin yaptığı bir çalışma vardı. Kadınlara haklarını anlatıyorlardı; hani ne kadar kadına ulaştılar ne kadar anlattılar bilemiyorum ama kadına diyor ki ; ” eğer sen mağdursan şiddete uğrayıp mağdur oldunsa senin şu şu hakların vardır.” Bunu gidip kapı kapı dolaşp kadınlara anlatıyorlardı o mesela çok iyi bir uygulamaydı. Polis anlattığı zaman kadına ulaşması rahat ama sivil toplum örgütleri ya da bizler üniversiteler bir yerde bir toplantı yapıyoruz, gelen kadın çok az...

SERKAN KOÇ: Boşanma davalarında en çok rastladığınız boşanma sebebi nedir?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Şimdi ben fiilen avukatlık yapmadığım için öyle resmi bir istatistik yok. Bir gözlemci ve toplumda yaşayan bir insan olarak duyduğum boşanma sebebi genellikle şiddetli geçimsizlik oluyor. Ama bir keresinde hani ne kadar doğrudur bilmiyorum; okuduğum bir makalede boşanmanın en önemli sebeplerinden biri de kadının, erkeğin ailesiyle anlaşamaması veya erkeğin, kadının ailesiyle anlaşamaması... (Hocam boşanma sebepleri konusunda fazla bir şey söylemeyeceğim.)

SERKAN KOÇ: Toplumumuzdaki şiddet neden bu denli arttı sizce?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Toplumda şiddet neden arttı. İnsanlar artık bir şeye tahammül edemiyorlar. Daha sinirli oldular. Bunun sebebi İstanbul için, yaşam koşulları, gelecek kaygısı. Yani bunu ekonomik koşullar anlamında söylemiyorum. Ekonomik koşullarda zorlaşıyor ama onun dışında İstanbul’da bir yerden bir yere gitmek bile insanın sinirini bozabiliyor. Ya da bir bankadayken önünüze birinin haksız yere geçmesi... Bunların hepsi insanların biraz daha sinirli daha tahammülsüz olmasına sebep oluyor.

SERKAN KOÇ: Ölüm tehdidi alan kadınları ne gibi önlemlerle korumalıyız?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Ölüm tehdidi alan kadını evinde bırakıp onu tehdit eden adama da “sen eve 100 metreden 500 metreden fazla yaklaşma” demek koruyucu değil. Eğer bu ölüm tehdidi ciddi görünüyorsa kadını sığınma evlerine alabiliriz. Bazı Afrika ülkelerinde bu tür kadınları ceza evine koyuyorlarmış. Çünkü koyacak yerleri yok. Tabi ki kadını korumak için böyle bir uygulama olmaz. Sığınma evlerine alabiliriz. Ama sığınma evlerindeki durumunda çok iyi olmadığını biliyorum. Kadın bir süre sonra evine dönmek istiyor.

SERKAN KOÇ: Bu ölümleri durdurmanın bir çaresi sadece hukuki yaptırımlarla çözülebilir mi? Hocam?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Hayır. Çünkü adam ölümü göze alıyor. Kendini de öldürüyor. Karısını da öldürüyor. Siz buna istediğiniz kadar ağır ceza verin adamın gözünde değil ki... Geçen Kadıköy’de bir avukat boşanma arifesinde karısını öldürdü, kendine ateş etti. Ölmedi ama ölümü göze almış, adamı durduramazsınız. Yani ağır cezalarla durdurulamaz... Bide bizim toplumda şu var. Çok ağır ceza da olsa herkes şunu düşünüyor “bu cezadan ben nasıl kurtulabilirim”. İşte,” beni aldattı derim. Haksız tahrik derim” . Yani bu inancı da ortadan kaldırmak lazım. Sen karını öldürdüysen adam öldürmenin cezası ile cezalandırılırsın. Herhangi bir indirim bulmak olmaz. Yani ceza çok ağır olmasın tamam ama uygulandığında bu ceza mutlaka uygulanmalı.

SERKAN KOÇ :(Birde şu vakalara rastlıyoruz, sadece eşi değil eşin yakınları da)

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Tabi, aynı şey onlar içinde geçerli olmalı. Mesela ben Marmara üniversitesinde öğretim görevlisi idim. Kadına yönelik şiddete dönmemin sebebi olan bir olay; son sınıf öğrencisi cici bir kız böyle eylül ayları, okul yeni açılmış geldi bana dedi ki “hocam eski sevgilim beni tehdit ediyor.” Ailesi Bahçeşehir’de İstanbul’ un dışına doğru oturuyor. Kendisi Üsküdar da arkadaşlarının evinde oturuyor. Şimdi eski sevgilisi olduğu için polise gitse savcıya gitse biraz gayri ciddi olabilirdi, hani cilveleşiyorsunuz gibi... Tanıdık bir savcı vardı. Savcı beyi aradım. Savcı bey çok ilgilendi... Çocuğu ifadeye çağırdı. Çocuk bir kere daha tehdit etti. Bir kaç kere ifadeye çağırdı. Kurusıkı tabancayla tehdit etti. Kurusıkı tabancayı elinden aldı... Kıza polisler telefon verdi hani çocuğu gördüğün yerde bizi ara müdahale edelim, diye yani savcı ve polis elinden geleni yaptı. Kızı kurtarmak için o zaman ki mevzuata göre. Sonra bir gün çocuk kızın evine gidiyor. Kızın evinde arkadaşları var. Kızda

arkadaşlarım var bir şey olmaz diye kapıyı açıyor ve çocuk kızını bıçaklayıp öldürüyor.20 -21 yaşında pırıl pırıl bir çocuk gitti. Arkadaşlarından bir tanesi çok ağır yaralandı. Savcı Bey hukukun verdiği bütün imkânları kullandı ama bu ölümü engelleyemedi. Ha burada aileler de de sorun var mesela kızın babası bu olayı duymamış.” Ailene söyle onlarla birlikte otur bir süre” dedim, yok dedi. Babam öldürür beni o zaman. Şimdi bakın ailenin de bu tür olaylar da kadına destek vermesi lazım. Onu koruması lazım. Aileye hiç söyleyemiyorsa aile dışlıyorsa o zaman tamamen nerdeyse hasta diyebileceğimiz o adamın elinde kalıyor.

SERKAN KOÇ: Kadın derneklerinin kadına yönelik çabalarını çoğaltmak adına devlet tarafından destek sağlanmalı mıdır? Sizce...

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Öncelikle, dernekler nasıl çalışıyor, buna bakmak lazım. Eğer gerçekten ciddi çalışmaları olan dernekler varsa devlet bunları desteklemeli sadece kadın dernekleri değil tabi ki... Geçenlerde “Mağdur Babalar Derneği’ni” ilk kez duydum. Geldiler burada bir toplantı da yaptılar. Tam o gün bir kadın öldürüldü ve mağdur babalar dediler ki onu öldüren adam bize ulaşsaydı biz onu engellerdik. Çünkü hepsi aynı şekilde mağdur olmuş. Ei eşlerinden nefret eden adamlar birbiriyle konuşup o siniri alabiliyorlar o bakımdan bu önemli, gerek erkekler arasındaki dayanışma da hani kendilerini kontrol etme bakımından... Mesela, kadını öldürme; Babalardan biri söylüyor başka biri “bende nerdeyse karımı öldürecektim” diyor. İşte bu türden derneklerde o karısını öldürecek adam kontrol ediliyor. Adamı karısını öldürmeme konusunda ikna edebiliyorlar. O yüzden derneklerin güzel işlevleri var. Kadın dernekleri mesela, kadını alır, eşinin öfkesini nasıl kontrol ettirebilir ne yapması gerekir bunları anlatabilir. Ciddi destekleri oluyor bu şiddetin önlenmesinde. Aslında bu röportajı birde mağdur babalar ile yapabilirsiniz. Onlarda çok iyi değişik bakış açısı getirebilecektir size...

SERKAN KOÇ: Kadın neden hep mağdur oluyor sizce?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Kadın güçsüz, baktığımız zaman her bakımdan erkekten güçsüz, kadının ekonomik durumu çok iyi olsa gene toplum nazarında o kadın ikinci sınıf insan. Tek başına yaşama yeteneği bile yok denilebilir. Kadının mağdur olmasının sebebi güçsüz olması, güçsüz görünmesi. Erkek hâkim bir toplumda yaşıyor olmamız ataerkil bir toplumda yaşıyor olmamız yüzünden kadın mağdur.

SERKAN KOÇ: Kadını koruyucu hükümler bağlamında 765 sayılı Türk Ceza Yasasındaki yaklaşımı ile 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Yasası daha koruyucu hükümler getirmiştir. Diyebilir miyiz?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Evet. Yani ceza kanunu özellikle cinsel suçlar alanında kadını daha koruyucu hükümler getirdi. Daha eşitlikçi hükümler getirdi. Mesela ceza kanununda kadın erkek arasındaki eşitliğe aykırı hüküm var mı? Yok. Ha... Diğer kanunlar konusunda bir şey diyemiyorum ama ceza kanununda yok. Eskiden aykırılık vardı. Yani çok değişik uygulamalar vardı. Eski kanuna göre kabul edilmeyecek uygulamalar vardı. Ama bu yeni kanun bu eşitliği getirdi. Kadını daha fazla koruyor. Töre cinayetlerini mesela daha ağır ce-

zalandırıyor. Hani orada da eleştiriyoruz. Namus cinayeti olsa daha iyi olurdu diyoruz ama gene bu büyük bir adım. Eskiden ceza kanunda bekâretin birçok maddede çok önemli yeri vardı. Artık bu yeni ceza kanunda yok. Bekâret hiç göz önünde bulundurulmamış o bakımdan eşitliği kadını birey olarak kabul etme yönünden yeni ceza kanunu çok daha iyi.

SERKAN KOÇ: Hocam yeni bir hareket ortaya çıktı. Biliyorsunuz feminizm hareketi şiddet gören, ezilen, sömürülen kadının tüm eşitsizlikleri yok edip, özgür ve eşit bir insan konumuna getirmesinde bu hareket hakkında ne düşünüyorsunuz?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Şimdi. Feminizm tanımları çok değişik. Kadını erkekleştirmek olarak aldığımızda, olmaz. Ama feminizm eğer kadın erkek haklar bakımından eşit dediğimizde, o hareketi desteklemek gerekir. Yani salt böyle görünürde, kadının erkekleşmesi olmaz. Kadın, kadındır. Erkek erkektir. Ve her ikisinin giyimi kuşamı davranışı farklıdır. Ama haklara geldiğimiz zaman ikisi eşittir. Bir erkek bir kadından emir alabilir. Eğer kadın onun üstündeyseniz bu bakış açısını, bilinci değiştirmek lazım. Bu feminizm ile bağlantılı değil. Ama dediğim gibi feminizm de çok çeşitli bakış açıları var. Ama eşitlik diyorlarsa evet doğru.

SERKAN KOÇ: Hocam, çok kültürlü bir toplumda yaşıyoruz. Kültürümüzü töremizi de korumamız lazım gerekiyor. Bu bağlamda ülkemizde işlenen bu cinayetleri nasıl yorumluyorsunuz? Bu pencereden bakıldığında hem töreyi hem cinayetleri hem töremizi korumamız gerekirken, bi yandan da cinayetlerin olması...

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Şimdi bakın... Töreyi koruyalım ama kötü bir töreyse bunu korumayalım, değiştirelim. Zaten kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi var. Türkiye bunu imzaladı. 1 Ağustos ' ta yürürlüğe giriyor. Sözleşme diyor ki; kadın erkek arasındaki eşitsizlik doğuracak gelenek görenek töre hepsini devlet kaldırmalı, bunun için fiili ve hukuki çalışmalar yapmalı şimdi o yüzden "töremiz böyle" olmaz. Bunu değiştirmeliyiz bu töre kötü bir töre, mesela bizim töremizde 14-15 yaşındaki kızların evlendirilmesi de var. Ama bu töreyi korumamalıyız. Artık bu değişmeli o yüzden "bu benim töremdir. Namusumu kirleteni öldürürüm." hayır. Öyle bir töre yok. Artık. 21. yüz yılda yaşıyoruz sen ne vesileyle olursa olsun bir kadını öldürürsen cezalandırılırsın ya da 14 yaşındaki kızını evlendirirsen cezalandırılırsın. Bu töre yok. Artık kanun var. Yani yasal kurallarla uyumlu olmayan töreyi geleneği artık değiştirmeliyiz. Onları yaşatmamalıyız.

SERKAN KOÇ : (Hocam aslında açıkladınız ama ben yine de... Biraz daha açmak isterseniz diye aynı soruyu tekrar sorayım...)

SERKAN KOÇ: Töre, namus cinayetleri açısından işlenen cinayetlerin son bulması ve bu bağlamda da bir çözüm üretmek çerçevesinde neler önerebilirsiniz?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Valla öncelikle halkı bilinçlendirmek, mesela” Namus nedir ?” diye çıkın etraftakilere sorun hep kadın ve cinsellik. Oysa bugün birçok erkekte dolandırmıştır, kandırmıştır, yalan söylemiştir. Namussuz diyoruz. Onu namussuz olarak nitelendiriyoruz ama toplumda namus kavramı hep kadının cinselliği ile... Şunu topluma öğretmeliyiz, kadının cinselliği onu ilgilendiren bir şey 18 yaşını doldurmuşsa bu ne babasını, abisini ne erkek kardeşini, o kadını ilgilendiren bir şeydir. Bunu anlatmak lazım topluma. Ama nasıl anlatacağız? Bu uzun zaman gerektiren bir şey bir iki yılda olacak bir şey değil... Mesela konferanslara gidiyoruz, hukuk eğitimi almış, bütün kanunları bilen avukat karşıma çıkıyor, “olur mu” diyor.” Kız kardeşimin namusu benim namusumdur” diyor... Böyle bir şey yok. O onun hayatı, senin hayatın ayrı. Kız kardeşi erkek kardeşine diyor mu ki “ sen iffetsiz bir hayat sürüyorsun, birden fazla kadınla beraber oluyorsun. Yok. O zaman sende kız kardeşinin hayatına karışma, ilişkini kes, görüşme ama “ benim namusum namusumu temizliycem” böyle bir şeyin olmaması lazım. Yani burada şunu öğretmemiz lazım herkes kendi hayatından kendi namusundan kendi cinselliğinden sorumludur. Ha eşlerin birbirine sadakat yükümlülüğü var o da namussuzsa boşar. O kadar yani; namus temizlemek diye bir kavram olmamalı... Bir insanı öldürmekle aslında sen namussuz oldun. Bunu anlatmalıyız. Sen bir katilsin bir can aldın asıl namussuz sensin o kendi hayatını kendi cinselliğini yaşadı, edepsizlik yaptı yapmadı o onun sorunu ama sen başkasının hayatını aldın. İnsan öldürmekten daha büyük namussuzluk yok.

SERKAN KOÇ: Çoğu dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de kadının ezilmişliğine küçük görmüşlüğüne horlanmasına özellikle ekonomik hayatta bir işçi gibi kullanılmasına kimi yerlerde cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan küçümsenmesi konuları malumdur. Siz özellikle geçmiş yıllarda yaşadığınız gözlemediğiniz birçok olay vardır. Bunlardan bir kaçını anlatabilir misiniz?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Kadının aşağılanmasına ilişkinse mesela sıklıkla toplumda karşılaşılan şu ki ben buna şiddetle karşıyım. Kadın eğer evlenmemişse eğer o kadın sinirlenirse çok çirkin bir bakış açısı oluyor o kadına karşı, ama evli bir kadın sinirlenirse öyle bir şey yok. Bir kere kadının evlenip evlenmemiş olmasında diğer insanların ona bakış açısında kadının tavırlarını değerlendirme açısından çok çirkin sonuçlar verebiliyor. Bu yargı ortadan kalkmalı kadın evlenmemiş olabilir. Evlenmemiş erkek sinirlendiği zaman aaa bak evlenmemişte öyle yapıyor kimse demiyor. Ama bekâr bir kadın sinirlendiği zaman haa bak bekâr olduğu için bunu yapıyor. Bir kere böyle bir ayrımcılık var. İkinci olarak birçok erkek kadından emir almak istemiyor. Kadını küçük gördüğü için kadının bilgi seviyesi ne kadar yüksek olursa olsun. O kadını küçük görüyor. Ondan emir almak istemiyor. Kadını ikinci sınıf olarak görmenin bir sonucu bu. Ben hep üniversite ortamın da iş hayatını yaşadığım için bu tür şeylerle çok fazla karşılaşmadım. Çünkü üniversite ortamı gerçekten daha böyle bilinçli insanların daha dünyayı görmüş insanların bulunduğu bir ortam.

SERKANKOÇ: Hocam, erkek egemen bakışının büyük kentlerimizde de sürdüğünü söyleyebilir misiniz?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Kesinlikle, kesinlikle... Tabi kesinlikle her yerde o erkek egemen bakışı, her yerde büyük kentlerde de var. Bu nerden kaynaklanıyor bence bu o erkeklerin anneleri tarafından yetiştirilmesinden kaynaklanıyor. Birde tabi ki erkeğin düşünüp belli sonuçlara varabilmesi lazım. Bu düşünmek işlerine gelmiyor. Galiba erkeklerin birçoğu bu yüzden kadını hep ikinci sınıf görüyorlar. Kabul edemiyor kadınında daha iyi bir yere gelebileceğini, iyi olabileceğini, kadının bir şeyler başarabileceğini... Mesela Anadolu'da eğer kadın doktor, hâkim iyi bir yerde olursa onlara zaten erkek gözüyle bakıyorlar kadın gözüyle bakmıyorlar.

SERKAN KOÇ: Hocam, boşanmadaki artışın sebeplerinde ekonomik şiddetin yeri nedir? Sizce

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Boşanmadaki artışın sebepleri insanların haklarının farkına varması, ekonomik çok fazla değildir diye düşünüyorum. Hani bu konuda bilimsel araştırmalar yapılmış mı bilmiyorum. Boşandığında zaten ikiside ekonomik bakımdan daha zor bir duruma düşüyor. O yüzden yani boşanmada ekonomik zorluklar çok fazla etken değil. Erkekler açısından ekonomik bakımdan iyi olmak boşanmada iyi bir sebep olabilir. Çünkü belli bir yaşta sonra ekonomik bakımdan erkeğin durumu iyileştiğinde artık eski karısını beğenmiyor. Arabasını da beğenmiyor. Derler ya” önce arabasını değiştirir sonra eşini değiştirir” diye. Belki de o olabilir.

SERKAN KOÇ: Eşler arasında harcamalardan kaynaklı sorunlar nelerdir? Sizce? Neler olabilir?

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Neler olabilir? Mesela kadının müsrif olması, eşinin gelirini bildiği halde ondan fazla harcaması, bu büyük bir sorun olabilir. Erkeğin de evin dışında para harcaması. Kendi hobileri için tabi ki harcayacaktır ama bütçesinin büyük bir kısmını kendi hobilerine harcaması başka kadınlara harcaması mesela bunlar çok büyük sorun olur işte 2000 lira maaşı olan erkeğin karısının kredi kartını 2000 liralık harcaması bu büyük sorundur. Ya da adamın kredi kartının ekstresinde kadın bakıyor akşam bilmem lüks bir yere yemeğe gidilmiş iki kişi, bu da sorun olur tabi ki (Kumardan, alkolden ...) Tabi böyle gereksiz alkol kumar harcamalar hangi taraf yaparsa yapsın bu ekonomik bakımdan sorun olur. Ama her ikisinin ekonomik bakımdan gelirleri farklıysa ve aralarında bu mal ayrılığı ya da gelir ayrılığı rejimini kabul ettilerse orada bence çok fazla sorun olmayabilir o...Kadın çalışmıyor erkek çalışıyor sadece mesela, orada sorunlar daha büyük olur.

SERKAN KOÇ: Hocam, sözün sonu yoktur. Son sözün nedir? Diye, soran yargıç gibi bu söyleşimiz biterken konuyla ilgili son sözünüz ne olabilir? DİYE SORUYORUM SİZE...

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Son sözüm ne olabilir? Ne yapıp edip bu toplumda kadın erkek ikisi de bireydir ikisinin de hakları vardır. Ama görevleri değişiktir. Bunu bu topluma anlatmalıyız. Yani “ikisi aynıdır”, demiyorum. İkisi de eşittir. Eşit haklara sahiptir. Kadın bir insandır. Onun da onuru var. Hakları var. Kadınlarda çok başarılı olabilir. Yani bu eşitliği topluma anlatmalıyız. Ve bu kadını hor gören gelenek görenek örf adet neyse bunları ortadan kaldırmak için bugünden itibaren çalışmalıyız. Ne bileyim erkekler işte kahvelerde sohbet eder, cuma günü camilerde vaaz verilir. Bunlarla bu tür yollarla topluma bu mesajı vermeliyiz. Televizyonda kamu spotları olabilir. Kadın erkek eşittir kadın bir insandır onun da onuru vardır. Bu eşitliği sağladığımız anda inanın bu şiddette bitecektir.

SERKAN KOÇ: Hocam eşler arasındaki aile içi şiddet ve evlilik birliğine etkilerinin değerlendirilmesine ilişkin yaptığım araştırmaya verdiğiniz aydınlatıcı bilgiler için sonsuz teşekkür ederim.

SAYIN AYŞE NUHOĞLU: Ben size çok teşekkür ederim. Değer verdiniz geldiniz. Sağ olun.

EK-2 Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşınız: ...
  2. Cinsiyetiniz?
( ) Kadın ( ) Erkek
  3. Eşinizin yaşı:.....
  4. Ne kadar süredir evlisiniz? :
  5. Evlenmeden önceki tanışıklık süreniz? :
  6. Kaç çocuğunuz var?
  7. Evlenme biçiminiz:
( ) Flört ( ) Görücü usulü ( ) Görücü+Flört
( ) Diğer (açıklayınız):.....
  8. Öğrenim Durumunuz
    - 8.1 Okur Yazar değil ( )
    - 8.2 Okur-Yazar ( )
    - 8.3 İlkokul Mezunu ( )
    - 8.4 Ortaokul Mezunu ( )
    - 8.5 Lise ve Dengi Okul Mezunu ( )
    - 8.6 Önlisans Mezunu ( )
    - 8.7 Lisans Mezunu ( )
    - 8.8 Yüksek Lisans Mezunu ( )
- 4.Siz hiç şiddete maruz kaldınız mı?
- a) Evet b) Hayır
5. Evet ise ne tür bir şiddete maruz kaldınız?
- a) Fiziksel şiddet b) Sözel şiddet
c) Duygusal şiddet d) Ekonomik şiddet
e) Cinsel şiddet f)Diğer.....
6. Bu durumda ne yaptınız?
- a) Sustum
b) Özür dilendi ve barıştım
c) Karakola gittim
d) Evden ayrıldım
e) Diğer.....

EK- 3 Sözleşme

Sayın Katılımcı,

Bu araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için öncelikle teşekkür ederim. Bu belgenin amacı sizi araştırma sürecinden haberdar etmek ve buna bağlı olarak katılmanızla ilgili izin almaktır.

Araştırma, evlilik birliği ilişkisi sürecinde aile içi şiddetin rolüne ilişkin kavramsal bir çalışmaya ilişkin yürütülen bir yüksek lisans tezi kapsamında evli veya boşanmış bireylerin görüşleriyle ilgileniyorum. Amacım doğrultusunda sizinle yapacağım görüşmenin 30 - 40 dakika süreceğini planlamaktayım.

Görüşme sırasında konuşmamızın akışını not almada güçlükler nedeniyle, görüşmeyi kesintiye uğratmamak ve görüşmemizin kısa sürede tamamlanabilmesi için ses kaydı yapmayı uygun gördüm. Sizin için de bir sakıncası yoksa, görüşmemiz ses kayıt cihazıyla kaydedilecektir. Vereceğiniz bilgiler araştırma verisi olarak kullanılmanın dışında hiçbir amaçla kullanılmayacak olup, alandan iki araştırmacı tarafından dinlenecek ve tamamıyla gizli kalacaktır. Araştırmada gerçek isimleriniz ve kimlik bilgileriniz kullanılmayacak, belirlenen kod isimleri kullanılacaktır. Verdiğiniz bilgilerden dolayı olumlu veya olumsuz şekilde etkilenmeyeceğinizi taahhüt ediyorum.

Serkan KOÇ

Adres: Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kemalpaşa Mh. Halkalı Cd. No:101 34295 Sefaköy-Küçükçekmece İstanbul-Türkiye Tel: 0212 540 96 96 (2204).

Aşağıda imzası olan ben,....., yukarıdaki **açıklamaları** anlamış ve araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı bildirmiş bulunmaktayım

Yer:..... Tarih ve saat:..... İsim ve imza:.....

EK- 4 Görüşme Kılavuzu

Sayın Katılımcı;

Bu araştırma Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hastane ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. “Evlilik Birliği İlişkisi Sürecinde Aile İçi Şiddetin Rolüne İlişkin Kavramsal Bir Çalışma” konusunda bir araştırma yapılmaktadır. Bu amaçla eşinizle olan ilişkinizi düşünerek size en uygun cevabı vermeye özen gösteriniz.

Tamamen bilimsel nitelikli bu çalışmada bilgi alınan kişilerin isim ve adresleri hiçbir biçimde açıklanmayacak, gizli kalacaktır. Eğer sizin için bir sakıncası yoksa görüşmemizi ses kayıt cihazına kaydetmek istiyorum. Bu kayıtlar araştırmanın verilerini oluşturacak ve araştırmacı dışında kimsenin dinlemeyeceğine söz veriyorum.

Öncelikle size yapacağımız görüşme hakkında biraz bilgi vermek istiyorum. Görüşmemizde size 9 soru soracağım. Eğer sorularda anlamadığınız bir yer olursa ya da sorun tekrar sorulmasını isterseniz çekinmeden belirtebilirsiniz. Sorulara vereceğiniz cevapların açık ve anlaşılır olması araştırmam için çok önemlidir. Samimiyetle düşüncelerinizi belirtmeniz, ülkemizde aile içi şiddet konusundaki çalışmalara ışık tutacaktır.

Şimdiden değerli katkılarınıza çok teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

Serkan KOÇ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI: Serkan KOÇ

DOĞUM YERİ- TARİHİ: Malatya – 1983

EĞİTİM DURUMU

Ls. Adnan Menderes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

YABANCI DİL

İngilizce

Demografik Özellikler	S
<u>Yaş (Yıl)</u>	
14-18	1
19-29	-
30-39	4
40 üzeri	3
<u>Eğitim Durumu</u>	
İlkokul Mezunu	5
Ortaokul Mezunu	-
Lise Mezunu	3
Üniversite Mezunu	-
<u>Gelir Düzeyi</u>	
0-1299 TL	5
1300-1499 TL	2
1500-1699 TL	-
1700 TL Üzeri...	1
